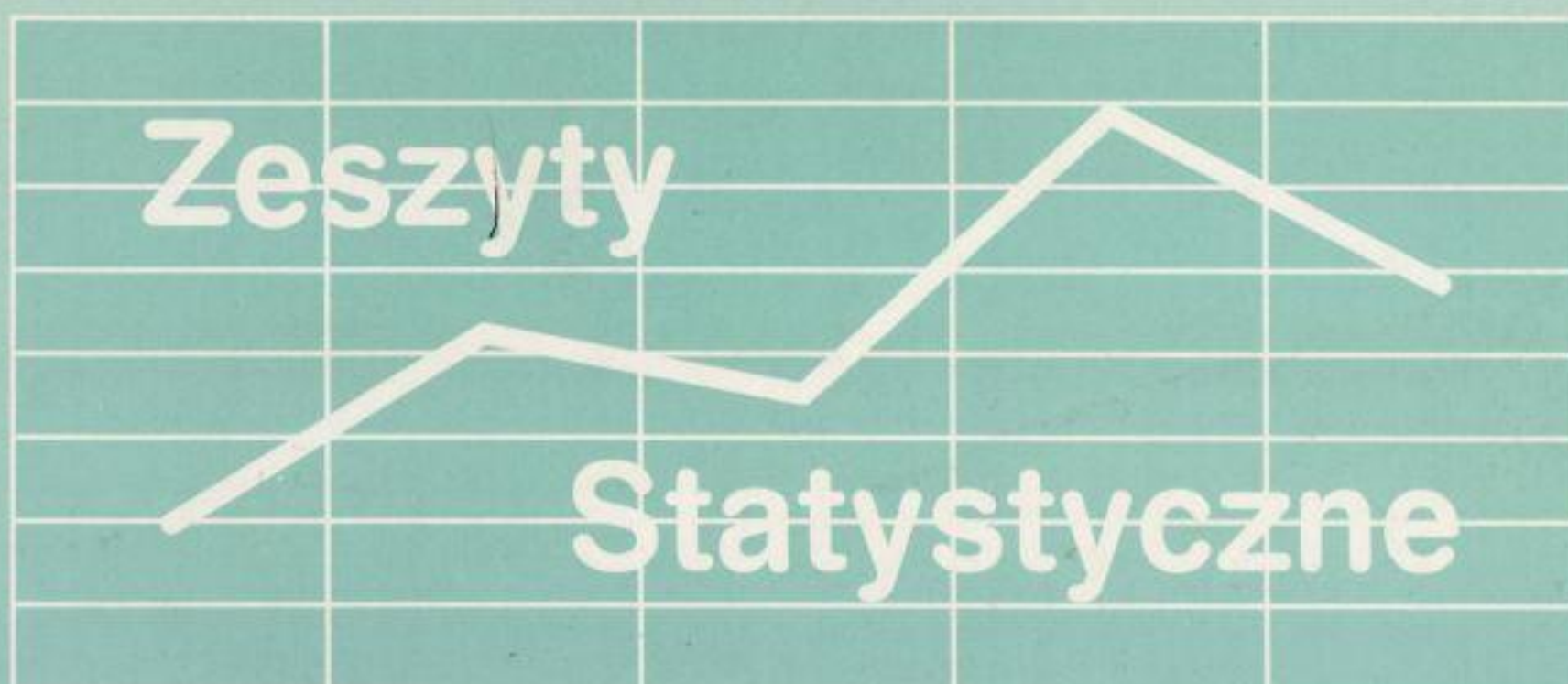

**Kazimierz Klementowski
Zbigniew T. Werner**

**Baza noclegowa
w Polsce w 1997 roku
i jej wykorzystanie**

Warszawa 1998

I.	Wprowadzenie	5
II.	Definicje i klasyfikacja turystyki	7
III.	Wielkość i struktura bazy noclegowej	11
IV.	Zmiany w strukturze noclegowej	17
V.	Stan i dynamika turystyki	21
VI.	Wykorzystanie bazy noclegowej	23
VII.	Baza noclegowa w turystyce	27
VIII.	Wpływ turystyki na gospodarkę	32
IX.	Baza noclegowa w turystyce	35
X.	Wpływ turystyki na gospodarkę	39
XI.	Wpływ turystyki na gospodarkę	41
XII.	Wpływ turystyki na gospodarkę	45
XIII.	Wpływ turystyki na gospodarkę	47

Kazimierz Klementowski

Zbigniew T. Werner

**Baza noclegowa
w Polsce w 1997 roku
i jej wykorzystanie**

Warszawa 1998

8619

Praca przygotowana w ramach Programu badań statystycznych na rok 1998

projekt nr 1.30.04 (111) — „Infrastruktura Turystyczna”

Pozycja finansowana przez Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki

ISBN 83-908725-3-6

INSTYTUT TURYSTYKI, ul. Merliniego 9a, 02-511 Warszawa

tel. 8446347

Pow. IT, zam. nr 237/98/W

Nakład: 300 egz

Spis treści

I.	Wprowadzenie	5
II.	Definicje i klasyfikacje turystycznych obiektów noclegowych zalecane przez WTO	7
III.	Wielkość i struktura bazy noclegowej	11
IV.	Zmiany wielkości bazy noclegowej w latach 1996 – 1997	17
V.	Stan własnościowy turystycznych obiektów noclegowych	21
VI.	Wykorzystanie zdolności recepcyjnej bazy noclegowej	23
VII.	Baza noclegowa według województw	27
	1. Turystyczne zakłady zakwaterowania zbiorowego	32
	1.1. Hotele i inne obiekty hotelarskie	32
	1.2. Obiekty specjalistyczne	35
	1.3. Inne obiekty zakwaterowania zbiorowego	35
	1.4. Pokoje gościnne	39
VIII.	Wykorzystanie zdolności recepcyjnej bazy noclegowej według województw	41
IX.	Baza noclegowa według gmin	45
	1. Zakłady zakwaterowania zbiorowego	47
	1.2. Zdolność recepcyjna zakładów zakwaterowania zbiorowego i jej wykorzystanie	48
	2. Pokoje gościnne	49
	2.1. Zdolność recepcyjna pokoi gościnnych i jej wykorzystanie	50
X.	Wielkość i struktura rejestrowanego ruchu turystycznego	53
XI.	Sezonowość rejestrowanego ruchu turystycznego	59
XII.	Zróżnicowanie narodowościowe gości zagranicznych i ich preferencje w odniesieniu do zasobów noclegowych	61
XIII.	Zróżnicowanie przestrzenne rejestrowanego ruchu turystycznego	67
	1. Zróżnicowanie przestrzenne ruchu turystycznego w układzie województw	67
	2. Zróżnicowanie wielkości ruchu turystycznego w podstawowych jednostkach administracyjnych	78
XIV.	Podsumowanie	87
	Spis map	89

I. Wprowadzenie

Zakres problematyki przedstawionej w publikacji obejmuje dwa podstawowe zagadnienia, to jest analizę wielkości zasobów bazy noclegowej, jej struktury rodzajowej, sezonowej i przestrzennej, wykorzystania i zmian w wielkościach bazy oraz rejestrowany w tych zasobach ruch turystyczny z uwzględnieniem turystów zagranicznych.

Posłużono się danymi Głównego Urzędu Statystycznego¹, które są wynikiem inwentaryzacji bazy przeprowadzonej w 1997 roku za pomocą kwestionariusza statystycznego KT-1. Inwentaryzacja ta nie obejmuje jednak całości zasobów noclegowych wykorzystywanych do turystyki. GUS wyłącza z niej domy wczasów dziecięcych, zakłady uzdrowiskowe wykorzystywane do prowadzenia działalności leczniczej, szkoły, internaty i inne obiekty oświatowo-wychowawcze adaptowane na cele zorganizowanego wypoczynku dzieci i młodzieży.

Dane o wielkości bazy, jej strukturze rodzajowej, wykorzystaniu zdolności recepcyjnej i rejestrowanym ruchu turystycznym odnoszą się do obiektów działających w okresie od października 1996 do września 1997 roku. W publikacji GUS *Turystyka w 1997 roku*, baza noclegowa jest przedstawiona według stanu na 31 lipca 1997 r., a dane obejmują okres styczeń – wrzesień 1997 r. Dlatego przedstawione w tym opracowaniu wielkości zasobów noclegowych różnią się od zamieszczonych tam danych. Do okresu zaś I 97 – IX 97 odnoszą się wszystkie dane o hotelach z nadaną kategorią.

W analizie zróżnicowania strukturalnego zasobów noclegowych i rejestrowanego ruchu turystycznego przyjęto klasyfikację bazy noclegowej zgodnie z terminologią GUS, dostosowując ją do wymogów Światowej Organizacji Turystyki². Analizy zostały przeprowadzone w skali całego kraju, województw i podstawowych jednostek administracyjnych, przy czym dla tych ostatnich przyjęto zasadę łączenia jednostek mających wspólny Urząd Miasta i Gminy.

W niniejszej publikacji wykorzystano prace wykonane przez autorów w ramach tematu *Infrastruktura turystyczna*, finansowanego przez Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki.

- * Obiekty specjalistyczne (tj. obiekty rekreacyjno-wypoczynkowe) to obiekty przeznaczone dla turystów, także niedochodowej podlegające jednemu zarządowi i satysfakcjonujące pewne minimum usług bez codziennego obrotu (kioski).
- * Obiekty, gdzie jednostkami mieszkalnymi nie są pokoje, lecz na przykład mieszkania, miejsca na campingach lub sale szynowe. Obiekty takie oprócz zapewnienia noclegów świadczą często dodatkowe usługi, np. opiekę zdrowotną, opiekę społeczną lub transport.

¹ System OTMC GUS, Ośrodek Informatyki Urzędu Statystycznego w Krakowie, 1997.

² *Terminologia Turystyczna. Zalecenia WTO*. Warszawa ONZ; WTO 1995.

Turystyczne kwatery prywatne stanowią oddzielną grupę: obejmują pozostałe rodzaje turystycznych obiektów noclegowych, nie mieszczące się w kategorii zakładów zakwaterowania zbiorowego. Oferują one ograniczoną liczbę miejsc do wynajęcia odpłatnie lub nieodpłatnie. Każda jednostka mieszkalna (pokój, mieszkanie) jest więc samodzielna i zajmowana jest albo przez turystów, albo przez właścicieli jako drugi dom lub mieszkanie.

Standardowa klasyfikacja turystycznych obiektów noclegowych nie narzuca ujednolicenia nazewnictwa obiektów, tak różnego w poszczególnych krajach. Umożliwia tylko ich zakwalifikowanie, dzięki odpowiednim definicjom, do jednej z podgrup lub przynajmniej do grupy głównej. Poniżej podajemy standardową klasyfikację obiektów noclegowych zalecaną przez WTO.

1. Turystyczne obiekty zakwaterowania zbiorowego

1.1. Hotele i inne obiekty hotelarskie

1.1.1. hotele

1.1.2. inne obiekty hotelarskie

1.2. Obiekty specjalistyczne

1.2.1. obiekty lecznicze

1.2.2. obozy wakacyjne i ochotnicze hufce pracy

1.2.3. środki transportu publicznego

1.2.4. ośrodki konferencyjne

1.3. Inne obiekty zakwaterowania zbiorowego

1.3.1. wakacyjne obiekty mieszkalne

1.3.2. campingi, pola namiotowe

1.3.3. pozostałe obiekty zakwaterowania zbiorowego

2. Kwatery prywatne

2.1. Kwatery prywatne

2.1.1. własne mieszkania użytkowników

2.1.2. pokoje wynajęte przy rodzinie

2.1.3. mieszkania wynajęte od osób prywatnych lub za pośrednictwem agencji

2.1.4. nieodpłatne zakwaterowanie w mieszkaniach krewnych i znajomych bez opłaty

2.1.5. inne kwatery prywatne

Odpowiednio do tej klasyfikacji, w zakresie grup i podgrup, podzielono funkcjonujące w Polsce obiekty noclegowe.

1. Turystyczne zakłady zakwaterowania zbiorowego

1.1. Hotele i inne obiekty hotelarskie

1.1.1. hotele

1.1.2. motele

1.1.3. pensjonaty

1.2. Obiekty specjalistyczne

1.2.1. schroniska

1.2.2. ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe

1.3. Inne obiekty zakwaterowania zbiorowego

1.3.1. domy wycieczkowe

1.3.2. schroniska młodzieżowe

1.3.3. ośrodki wczasowe

1.3.4. ośrodki kolonijne

1.3.5. domy pracy twórczej

1.3.6. zesp. ogólnodostępnych domków turystycznych

1.3.7. campingi

1.3.8. pola biwakowe

1.3.9. obiekty noclegowe w ośrodku wyłącznie do wypoczynku sobotnio-niedzielnego

1.3.10. inne obiekty wykorzystywane do turystyki

2. Pokoje gościnne

Warto przypomnieć również klasyfikację obiektów hotelarskich zamieszczoną w ustawie o usługach turystycznych z 29. 08. 1997 r., która ustala następujące rodzaje tych obiektów:

1. hotele — obiekty posiadające co najmniej 10 pokoi, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych, świadczące szeroki zakres usług związanych z pobytem klientów,
2. motele — hotele położone przy drogach, zapewniające możliwość korzystania z usług motoryzacyjnych i dysponujące parkingiem,
3. pensjonaty — obiekty posiadające co najmniej 7 pokoi, świadczące dla swoich klientów całodienne wyżywienie,
4. kempingi — obiekty strzeżone, umożliwiające nocleg w namiotach i przyczepach samochodowych lub innych obiektach stałych oraz przyrządzanie posiłków i parkowanie samochodów,
5. domy wycieczkowe — obiekty posiadające co najmniej 30 miejsc noclegowych, dostosowane do samoobsługi klientów oraz świadczące minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów,
6. schroniska młodzieżowe — obiekty przeznaczone dla indywidualnej i grupowej turystyki młodzieżowej, dostosowane do samoobsługi klientów,
7. schroniska — obiekty zlokalizowane poza obszarami zabudowanymi, przy szlakach turystycznych, świadczące minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów,
8. pola biwakowe — obiekty nie strzeżone, umożliwiające nocleg w namiotach.

Jak można zauważyć, klasyfikacja ta nie stosuje się do zaleceń WTO, ponieważ do bazy hotelarskiej zaliczono obiekty nie świadczące usług w zakresie codziennego ścielenia łóżek, sprzątania pokoi i mycia urządzeń sanitarnych, a przynajmniej o usługach tych nie wspomniano w definicji (domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe), oraz bazę, której WTO nie zalicza do obiektów hotelarskich, lecz do innych obiektów zakwaterowania zbiorowego (np. campingi i pola biwakowe).

Następna grupa obejmuje obiekty o mniejszych zapachach niż ośrodki wczasowe i hotele. Wyróżniają się to pokoje gościnne (kwatera prywatna), które mogą być w większym stopniu w obsłudze ruchu turystycznego i pod względem liczby miejsc, zajmują drugie miejsce po obiektach wczasowych i hotelach. Dysponują one 9,7% miejsc, ale tylko 44,1% miejsc w tej bazie dopiero jest przeznaczony dla. Ponadto w bazie w 1997 r. był większy udział domków turystycznych, które dotychczas wyprzedzały pola biwakowe. Udział pol biwakowych w bazie wynosił wtedy 5,4% miejsc. Znaczącą rolę w turystyce jeszcze inne obiekty wykorzystywane do turystyki, zajmują one 0,5% miejsc, w większości wyznaczonych standardem do obsługi skrajnie wycieczkowej, kolonijnej i campingu (po 5-6% miejsc).

III. Wielkość i struktura bazy noclegowej

W Polsce według stanu na 31 lipca 1997 r. turystyczne zasoby noclegowe liczyły 12 016 obiektów, które w okresie X 96 – IX 97 oferowały 758 239 miejsc noclegowych. Istnieje 16 rodzajów tych obiektów (tab. 1). Baza ta charakteryzuje się wysokim stopniem sezonowości: większość miejsc wynajmowana jest w sezonie letnim. W ofercie całorocznej znajduje się tylko 299 918 miejsc, tj. 39,6% zasobów, ale ich udział wzrasta, choć w niewielkim stopniu.

Baza jest także zróżnicowana pod względem standardu. W domkach turystycznych znajduje się 23,6% miejsc, w tym tylko 5,5% dostępnych przez cały rok. Pola biwakowe oferują 8,4% miejsc, a campingi 5%.

Największymi zasobami noclegowymi dysponują ośrodki wczasowe, które liczą 251 310 miejsc; mieści się tam co trzecie miejsce polskiej bazy noclegowej. Większość stanowią miejsca sezonowe: tylko 29,3% udostępniane jest przez cały rok. Prawie połowa miejsc (44,1%) znajduje się w domkach turystycznych, gdzie znajduje się tylko 4,8% miejsc całorocznych. Ale mimo sezonowego charakteru i dużego udziału obiektów o niższym standardzie, ośrodki nadal odgrywają ważną rolę w obsłudze ruchu turystycznego zarówno w okresie letnim, jak i zimowym.

Na drugim miejscu pod względem wielkości zasobów są hotele. W okresie I–IX 1997 r. działały 844 obiekty z 85 990 miejscami noclegowymi, co stanowi 11% miejsc w całej bazie (tab 7). Prawie wszystkie miejsca udostępniane są przez cały rok. W bazie tej przeważają hotele o niższym i średnim standardzie: jedno-, dwu- i trzygwiazdkowe. Jest ich odpowiednio 295, 240 i 283. Hoteli czterogwiazdkowych jest 25, a (według GUS) pięciogwiazdkowy — tylko jeden. Najwięcej pokoi, bo 21 031 miejsc na 37 615 oferowały hotele trzygwiazdkowe. Stanowi to prawie połowę wszystkich pokoi w bazie hotelowej i 43,7% miejsc. Hotele dwugwiazdkowe dysponowały 10 482 pokojami i 20 919 miejscami, a jednogwiazdkowe — 8 792 pokojami i 18 917 miejscami. Łącznie w hotelowej bazie o średnim i niższym standardzie mieści się 89,6% pokoi i 90,1% miejsc noclegowych, tak więc statystyka wskazuje na duży udział bazy dla średnio zamożnego klienta. Realizowane i planowane hotele tych kategorii wskazują na to, że inwestorzy liczą na rezerwy popytu w tym sektorze.

Poza obiektami skategoryzowanymi, działa wiele obiektów używających nazwy „hotel”, lecz bez kategorii właściwej dla hoteli. Potwierdzają to oferty zamieszczone w katalogach lub innego rodzaju materiałach informacyjnych, przedstawiające obok hoteli, których kategoria oznaczona jest gwiazdkami, obiekty bez takiego oznakowania. Sytuację tę unormuje zapewne ustawa o usługach turystycznych, która precyzuje, że nazwy rodzajów i oznaczenia kategorii obiektów hotelarskich podlegają ochronie prawnej.

Następna grupa obejmuje obiekty o mniejszych zasobach niż ośrodki wczasowe i hotele. Wyróżniają się tu pokoje gościnne (kwatery prywatne), które mają coraz większe znaczenie w obsłudze ruchu turystycznego i pod względem liczby miejsc zajmują trzecią pozycję po ośrodkach wczasowych i hotelach. Dysponują one 9,7% miejsc, ale tylko 44,1% miejsc w tej bazie dostępne jest przez cały rok. Rozwój tej bazy w 1997 r. był większy niż przyrost miejsc na polach biwakowych, które dotychczas wyprzedzały pokoje gościnne. Udział pól biwakowych w bazie ogółem wynosi 8,4% miejsc. Znaczącą rolę odgrywają jeszcze „inne obiekty wykorzystywane do turystyki”: skupiają one 6,8% miejsc, w większości wynajmowanych sezonowo, oraz ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, kolonijne i campingi (po 5–6% miejsc).

Tab. 1 Liczba miejsc w turystycznej bazie noclegowej w 1997 r. (X 96 – IX 97)

Rodzaje obiektów turystycznych	Liczba obiektów	Liczba miejsc noclegowych			
		ogółem	całoroczne	w domkach	
				ogółem	całoroczne
Obiekty ogółem	12 016	758 239	299 918	178 762	9 865
A. Turystyczne obiekty zakwaterowania zbiorowego	7 784	684 766	267 529	177 478	9 783
A.1.Hotele i inne obiekty hotelarskie — ogółem	1 398	111 349	104 977	728	143
1.1.hotele	845	86 023	83 358	81	5
1.2.motele	120	5 439	5 189	152	22
1.3.pensjonaty	433	19 887	16 430	495	116
A.2.Obiekty specjalistyczne	556	50 334	31 452	13 059	1 329
2.1.schroniska	96	5 009	4 373	269	5
2.2.ośrodki szkoleniowo-wyp.	460	45 325	27 079	12 790	1 324
A.3.Inne obiekty zakwaterowania zbiorowego	5 830	523 083	131 100	163 691	8 311
3.1. domy wycieczkowe	234	16 987	13 496	354	70
3.2. schroniska młodzieżowe	547	24 154	8 704	706	122
3.3. ośrodki czasowe	2 883	251 310	73 533	110 756	5 287
3.4. ośrodki kolonijne	266	40 044	6 407	10 438	274
3.5. domy pracy twórczej	59	2 343	2 051	133	60
3.6. zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	431	29 838	1 772	27 899	1 626
3.7. campingi	228	37 727	3 178	6 173	606
3.8. pola biwakowe	432	63 643	—	83	—
3.9. obiekty nocl. w ośr. wyłącznie do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego	144	5 744	625	4 894	232
3.10. inne obiekty wykorzystywane do turystyki	606	51 293	21 334	2 255	34
B. Pokoje gościnne	4 232	73 473	32 389	1 284	82

Oprac. Z.T. Werner na podstawie danych GUS.

W tej grupie obiektów najwięcej (59,7%) miejsc całorocznych funkcjonuje w ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych, prawie co drugie — w „innych obiektach wykorzystywanych do turystyki”, co szóste w ośrodkach kolonijnych. Część tych zasobów mieści się w domkach turystycznych, w większości nie przystosowanych do działalności całorocznej. Najwięcej miejsc w domkach mają ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe (28,2%) i kolonijne (26,1%).

Pozostała baza odgrywa mniejszą rolę w obsłudze ruchu turystycznego; występują tu obiekty o zróżnicowanym udziale liczby miejsc: od mniej niż 1% w domach pracy twórczej do 3,9% w zespołach ogólnodostępnych domków turystycznych. Poza tymi ostatnimi, które są wybitnie sezonowe (tylko 5,9% miejsc całorocznych), oferta jest bogatsza: od 79,4% w domach wycieczkowych do 95,4% w motelach.

Jednym z elementów podwyższanego systematycznie standardu bazy noclegowej jest wyposażenie pokoi w łazienki i wc. Wskaźnik nie jest jeszcze wysoki: niecała połowa pokoi ma takie wyposażenie, ale należy pamiętać o zróżnicowanym charakterze bazy, która obejmuje również starsze, nie zmodernizowane zasoby. Spośród wszystkich 16 rodzajów obiektów najwyższym standardem sanitarnym charakteryzują się hotele, które mają 81,4% pokoi z własną łazienką i wc. Jest on jednak zróżnicowany w zależności od kategorii. Pełne wyposażenie mają hotele pięciogwiazdkowe; w czterogwiazdkowych i w trzygwiazdkowych prawie wszystkie pokoje mają własne węzły sanitarne (99,3% i 96,9%). Pozostałe hotele mają niższy standard: w dwugwiazdkowych 71,6% pokoi, a w jednogwiazdkowych 46,8% dysponuje takim wyposażeniem. Również motele i pensjonaty nie oferują pełnego standardu: mają odpowiednio 76,8% i 69,3% pokoi z własną łazienką i wc.

W pozostałej bazie udział pokoi o wyższym standardzie jest znacznie mniejszy: nie przekracza 50% poszczególnych zasobów. Ośrodki wczasowe, stanowiące największe zasoby miejsc noclegowych i będące podstawową bazą wypoczynkową, oferują tylko 38,9% pokoi z łazienką. Nie zapewnia też odpowiednich warunków specyficzna baza domów pracy twórczej i ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych, która stawia do dyspozycji turystów odpowiednio 40,2% i 48,8% takich pokoi. Podobne jest wyposażenie domów wycieczkowych (39,6%), gorsze — „innych obiektów wykorzystywanych do turystyki” (31,4%).

Światowa Organizacja Turystyki wyróżnia dwie podstawowe grupy obiektów: turystyczne zakłady zakwaterowania zbiorowego i pokoje gościnne. Stosując się do tej klasyfikacji, w ramach pierwszej grupy wydzielono podgrupy: hotele i inne obiekty hotelarskie, obiekty specjalistyczne oraz inne obiekty zakwaterowania zbiorowego.

Hotele i inne obiekty hotelarskie, w których skład wchodzi hotele, motele i pensjonaty, liczą (X 96 – IX 97) 1 398 obiektów i 111 349 miejsc, co stanowi odpowiednio 11,6% i 14,7% zasobów polskiej bazy noclegowej (tab. 2,3). W 1997 r. wszystkie rodzaje bazy wchodzące w skład tej podgrupy zwiększyły swoje zasoby noclegowe. Przybyło 151 obiektów (wzrost o 12,1%) i 9077 miejsc noclegowych (8,9%).

Do obiektów specjalistycznych zaliczono tylko schroniska i ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, skupiające łącznie 50 334 miejsca w 556 obiektach. Jest to niewielka baza, obejmująca 6,6% miejsc i 4,6% obiektów. W porównaniu z 1996 rokiem jej zasoby wzrosły o 34 obiekty (6,5%) i 4 155 miejsc (109%). Szczególnie widoczny jest rozwój ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych. Do tej grupy można jeszcze zakwalifikować sanatoria oraz środki transportu publicznego z miejscami do spania, ale GUS nie inwentaryzuje tych obiektów.

Tab. 2 Zmiany w turystycznej bazie noclegowej w latach 1995-1997

Rodzaje obiektów	Liczba obiektów		Liczba miejsc noclegowych		Liczba miejsc całorocznych		Liczba miejsc noclegowych w domkach turystycznych	
	1995-1996	1996-1997	1995-1996	1996-1997	1995-1996	1996-1997	1995-1996	1996-1997
Hotele	+ 105	+ 72	+ 6160	+ 5259	+ 7631	+ 4 441	- 110	+ 59
Motele	+ 7	+ 18	368	+ 912	+ 402	+ 932	+ 41	- 26
Pensjonaty	+ 67	+ 61	+ 2435	+ 2906	+ 1883	+ 2697	- 80	+ 96
Domy wycieczkowe	- 15	- 5	- 191	- 468	- 44	- 938	- 74	- 90
Schroniska	+ 8	+ 2	+ 255	+ 138	+ 315	+ 72	- 143	+ 54
Schroniska młodzieżowe	- 9	- 5	+ 428	+ 279	+ 715	+ 168	+ 49	+ 55
Ośrodki wczasowe	- 123	- 123	- 7 95	- 11096	+ 3131	- 241	- 7833	- 8435
Ośrodki kolonijne	+ 22	+ 20	+ 3660	+ 2425	+ 94	+ 1328	+ 2310	- 106
Ośrodki szkoleniowo-wyp.	+ 2	+ 32	- 379	+ 4017	+ 744	+ 2670	+ 163	+ 836
Domy pracy twórczej	+ 4	+ 1	+ 133	- 41	+ 100	+ 36	+ 3	- 3
Zesp. ogólnodostępnych domków turystycznych	+ 33	+ 12	+ 1578	+ 1357	+ 578	- 261	+ 1258	+ 1282
Campingi	+ 26	- 4	+ 1971	- 575	+ 84	+ 792	+ 920	- 1154
Pola biwakowe	+ 45	- 1	+ 223	+ 1105	-	-	- 18	+ 51
Obiekty nocl. w ośr. wyłącznie do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego	- 22	- 1	- 988	- 180	+ 166	- 214	- 898	+ 128
Pokoje gościnne	+ 1 558	+ 911	+ 17282	+ 12667	+ 6212	+ 5529	+ 244	+ 277
Inne obiekty wykorzystywane do turystyki	+ 25	- 63	- 3615	+ 2782	+ 710	- 2379	- 239	+ 2255
Obiekty ogółem	+ 1733	+ 927	+ 21625	+ 21487	+ 21721	+ 15632	- 4407	+ 7451

Oprac. Z. T. Werner na podstawie danych GUS.

Tab. 3 Liczba obiektów turystycznej bazy noclegowej w latach 1995 – 1997 (okres X – IX)

Rodzaje obiektów turystycznych	Liczba obiektów				
	1995	1996	1995=100	1997	1996=100
Ogółem	9 356	11 089	118,5	12 016	108,4
A. Turystyczne zakłady zakwaterowania zbiorowego ogółem	7 593	7 768	102,3	7 784	100,2
A.1. Hotele i inne obiekty hotelarskie ogółem	1 068	1 247	116,8	1 398	112,1
1.1. hotele	668	773	115,7	845	109,3
1.2. motele	95	102	107,4	120	117,6
1.3. pensjonaty	305	372	122,0	433	116,4
A.2. Obiekty specjalistyczne ogółem	512	522	102,0	556	106,5
2.1. schroniska	86	94	109,3	96	102,1
2.2. ośrodki szkoleniowo-wyp.	426	428	100,5	460	107,5
A.3. Inne obiekty zakwaterowania zbiorowego	6 013	5 999	99,8	5 830	97,2
3.1. domy wycieczkowe	254	239	94,1	234	97,9
3.2. schroniska młodzieżowe	561	552	98,4	547	99,1
3.3. ośrodki wczasowe	3 129	3 006	96,1	2 883	95,9
3.3. ośrodki kolonijne	224	246	109,8	266	108,1
3.4. domy pracy twórczej	54	58	107,4	59	101,7
3.5. zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	386	419	108,5	431	102,9
3.6. campingi	206	232	112,6	228	98,3
3.7. pola biwakowe	388	433	111,6	432	99,8
3.8. obiekty nocl. w ośr. wyłącznie do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego	167	145	86,8	144	99,3
3.9. inne obiekty wykorzystywane do turystyki	644	669	103,9	606	90,6
B. Pokoje gościnne	1 763	3 321	188,4	4 232	127,4

Oprac. Z.T. Werner na podstawie danych GUS.

Pozostałe obiekty, a więc większość bazy noclegowej, kwalifikuje się do podgrupy innych obiektów zakwaterowania zbiorowego. Obejmuje ona 523 083 miejsc i 5830 obiektów, tj. 69% ogółu miejsc noclegowych i 48,5% obiektów. Najliczniejsze są tu ośrodki wczasowe, oferujące prawie połowę miejsc noclegowych (48%). Baza ta znacznie się zmniejszyła; ubytek miejsc dotyczy też domów wycieczkowych, domów pracy twórczej, campingów i obiektów w ośrodkach do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego.

Drugą, odrębną grupą są pokoje gościnne, oferujące 73 473 miejsc noclegowych, co stanowi 9,7% bazy.

IV. Zmiany wielkości bazy noclegowej w latach 1996 – 1997

Rok 1997 był kolejnym, w którym zarejestrowano dalszy rozwój bazy noclegowej (tab. 2–4, rys.1). Przybyło 927 nowych obiektów, a liczba miejsc noclegowych zwiększyła się o 21 487. Był to wzrost odpowiednio o 8,4% i 2,9%. Pod względem liczby obiektów przyrost był o 10% mniejszy niż w 1996 r., prawie zaś o tyle samo zwiększyła się liczba miejsc noclegowych. Zwiększyły się również o 15 632 miejsca zasoby przeznaczone do użytkowania całorocznego, a ich udział wzrósł z 38,5% (1996 r.) do 39,6% w 1997 r.

Wzrost zasobów bazy można tłumaczyć różnymi czynnikami. Mogą to być zarówno nowe obiekty powstałe w wyniku działań inwestycyjnych czy placówki podejmujące działalność turystyczną, a dotychczas pełniące inne funkcje (hotele pracownicze, domy studenckie, internaty), jak obiekty już wcześniej prowadzące działalność i dopiero teraz objęte sprawozdawczością GUS.

W większości rodzajów bazy zarejestrowano zwiększenie zasobów, zarówno pod względem liczby obiektów, jak i liczby miejsc noclegowych. Zauważalne jest osłabienie tempa rozwoju: uruchomiono mniej nowych obiektów niż w 1996 r. Dotyczy to hoteli, pensjonatów, schronisk, ośrodków kolonijnych, domów pracy twórczej, zespołów ogólnodostępnych domków turystycznych i pokoi gościnnych. W obiektach tych — poza pensjonatami — mniejsze były też przyrosty liczby miejsc. Więcej natomiast niż w 1996 r. powstało moteli i ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych. Najwięcej, bo 911 obiektów i 12 667 miejsc, przybyło w pokojach gościnnych. Warto zaznaczyć, że to dość różnorodna baza, ponieważ do pokoi gościnnych kwalifikuje się umeblowane pokoje w mieszkaniach osób fizycznych wynajmowane do celów noclegowych za określoną z góry opłatą, za pośrednictwem biur zakwaterowania lub bezpośrednio turystom. Ale oprócz mieszkań zalicza się tu również obiekty funkcjonujące jako np. hotele, motele, pensjonaty, domy wycieczkowe, schroniska, domki turystyczne, które nie spełniają wymogów klasyfikacyjnych. Zatem liczba obiektów o nazwie „pokoje gościnne” oznacza liczbę biur zakwaterowań, liczbę osób fizycznych dysponujących pokojami oraz liczbę wymienionych rodzajów obiektów noclegowych. Uruchomiono 72 hotele z 5 259 miejscami oraz 61 pensjonatów liczących 2 906 miejsc. Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe zwiększyły swoje zasoby o 4 017 miejsc, a zatem tego rodzaju baza rozwija się, w związku ze wzrastającymi potrzebami szkoleniowymi firm. Więcej miejsc jest także w schroniskach młodzieżowych, choć liczba tych obiektów zmalała.

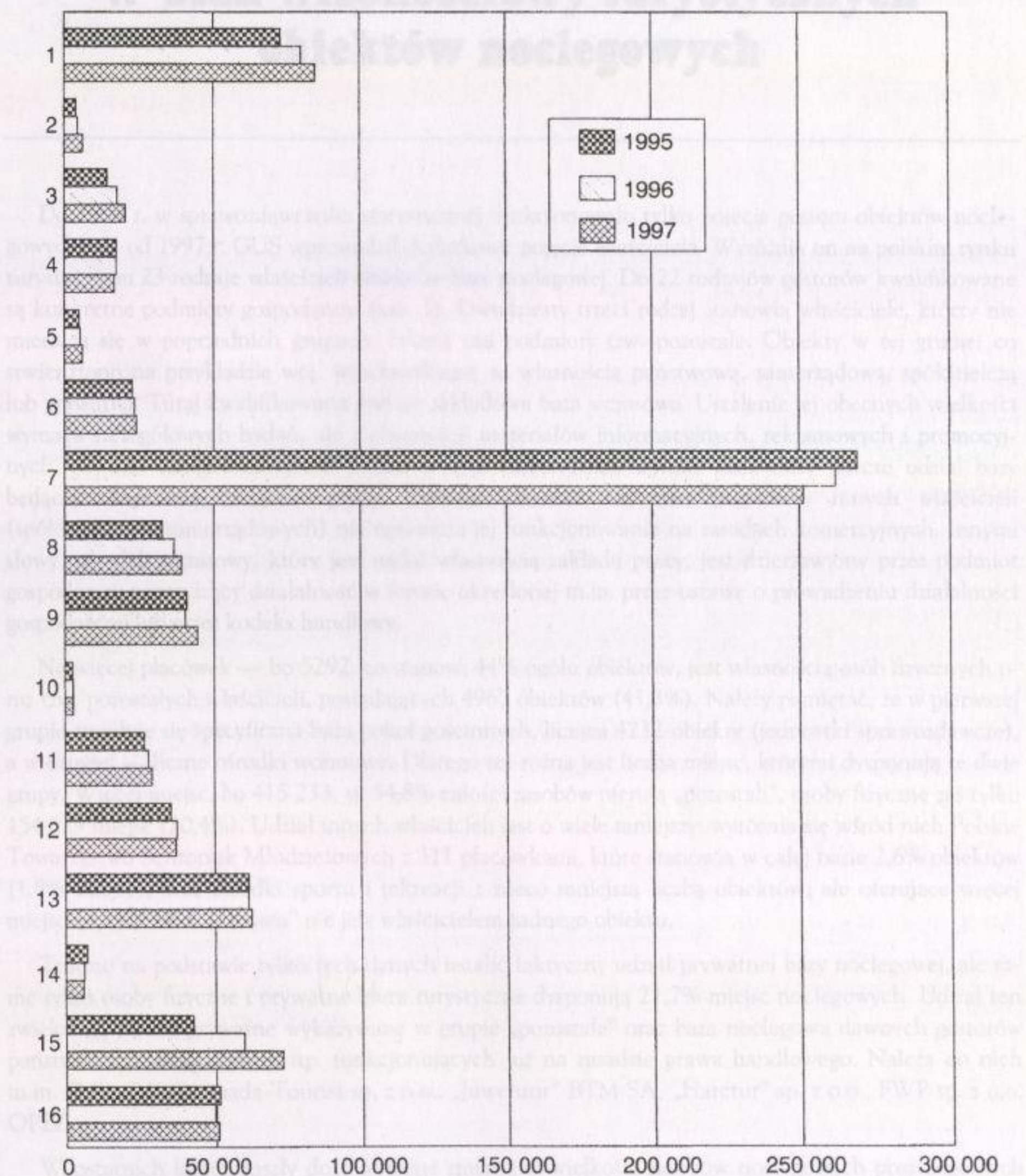
Nadal ubywa domów wycieczkowych, ośrodków wczasowych i ośrodków do wypoczynku świątecznego. Największe zmiany dotyczą bazy ośrodków wczasowych, która zmniejszyła się o dalsze 123 obiekty (5,9%) i 11 096 miejsc (1,2%); ubytki miejsc były większe niż w 1996 r. Wyłączone z użytkowania zostały przede wszystkim te ośrodki lub ich części, których zasoby noclegowe mieściły się w domkach turystycznych, reprezentujących 76% zlikwidowanych miejsc w ośrodkach. Tańsza — w porównaniu z hotelami — baza domów wycieczkowych zmniejszyła się o 5 obiektów i 468 miejsc. Zasoby ośrodków do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego zmalały o jeden obiekt i 180 miejsc. W 1997 r. ubyły cztery campingi i jedno pole biwakowe, wzrosła zaś o 1 105 liczba miejsc na polach biwakowych. Takie samo zjawisko zarejestrowano w bazie „innych obiektów wykorzystywanych do turystyki”, których zasoby zmalały o 63 jednostki, przybyły zaś 2 782 miejsca.

Zmniejszanie zasobów nie polega wyłącznie na likwidacji obiektów, choć i takie przypadki występują: część obiektów zmieniła też funkcję, np. niektóre ośrodki wczasowe stały się placówkami hotelarskimi lub szkoleniowo-wypoczynkowymi, a ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego — obiektami wczasowymi lub zespołami ogólnodostępnych domków turystycznych.

Tab. 4 Zmiany wielkości turystycznej bazy noclegowej w latach 1995 – 1997 (okresy X – IX)

Rodzaje obiektów turystycznych	Liczba miejsc noclegowych				
	1995	1996	1995=100	1997	1996=100
Ogółem	715 127	736 752	103,0	758 239	102,9
A. Turystyczne zakłady zakwaterowania zbiorowego ogółem	671 603	675 946	100,6	684 766	101,3
A.1. Hotele i inne obiekty hotelarskie	93 309	102 272	109,6	111 349	108,9
hotele	74 604	80 764	108,3	86 023	106,5
motele	4 159	4 527	108,8	5 439	120,1
pensjonaty	14 546	16 981	116,7	19 887	117,1
A.2. Obiekty specjalistyczne	46 303	46 179	99,7	50 334	109,0
schroniska	4 616	4 871	105,5	5 009	102,8
ośrodki szkoleniowo-wypocz.	41 687	41 308	99,1	45 325	109,7
A.3. Inne obiekty zakwaterowania zbiorowego	531 991	527 495	99,2	523 083	99,2
domy wycieczkowe	17 646	17 455	98,9	16 987	97,3
schroniska młodzieżowe	23 447	23 875	101,8	24 154	101,2
ośrodki wczasowe	270 101	262 406	97,1	251 310	95,8
ośrodki kolonijne	33 959	37 619	110,8	40 044	106,4
domy pracy twórczej	2 251	2 384	105,9	2 343	98,3
zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	26 903	28 481	105,9	29 838	104,8
campingi	36 331	38 302	105,4	37 727	98,5
poła biwakowe	62 315	62 538	100,4	63 643	101,8
ob. nocl. w ośr. wyłącznie do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego	6 912	5 924	85,7	5 744	97,0
inne obiekty wykorzystywane do turystyki	52 126	48 511	93,1	51 293	105,7
B. Pokoje gościnne	43 524	60 806	139,7	73 473	120,8

Oprac. Z.T. Werner na podstawie danych GUS.

Rys 1. Turystyczna baza noclegowa w latach 1995-1997 (liczba miejsc noclegowych)

1-hotele, 2-motele, 3-pensjonaty, 4-domy wycieczkowe, 5-schroniska, 6-schroniska młodzieżowe, 7-ośrodki wczasowe, 8-ośrodki kolonijne, 9-ośr. szkoleniowo-wypoczynkowe, 10- domy pracy twórczej, 11-zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych, 12-campingi, 13-pola biwakowe, 14-ob. nocl. w ośr. wyłącznie do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, 15-pokoje gościnne, 16-inne ob. wykorzystywane do turystyki

V. Stan własnościowy turystycznych obiektów noclegowych

Do 1996 r. w sprawozdawczości statystycznej funkcjonowało tylko pojęcie gestora obiektów noclegowych, ale od 1997 r. GUS wprowadził dodatkowo pojęcie właściciela. Wyróżnia on na polskim rynku turystycznym 23 rodzaje właścicieli obiektów bazy noclegowej. Do 22 rodzajów gestorów kwalifikowane są konkretne podmioty gospodarcze (tab. 5). Dwudziesty trzeci rodzaj stanowią właściciele, którzy nie mieszczą się w poprzednich grupach: tworzą oni podmioty tzw. pozostałe. Obiekty w tej grupie, co stwierdzono na przykładzie woj. wrocławskiego, są własnością państwową, samorządową, spółdzielczą lub prywatną. Tutaj kwalifikowana jest też zakładowa baza wczasowa. Ustalenie jej obecnych wielkości wymaga szczegółowych badań, ale z obserwacji materiałów informacyjnych, reklamowych i promocyjnych, również zamieszczanych w prasie, w tym turystycznej, wynika dość duży jeszcze udział bazy będącej własnością zakładów pracy. Kwestia własności tej bazy oraz bazy innych właścicieli (spółdzielczych, samorządowych) nie ogranicza jej funkcjonowania na zasadach komercyjnych. Innymi słowy, ośrodek wczasowy, który jest nadal własnością zakładu pracy, jest dzierżawiony przez podmiot gospodarczy prowadzący działalność w formie określonej m.in. przez ustawę o prowadzeniu działalności gospodarczej lub przez kodeks handlowy.

Najwięcej placówek — bo 5292, co stanowi 44% ogółu obiektów, jest własnością osób fizycznych oraz tzw. pozostałych właścicieli, posiadających 4967 obiektów (41,3%). Należy pamiętać, że w pierwszej grupie znajduje się specyficzna baza pokoi gościnnych, licząca 4232 obiekty (jednostki sprawozdawcze), a w drugiej — liczne ośrodki wczasowe. Dlatego też różna jest liczba miejsc, którymi dysponują te dwie grupy. Więcej miejsc, bo 415 233, tj. 54,8% całości zasobów oferują „pozostali”, osoby fizyczne zaś tylko 154 629 miejsc (20,4%). Udział innych właścicieli jest o wiele mniejszy: wyróżnia się wśród nich Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych z 311 placówkami, które stanowią w całej bazie 2,6% obiektów (1,8% miejsc), oraz ośrodki sportu i rekreacji z nieco mniejszą liczbą obiektów, ale oferujące więcej miejsc (4,2%). SBT „Turysta” nie jest właścicielem żadnego obiektu.

Trudno na podstawie tylko tych danych ustalić faktyczny udział prywatnej bazy noclegowej, ale same tylko osoby fizyczne i prywatne biura turystyczne dysponują 21,7% miejsc noclegowych. Udział ten zwiększają zasoby prywatne wykazywane w grupie „pozostałe” oraz baza noclegowa dawnych gestorów państwowych, związkowych itp. funkcjonujących już na zasadzie prawa handlowego. Należą do nich m.in. Orbis SA, Gromada-Tourist sp. z o.o., „Juwentur” BTM SA, „Harctur” sp. z o.o., FWP sp. z o.o. OPZZ.

W ostatnich latach zaszły dość wyraźne zmiany w wielkości zasobów noclegowych poszczególnych właścicieli. Poza dynamicznie rozwijającą się bazą należącą do osób fizycznych i do prywatnych biur podróży, u większości pozostałych zmniejszyła się liczba miejsc noclegowych. Część bazy zmieniła funkcję, została skomunalizowana, sprzedana lub zlikwidowana. Ubytek zanotowano w grupie wojewódzkich, lokalnych i regionalnych przedsiębiorstw turystycznych, w bazie PTTK, BPiT ZSP „Almatur”, „Harcturu” i FWP.

Tab. 5 Stan własnościowy bazy noclegowej w 1997 r.

Nazwa właściciela	Liczba obiektów	Liczba miejsc noclegowych
PP „Orbis” S.A.	51	17628
PPISiT „Sport-Tourist”	2	100
Polskie Tow. Turystyczno-Krajoznawcze	186	15814
Polski Związek Motorowy-Zarząd Działalności Gospodarczej	4	225
„Gromada-Tourist” Spółka z o.o.	17	3555
Spółdzielcze Biuro Turystyczne „Turysta”	—	—
„Juwentur” Biuro Turystyki Młodzieżowej S.A.	1	147
Biuro Podróży i Turystyki „Almatur”	6	957
„Harctur” Spółka z o.o.	1	130
Wojewódzkie, lokalne i regionalne przedsiębiorstwa turystyczne	121	14913
Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych	311	13567
Centralny Ośrodek Sportu	16	1600
Ośrodki sportu i rekreacji	296	31495
Kluby sportowe	95	6232
Fundusz Wczasów Pracowniczych sp. z o.o. OPZZ	130	18875
Prywatne biura turystyczne	103	10156
Obiekty osób fizycznych	5292	154629
Pozostałe jednostki obsługi ruchu turystycznego	88	10159
Organizacje polityczne i społeczne nie wymienione wyżej	102	10601
Związki zawodowe	80	10324
MON	91	14260
MSW	56	7639
Pozostałe	4967	415233
Polska	12016	758239

Oprac. Z.T. Werner na podstawie danych GUS.

VI. Wykorzystanie zdolności recepcyjnej bazy noclegowej

Zdolność recepcyjna bazy noclegowej i jej wykorzystanie wyróżnione są w statystyce GUS dwoma wskaźnikami. Dla hoteli, moteli i pensjonatów jest to liczba pokoi oferowanych do wynajęcia; stopień wykorzystania dotyczy tych pokoi, ale wskaźniki można odnosić także do liczby miejsc, ponieważ od 1997 r. GUS wzbogacił statystykę o ten parametr. Jednak w celach porównawczych wielkości zdolności recepcyjnej i wykorzystania odniesiono do pokoi. Wskaźniki dla pozostałej bazy ilustrują wykorzystanie miejsc noclegowych. Przedstawione wielkości w zakresie zdolności recepcyjnej bazy noclegowej i jej wykorzystania obejmują okres od października 1996 r. do września 1997 r.

Hotele i inne obiekty hotelarskie

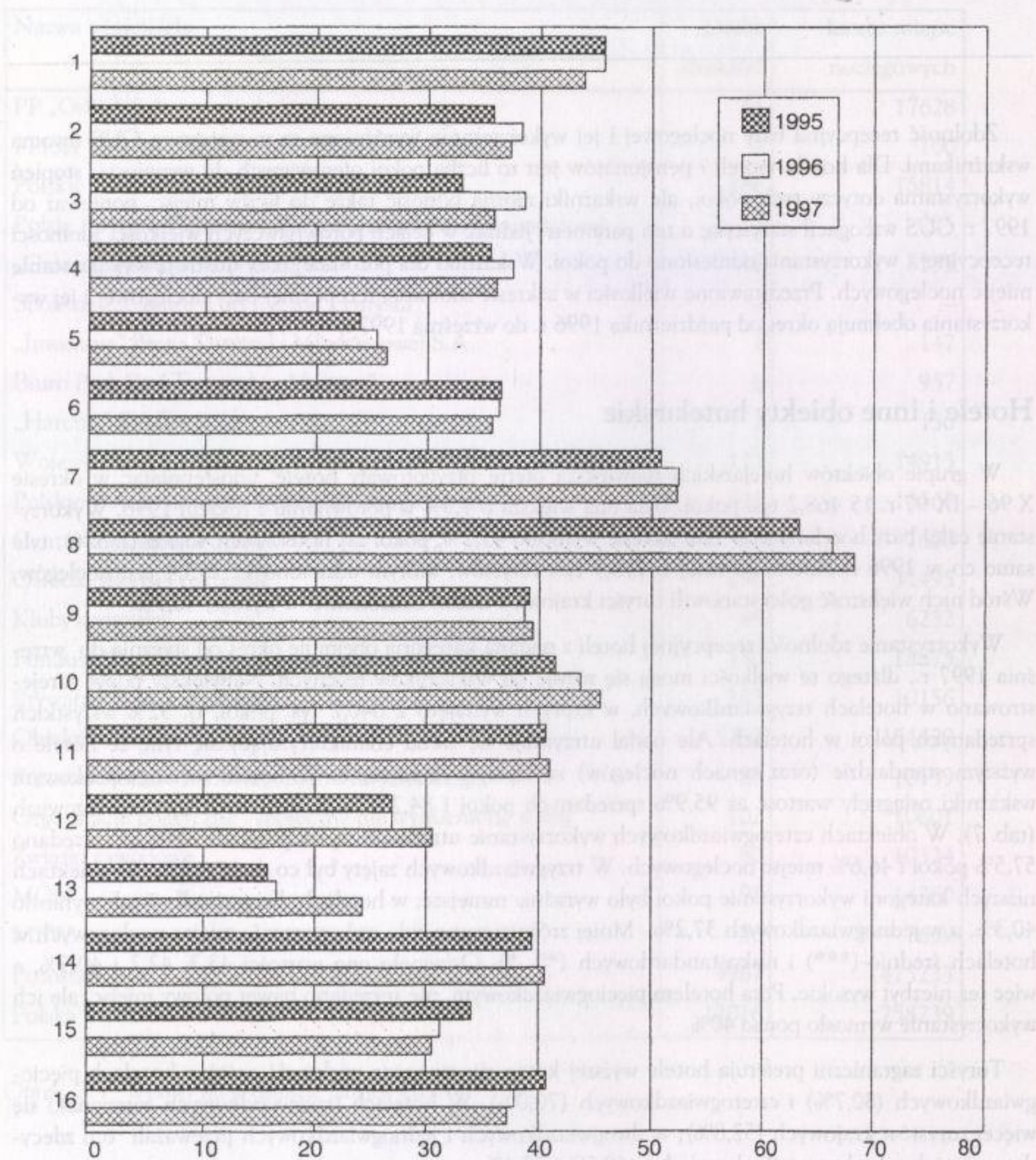
W grupie obiektów hotelarskich największą ofertę przygotowały hotele, udostępniając w okresie X 96 – IX 97 r. 15 468,2 tys. pokoi. Była ona większa o 1,5% w porównaniu z rokiem 1996. Wykorzystanie całej bazy hotelarskiej w tym okresie wyniosło 43,7%, pokoi zaś hotelowych 45,7% (tab. 6), tyle samo co w 1996 r. Nocowało tutaj 6 778,9 tys. turystów, którym udzielono 12 275,4 tys. noclegów. Wśród nich większość gości stanowili turyści krajowi, a udział cudzoziemców wyniósł 40,9%.

Wykorzystanie zdolności recepcyjnej hoteli z nadaną kategorią obejmuje okres od stycznia do września 1997 r., dlatego te wielkości mogą się różnić od wskaźników rocznych. Największy popyt zarejestrowano w hotelach trzygwiazdkowych, w których wynajęto 2 840,2 tys. pokoi, tj. 52% wszystkich sprzedanych pokoi w hotelach. Ale nadal utrzymuje się trend charakteryzujący się tym, że hotele o wyższym standardzie (oraz cenach noclegów) są lepiej wykorzystane. W hotelu pięciogwiazdkowym wskaźniki osiągnęły wartość aż 95,9% sprzedanych pokoi i 84,2% wykorzystania miejsc noclegowych (tab. 7). W obiektach czterogwiazdkowych wykorzystanie utrzymało się na poziomie 1996 r.: sprzedano 57,5% pokoi i 46,6% miejsc noclegowych. W trzygwiazdkowych zajęty był co drugi pokój. W obiektach niższych kategorii wykorzystanie pokoi było wyraźnie mniejsze; w hotelach dwugwiazdkowych wyniosło 40,3%, a w jednogwiazdkowych 37,2%. Mniej zróżnicowane było wykorzystanie miejsc noclegowych w hotelach średnio- (***) i niskostandardowych (**, *). Osiągnęło ono wartości 43,3, 42,2 i 40,5%, a więc też niezbyt wysokie. Poza hotelem pięciogwiazdkowym, nie sprzedano nawet połowy miejsc, ale ich wykorzystanie wyniosło ponad 40%.

Turyści zagraniczni preferują hotele wyższej kategorii: stanowią większość gości w hotelach pięciogwiazdkowych (80,7%) i czterogwiazdkowych (70,0%). W hotelach trzygwiazdkowych zatrzymało się więcej turystów krajowych (52,8%); w dwugwiazdkowych i jednogwiazdkowych przeważali oni zdecydowanie: ich udział wynosił odpowiednio 69,5% i 73,4%.

Pozostałe obiekty (motele i pensjonaty) przygotowały w okresie X 96 – IX 97 odpowiednio 803,1 i 2 221,5 tys. pokoi. Była to oferta większa niż w 1996 r. o 16,7% i 13,3%. Natomiast zmniejszyło się wykorzystanie tych obiektów; w pierwszych wynajęto 35,8% pokoi i 31,4% miejsc, w drugich — 32,9% pokoi i 34,1% miejsc.

Rys 2. Wykorzystanie zdolności recepcyjnej bazy noclegowej w latach 1995-1997 (w %)

1-hotele, 2-motele, 3-pensjonaty, 4-domy wycieczkowe, 5-schroniska, 6-schroniska młodzieżowe, 7-ośrodki wczasowe, 8-ośrodki kolonijne, 9-ośr. szkoleniowo-wypoczynkowe, 10- domy pracy twórczej, 11-zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych, 12-campingi, 13-pola biwakowe, 14-ob. nocl. w ośr. wyłącznie do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, 15-pokoje gościnne, 16-inne ob. wykorzystywane do turystyki

Tab. 6 Wykorzystanie turystycznej bazy noclegowej w latach 1995 – 1997 (okresy X – IX)

Rodzaje obiektów turystycznych	Stopień wykorzystania w % ¹				
	1995	1996	1995 = 100	1997	1996 = 100
Obiekty ogółem	x	x	x	x	x
hotele	43,8	45,7	101,9	45,7	100,0
motele	37,3	38,4	101,1	35,8	93,2
pensjonaty	35,7	38,5	102,8	32,9	85,4
domy wycieczkowe	36,2	37,4	101,2	35,7	95,4
schroniska	27,1	25,5	98,4	23,9	93,7
schroniska młodzieżowe	35,5	36,5	101,0	36,7	100,5
ośrodki wczasowe	52,1	52,2	100,1	50,7	97,1
ośrodki kolonijne	68,1	66,2	98,1	63,2	95,5
ośrodki szkoleniowo-wyp.	39,4	38,8	99,4	39,1	100,8
domy pracy twórczej	45,2	43,5	98,3	41,5	95,4
zesp. ogólnodostępnych domków turystycznych	40,7	39,9	99,2	40,5	101,5
campingi	30,7	26,8	96,1	26,9	100,4
pola biwakowe	24,0	16,8	92,8	15,7	93,4
ob. nocl. w ośr. wyłącznie do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego	40,4	37,1	97,0	39,2	105,7
pokoje gościnne	30,6	31,3	100,7	33,9	108,3
inne obiekty wykorzystywane do turystyki	37,0	37,9	100,9	40,5	106,9

¹Hotele, motele, pensjonaty — wykorzystanie pokoi.

Oprac. Z.T. Werner na podstawie danych GUS.

Tab. 7 Hotele i ich wykorzystanie (okres I – IX 1997 r.)

Hotele wg kategorii	Liczba obiektów	Liczba miejsc noclegowych	Zdolność recepcyjna (nominalna liczba pokoi)	Zdolność recepcyjna (nominalna liczba miejsc noclegowych)	Wykorzystanie zdolności recepcyjnej pokoi w %	Wykorzystanie zdolności recepcyjnej miejsc noclegowych w %
Ogółem	844	85990	11666840	22196392	46,8	42,9
* * * * *	1	314	59787	83472	95,9	84,2
* * * *	25	8225	1172488	2073165	57,5	46,6
* * * *	283	37615	5583347	10034212	50,9	43,3
* *	240	20919	2698785	5415993	40,3	42,2
*	295	18917	2152433	4589550	37,2	40,5

Źródło: GUS.

Obiekty specjalistyczne

Obiekty specjalistyczne należą do grupy obiektów, w których zatrzymuje się mniej turystów. Wykorzystano w nich 36,8% miejsc. Ze schronisk korzystało 187,1 tys. osób, a z ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych 776,4 tys., co stanowi odpowiednio 1,2 i 5,1% ruchu rejestrowanego w bazie noclegowej. Schroniska przygotowały do sprzedaży 1 566 tys. noclegów (w okresie działalności), a udzieliły ich 373,6 tys. Tym samym ich wykorzystanie wyniosło 23,9% (tab. 6) i zmniejszyło się o 1,6 pkt. procentowych w porównaniu z 1996 r. (25,5%). Jest to jeden z niższych wskaźników w całej bazie noclegowej: mniejsze wykorzystanie zarejestrowano tylko na polach biwakowych. Znacznie większymi zasobami dysponują ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, które przygotowały 9392,9 tys. miejsc i udzieliły 3 669 tys. noclegów. Osiągnęły one średni wskaźnik wykorzystania 39,1% (tab. 6), nieco wyższy niż w 1996 r. (38,8%).

Inne obiekty zakwaterowania zbiorowego

W tej grupie obiektów zdolność recepcyjną wykorzystano w 43,6%. Ich użytkowanie jest bardziej zróżnicowane i w większości obiektów uległo zmniejszeniu. Wysokie wskaźniki frekwencji zarejestrowano w bazie wybitnie sezonowej, która większość swoich zasobów udostępnia w budynkach lub domkach turystycznych. Ponadto w krótkich okresach obsługuje ona duży ruch turystyczny związany z urlopami i wakacjami. Należy tu zaliczyć ośrodki kolonijne i wczasowe, które charakteryzują się najwyższymi wskaźnikami wykorzystania w całej bazie. W pierwszych obiektach wskaźnik osiągnął wartość 63,2% (tab. 6), ale w porównaniu z 1996 r. zmniejszył się o 3 pkt. procentowe; zarazem przybyło tutaj 2 425 miejsc. Należy jednak pamiętać, że nie jest to jedyna baza wypoczynku dzieci i młodzieży: organizowany jest on również w przystosowanych do tego celu placówkach oświatowych, które nie są objęte sprawozdawczością GUS. Zmniejszyła się też frekwencja w ośrodkach wczasowych, których wykorzystanie osiągnęło wartość 50,7% (52,2% w 1996 r.); w bazie tej ubyla znaczna liczba miejsc.

W pozostałych obiektach wykorzystanie zasobów było wyraźnie mniejsze (tab. 6). Nieco ponad 40% miejsc było zajęte w domach pracy twórczej, zespołach ogólnodostępnych domków turystycznych i w „innych obiektach wykorzystywanych do turystyki”. Wykorzystanie tych ostatnich było większe niż w 1996 r., w zespołach domków utrzymało się na dotychczasowym poziomie, w domach zaś pracy twórczej zmalało o 2%. Blisko 40-procentowe wykorzystanie zarejestrowano w ośrodkach do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, w których sprzedaż miejsc była nieznacznie (o 0,3%) wyższa niż w 1996 r. Jeszcze mniej odwiedzano domy wycieczkowe, gdzie wykorzystano 35,7% miejsc.

Bardzo małym zainteresowaniem turystów w stosunku do oferowanych niemalych zasobów cieszą się campingi i pola biwakowe, których wykorzystanie wyniosło odpowiednio 26,9 i 15,7%: są to najniższe wskaźniki w całej bazie noclegowej. Trzeba pamiętać, że są to średnie wartości; mogą one być wyższe na atrakcyjnych obszarach turystycznych. Jednak inne obiekty o takim charakterze obsługi (ruch w krótkim sezonie letnim), także zlokalizowane w różnych strefach krajobrazowych, osiągają lepsze wyniki. Wykorzystanie campingów utrzymało się na poziomie 1996 r., lecz pól biwakowych spadło o 1 pkt. procentowy i wyniosło 15,7%.

VII. Baza noclegowa według województw

Zróźnicowanie przestrzenne wielkości bazy noclegowej w Polsce wiąże się głównie z rangą walorów przyrodniczych i kulturowych oraz osiągniętym już stopniem zagospodarowania i rozwoju funkcji wypoczynkowej i krajoznawczej. Walory takie reprezentowane są w strefach krajobrazowych: nadmorskiej, pojeziernej i górskiej. Większość województw położonych w tych strefach ma duże zasoby miejsc noclegowych, choć jednostki te różnią się znacznie pod względem wielkości bazy: najmniejsze zasoby (bydgoskie) liczą nieco ponad 20 tys., a największe — (szczecińskie) ponad 70 tys. (tab. 8, mapa 1).

Czynniki te wpływają na koncentrację przestrzenną bazy noclegowej. W jedenastu województwach: bielskim, bydgoskim, elbląskim, gdańskim, jeleniogórskim, koszalińskim, nowosądeckim, olsztyńskim, słupskim, suwalskim i szczecińskim, skupia się 461 910 miejsc noclegowych; stanowi to 60,9% całej bazy noclegowej w Polsce. W porównaniu z 1996 r. koncentracja ta się zwiększyła, choć w niewielkim stopniu (o 4,3%).

Pierwszą pozycję pod względem oferty noclegowej zajmuje województwo szczecińskie z 77 438 miejscami: co dziesiąte miejsce w turystycznej bazie noclegowej znajduje się w tym województwie. O kilkanaście tysięcy miejsc mniej ma woj. nowosądeckie, drugie pod względem zasobów: jego oferta wynosi 62 503 miejsca. Nowosądeckie umocniło swoją pozycję: w 1996 r. wyprzedziło woj. koszalińskie, które dotychczas zajmowało drugie miejsce (1995 r.). Obecnie wielkość zasobów woj. koszalińskiego wynosi 58 975 miejsc. Znaczącą rolę w obsłudze ruchu turystycznego odgrywa też woj. gdańskie, liczące 50 752 miejsca noclegowe. Pozostałe jednostki tej grupy mają również stosunkowo dużą bazę, ale jej wielkości mieszczą się w przedziale 30,1–38,5 tys. miejsc (bielskie, olsztyńskie, słupskie i suwalskie) lub w przedziale 20,1–25 tys. miejsc (bydgoskie, elbląskie, jeleniogórskie).

Część zasobów tych województw mieści się w domkach turystycznych (tab. 8). Ich udział jest największy w województwach nadmorskich i pojeziernych; przodują tu bydgoskie (35,3%), elbląskie (32,7%) i olsztyńskie (37,9%), w pozostałych — z wyjątkiem koszalińskiego — nie jest niższy niż 20%. W województwach górskich ta baza nie jest popularna.

Wśród województw o znaczącej bazie noclegowej i dużej randze walorów turystycznych, można wyróżnić grupę o liczbie 10,1–17,5 tys. miejsc (gorzowskie, krośnieńskie, wałbrzyskie, zielonogórskie) oraz województwa z dużymi miastami, posiadające również atrakcje turystyczne (warszawskie, katowickie, krakowskie, lubelskie, opolskie, poznańskie i wrocławskie).

Pozostałe województwa dysponują zasobami noclegowymi liczącymi mniej niż 10 tys. miejsc, a największa baza w tej grupie istnieje w woj. kieleckim (9,5 tys.). Najmniejsze zasoby, poniżej 3 tys. miejsc, występują w województwach: ciechanowskim, legnickim, płockim i skierniewickim. Grupa ta stopniowo się zmniejsza: jeszcze w 1995 r. kwalifikowało się tutaj woj. tarnobrzeskie, a w 1996 r. ostrołęckie; zwiększyły one swoje zasoby o kilkaset miejsc.

Tab. 8 Baza noclegowa w województwach w 1997 r. (okres X 96 – IX 97)

Lp.	Województwo	Miejsca noclegowe				
		ogółem	całoroczne		w domkach	
			liczba	udział %	liczba	udział %
1.	warszawskie	17535	14442	82,4	1301	7,4
2.	bialskopodlaskie	4889	700	14,3	2044	41,8
3.	bialostockie	6146	4384	71,3	1388	22,6
4.	bielskie	32415	24463	75,5	3769	11,6
5.	bydgoskie	20785	5968	28,7	7339	35,3
6.	chełmskie	8524	794	9,3	3433	40,3
7.	ciechanowskie	2794	1295	46,3	919	32,9
8.	częstochowskie	8670	3018	34,8	525	6,1
9.	elbląskie	24405	5068	20,8	7988	32,7
10.	gdańskie	50752	19609	38,6	14496	28,6
11.	gorzowskie	11572	3820	33,0	4530	39,1
12.	jeleniogórskie	24891	21349	85,8	1199	4,8
13.	kaliskie	4637	2136	46,1	1141	24,6
14.	katowickie	11073	7788	70,3	1799	16,2
15.	kieleckie	9526	3951	41,5	2009	21,1
16.	konińskie	7601	1434	18,9	2788	36,7
17.	koszalińskie	58975	12548	21,3	10385	17,6
18.	krakowskie	17249	10942	63,4	952	5,5
19.	krośnieńskie	15029	5728	38,1	1887	12,6
20.	legnickie	2632	1607	61,1	749	28,5
21.	leszczyńskie	8772	1179	13,4	4057	46,2
22.	lubelskie	10393	4047	38,9	2035	19,6
23.	łomżyńskie	3492	1264	36,2	1564	44,8
24.	łódzkie	5378	3337	62,0	1142	21,2
25.	nowosadeckie	62503	40209	64,3	4316	6,9
26.	olsztyńskie	35283	6828	19,3	13377	37,9
27.	opolskie	10999	4445	40,4	2723	24,8
28.	ostrołęckie	3133	932	29,7	1811	57,8
29.	pilskie	8259	3013	36,5	2805	34,0
30.	piotrkowskie	8476	3423	40,4	2428	28,6
31.	płockie	2237	399	17,8	1355	60,6
32.	poznańskie	16381	10262	62,6	3993	24,4
33.	przemyskie	5092	2312	45,4	1101	21,6
34.	radomskie	3066	887	28,9	1902	62,0
35.	rzeszowskie	4626	2777	60,0	777	16,8
36.	siedleckie	7001	1655	23,6	2478	35,4
37.	sieradzkie	3398	920	27,1	1258	37,0
38.	skierniewickie	2539	1781	70,1	312	12,3
39.	śląskie	38519	4608	12,0	10188	26,4
40.	suwalskie	35944	6460	18,0	9885	27,5
41.	szczecińskie	77438	16957	21,9	21722	28,0
42.	tarnobrzeskie	3549	1265	35,6	1157	32,6
43.	tarnowskie	4252	2230	52,4	639	15,0
44.	toruńskie	7798	2569	32,9	2217	28,4
45.	wałbrzyskie	14588	11712	80,3	808	5,5
46.	włocławskie	3901	886	22,7	1537	39,4
47.	wrocławskie	11840	6224	52,6	3001	25,3
48.	zamojskie	5093	1797	35,3	1942	38,1
49.	zielonogórskie	14189	4496	31,7	5591	39,4
Ogółem		758239	299918	39,6	178762	23,6

Oprac. Z. T. Werner na podstawie danych GUS.

W 1997 r. rozwój bazy objął więcej jednostek niż w 1996 r., ponieważ w 32 województwach (28 w 1996 r.) przybyło miejsc noclegowych (tab. 9). Najbardziej powiększają się zasoby w jednostkach zaliczających się do grupy najlepiej zagospodarowanych. Największy przyrost liczby miejsc noclegowych zarejestrowano w woj. nowosądeckim (4,5 tys.). W województwach bielskim, elbląskim, słupskim, szczecińskim przybyło 2–3 tys. miejsc. Mniejszy rozwój wystąpił w jeleniogórskim (1,1 tys.), koszalińskim (1,7 tys.) i suwalskim (1,8 tys.). Niewielki ubytek bazy zarejestrowano w bydgoskim i gdańskim. Poza tą grupą najbardziej atrakcyjnych województw, w znaczącym stopniu wzrosło zagospodarowanie w siedleckim: o 1,7 tys. miejsc. Zjawisko to można wiązać z obsługą turystów zza wschodniej granicy.

W stosunku do całej bazy poszczególnych województw najwięcej zwiększyły się zasoby w siedleckim (o 32% miejsc), przemyskim (20,4%), elbląskim (13,5%) i konińskim (12,8%). W kolejnych dziewięciu województwach (bielskim, ciechanowskim, kaliskim, katowickim, nowosądeckim, ostrołęckim, słupskim, tarnobrzeskim, wrocławskim) liczba miejsc wzrosła o 7–9,5%. Świadczy to, że turystyczne inwestycje noclegowe rozwijają się, choć w mniejszej skali, nie tylko w dobrze już zagospodarowanych województwach, ale też w tych o znacznie mniejszych zasobach.

Zmniejszenie się bazy wystąpiło w siedemnastu województwach, lecz był to regres mniejszy niż w poprzednim roku (21 woj.). Największy w wielkościach bezwzględnych ubytek miejsc zarejestrowano w woj. wałbrzyskim: o 2,5 tys., tj. o 14,5% całej bazy noclegowej (tab. 9). Z tego prawie połowę miejsc zlikwidowano w ośrodkach wczasowych. Jeśli nie jest to błąd inwentaryzacyjny, nasuwa się wniosek, że w tym regionie o dużym bezrobociu, a zarazem dużym potencjale walorów turystycznych nie są prowadzone kompleksowe działania w celu ożywienia gospodarki dzięki turystyce. Tym bardziej, że proces ubytku bazy trwa tu od kilku lat. Znaczne zmniejszenie się liczby miejsc w stosunku do posiadanych już zasobów zarejestrowano również w innych województwach. W chełmskim zlikwidowano 842 miejsca (8,8%), w łódzkim — 943 (14,9%), w rzeszowskim — 769 (14,3%), w sieradzkim — 891 (20,8%). W pozostałych województwach ubytek zasobów wynosi od kilku (zamojskie) lub kilkudziesięciu (bydgoskie) do ponad 300 (opolskie i płockie) miejsc. Stały regres zagospodarowania, trwający od 1995 r., występuje także w województwach: bydgoskim, lubelskim, łódzkim, płockim, poznańskim, radomskim i skierniewickim.

Część zasobów noclegowych Polski dostępna jest w ofercie całorocznej. Największym udziałem tej bazy charakteryzuje się większość województw strefy górskiej oraz województwa o dużym udziale bazy miejskiej (tab. 8, mapa 2). Tylko w trzech województwach górskich: bielskim, jeleniogórskim i nowosądeckim, skupia się 28,7% wszystkich miejsc całorocznych (86 tys.). Miejsca te stanowią od 64% (nowosądeckie) do 86% (jeleniogórskie) całej bazy tych województw; tylko krośnieńskie znacznie się różni wielkością oferty, ma bowiem 38,1% miejsc całorocznych. W tych województwach dominują ośrodki wczasowe, oferujące najwięcej miejsc. W drugiej grupie znajdują się województwa: warszawskie, katowickie, krakowskie, łódzkie, poznańskie, wrocławskie, gdzie miejsca całoroczne stanowią ponad połowę zasobów; najwięcej, bo 82,4% oferuje warszawskie. Tutaj większość tych miejsc znajduje się w hotelach. Podobną strukturę zasobów całorocznych (ponad 50%) ma jeszcze kilka innych województw, jednak o znacznie mniejszej bazie (białostockie, legnickie, rzeszowskie, skierniewickie, tarnowskie). Nie zaznacza się w nich przewaga jednego rodzaju bazy: podobną liczbą zasobów całorocznych dysponują hotele, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, kwatery prywatne i „inne obiekty”.

Znacznie mniejsza baza całoroczna występuje w strefie nadmorskiej i pojeziernej. Tylko w województwach: gdańskim, gorzowskim, pilskim, toruńskim i zielonogórskim udostępniane jest 30,1–40% miejsc całorocznych, a w pozostałych 10,1–20% (konińskie, leszczyńskie, olsztyńskie, słupskie, suwalskie) lub 20,1–30% (bydgoskie, elbląskie, koszalińskie, szczecińskie). Poza gdańskim, w województwach nadmorskich udział bazy całorocznej nie przekracza 22%.

Tab. 9 Liczba miejsc noclegowych i zmiany w wielkości bazy według województw (w okresach X – IX)

L.p.	Województwo	Liczba miejsc noclegowych ogółem		Zmiany w bazie noclegowej		Liczba miejsc calorocznych		Zmiany w calorocznej bazie noclegowej	
		1996	1997	liczba miejsc	1996= 100	1996	1997	liczba miejsc	1996= 100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	warszawskie	17361	17535	+ 174	101,0	14958	14442	- 516	96,5
2.	bialskopodlaskie	5001	4889	- 112	97,8	581	700	+ 119	120,5
3.	bialostockie	6265	6146	- 119	98,1	3446	4384	+ 938	127,2
4.	bielskie	30245	32415	+ 2170	107,2	22777	24463	+ 1686	107,4
5.	bydgoskie	20816	20785	- 31	99,8	5853	5968	+ 115	102,0
6.	chelmskie	9366	8524	- 842	91,2	860	794	- 66	92,3
7.	ciechanowskie	2552	2794	+ 242	109,5	1239	1295	+ 56	104,5
8.	częstochońskie	8995	8670	- 325	96,4	3079	3018	- 61	98,0
9.	elbląskie	21507	24405	+ 2898	113,5	3947	5068	+ 1121	128,4
10.	gdańskie	50858	50752	- 106	99,8	17879	19609	+ 1730	109,7
11.	gorzowskie	11266	11572	+ 306	102,7	3566	3820	+ 254	107,1
12.	jeleniogórskie	23790	24891	+ 1101	104,6	20240	21349	+ 1109	105,5
13.	kaliskie	4277	4637	+ 360	108,4	2030	2136	+ 106	105,2
14.	katowickie	10332	11073	+ 741	107,2	7555	7788	+ 233	103,1
15.	kieleckie	9385	9526	+ 141	101,5	4081	3951	- 130	96,8
16.	konińskie	6741	7601	+ 860	112,8	1325	1434	+ 109	108,2
17.	koszalińskie	57230	58975	+ 1745	103,0	11426	12548	+ 1122	109,8
18.	krakowskie	16280	17249	+ 969	105,9	10897	10942	+ 45	100,4
19.	krośnieńskie	14575	15029	+ 454	103,1	5294	5728	+ 434	108,2
20.	legnickie	2497	2632	+ 135	105,4	1412	1607	+ 195	113,8
21.	leszczyńskie	8258	8772	+ 514	106,2	1129	1179	+ 50	104,4
22.	lubelskie	10548	10393	- 155	98,5	4211	4047	- 164	96,1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
23.	łomżyńskie	3266	3492	+ 226	106,9	1307	1264	- 43	96,7
24.	łódzkie	6321	5378	- 943	85,1	3569	3337	- 232	93,5
25.	nowosądeckie	58033	62503	+ 4470	107,7	35994	40209	+ 4215	111,7
26.	olsztyńskie	35246	35283	+ 37	100,1	6868	6828	- 40	99,4
27.	opolskie	11356	10999	- 357	96,9	4555	4445	- 110	97,6
28.	ostrołęckie	2875	3133	+ 258	109,0	769	932	+ 163	121,2
29.	piłskie	8255	8259	+ 4	100,0	3092	3013	- 79	97,4
30.	piotrkowskie	8380	8476	+ 96	101,1	3541	3423	- 118	96,7
31.	płockie	2565	2237	- 328	87,2	599	399	- 200	66,6
32.	poznańskie	16582	16381	- 201	98,8	8868	10262	+ 1394	115,7
33.	przemyskie	4230	5092	+ 862	120,4	1757	2312	+ 555	131,6
34.	radomskie	3146	3066	- 80	97,5	945	887	- 58	93,7
35.	rzeszowskie	5395	4626	- 769	85,7	3041	2777	- 264	91,3
36.	siedleckie	5304	7001	+ 1697	132,0	1281	1655	+ 374	129,2
37.	sieradzkie	4289	3398	- 891	79,2	900	920	+ 20	102,2
38.	skierniewickie	2710	2539	- 171	93,7	1863	1781	- 82	95,6
39.	ślupskie	35920	38519	+ 2599	107,2	3233	4608	+ 1375	142,5
40.	suwalskie	34057	35944	+ 1887	105,5	6340	6460	+ 120	101,9
41.	szczecińskie	75305	77438	+ 2133	102,8	16395	16957	+ 562	103,4
42.	tarnobrzeskie	3247	3549	+ 302	109,3	1214	1265	+ 51	104,2
43.	tarnowskie	4185	4252	+ 67	101,6	2288	2230	- 58	97,5
44.	toruńskie	7763	7798	+ 35	100,4	2493	2569	+ 76	103,0
45.	wałbrzyskie	17062	14588	- 2474	85,5	13458	11712	- 1746	87,0
46.	wrocławskie	3724	3901	+ 177	104,7	898	886	- 12	98,7
47.	wrocławskie	10939	11840	+ 901	108,2	5906	6224	+ 318	105,4
48.	zamojskie	5099	5093	- 6	99,9	1729	1797	+ 68	103,9
49.	zielonogórskie	13353	14189	+ 836	106,3	3598	4496	+ 898	124,9
Ogółem		736752	758239	+ 21487	102,9	284286	299918	+ 15632	105,5

Oprac. Z.T. Werner na podstawie danych GUS.

W dużej części pozostałych województw, poza chełmskim, które dysponuje najmniejszymi zasobami całorocznymi (9,3%), oraz białkopodlaskim (14,3%) i plockim (17,8%) — miejsca całoroczne stanowią ponad 40% całej bazy.

W latach 1996–1997 w trzydziestu jeden województwach wzrosła liczba miejsc noclegowych całorocznych (tab. 9). Największy przyrost wystąpił w woj. nowosądeckim: o 4,2 tys.. Znacznie mniejszy przyrost, o 1–2 tys. miejsc, zarejestrowano w województwach: bielskim, elbląskim, gdańskim, jeleniogórskim, koszalińskim, poznańskim i słupskim. W grupie tej znalazły się cztery z pięciu województw nadmorskich. Właśnie w tej strefie, spośród obszarów, które charakteryzują się sezonowymi przyjazdami turystów, szczególnie zauważalna jest zmiana struktury bazy. Wystąpił tu najwyższy przyrost miejsc: zarejestrowano go woj. w słupskim (42,5%) i elbląskim (28,4%). W pozostałych województwach o największym zagospodarowaniu rozwój bazy całorocznej nie był już tak wysoki: tylko w nowosądeckim przybyło więcej niż 10% miejsc. Inne jednostki powiększyły swoje zasoby całoroczne o kilka procent, ale w niektórych — także tych o niższej randze turystycznej — przyrost był większy. W woj. poznańskim wyniósł on 15,7%, w białkopodlaskim — 20,5%, w legnickim — 13,8%, w ostrołęckim — 21,2%, w siedleckim — 29,2% i w zielonogórskim — 24,9%.

Regres bazy całorocznej wystąpił w 18 województwach: zmniejszyła się tu o 4 tys. miejsc. Najwięcej, bo 1746 miejsc zlikwidowano w woj. wałbrzyskim; jest to zmniejszenie o 13% bazy całorocznej województwa. Kolejny ubytek to 516 miejsc (3,5%) w woj. warszawskim. Najbardziej niekorzystną zmianę — w stosunku do i tak już niewielkiej bazy — zarejestrowano w woj. plockim, gdzie wyłączono z użytkowania co trzecie miejsce. W pozostałych województwach dotkniętych ubytkiem nie przekracza on 10% miejsc.

1. Turystyczne zakłady zakwaterowania zbiorowego

1.1. Hotele i inne obiekty hotelarskie

Zagospodarowanie Polski w obiekty hotelarskie (hotele, motele, pensjonaty) charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem (tab. 10). Największa baza zlokalizowana jest w województwie warszawskim (10885 miejsc), gdzie koncentruje się 9,8% ogółu miejsc w tych zasobach. Poniżej 200 miejsc oferują województwa białkopodlaskie (51) i siedleckie (164). Dotąd w tej grupie znajdowały się jeszcze: chełmskie, ostrołęckie i sieradzkie, w których w 1997 r. baza ta się zwiększyła.

W jedenastu województwach: warszawskim, bielskim, gdańskim, jeleniogórskim, katowickim, krakowskim, nowosądeckim, olsztyńskim, poznańskim, szczecińskim i wrocławskim, znajduje się 62,3% miejsc polskiej bazy hotelarskiej. W jednostkach tych zasoby są także zróżnicowane, ale nie są mniejsze niż 4 tys. miejsc. Poza woj. warszawskim największe zagospodarowanie występuje w krakowskim (8,7 tys. miejsc) i nowosądeckim (8,8 tys.).

We wszystkich województwach — poza nowosądeckim i radomskim — przeważają miejsca w hotelach, stanowiące ponad połowę bazy hotelarskiej. W nowosądeckim w hotelach jest tylko co piąte miejsce; największe zasoby to pensjonaty, w których znajduje się 78,6% miejsc. Z kolei w woj. radomskim wszystkie obiekty oferują zbliżone liczby miejsc. W niektórych województwach (warszawskim, katowickim, krakowskim, łódzkim, wrocławskim, także w legnickim i przemyskim) hotele są nie tylko największymi zasobami w bazie hotelarskiej, ale w całej bazie województwa. Wśród trzech województw, w których baza hotelarska stanowi ponad połowę zasobów, najwyższym jej udziałem charakteryzuje się warszawskie (62,1% miejsc), nieco mniejszym katowickie (55,5%) i krakowskie (50,5%).

Tab. 10 Baza noclegowa w województwach według rodzajów obiektów (w okresie X 96 – IX 97)

Lp.	Województwo	Liczba miejsc noclegowych				
		ogółem	hotele i inne obiekty hote- larskie	obiekty specjalistycz- ne	inne obiekty zakwaterowania zbiorowego	kwatery pry- watne (pokoje gościnne)
1.	warszawskie	17535	10885	777	5272	601
2.	bialskopodlaskie	4889	51	–	4626	212
3.	bialostockie	6146	897	216	3522	1511
4.	bielskie	32415	4831	3888	21450	2246
5.	bydgoskie	20785	2211	1519	16814	241
6.	chelmskie	8524	243	253	7890	138
7.	ciechanowskie	2794	647	155	1915	77
8.	częstochowskie	8670	1706	353	6451	160
9.	elbląskie	24405	1228	1498	19166	2513
10.	gdańskie	50752	5033	3152	34740	7827
11.	gorzowskie	11572	1642	728	8527	675
12.	jeleniogórskie	24891	6306	2400	13230	2955
13.	kaliskie	4637	952	–	2812	873
14.	katowickie	11073	6141	402	4249	281
15.	kieleckie	9526	1818	814	5730	1164
16.	konińskie	7601	523	551	6036	491
17.	koszalińskie	58975	2861	2270	47575	6269
18.	krakowskie	17249	8707	1157	7081	304
19.	krośnieńskie	15029	1179	1621	11434	795
20.	legnickie	2632	822	178	1331	301
21.	leszczyńskie	8772	524	1154	7002	92
22.	lubelskie	10393	1388	550	8145	310
23.	łomżyńskie	3492	643	389	2398	62
24.	łódzkie	5378	2373	314	2397	294
25.	nowosądeckie	62503	8803	2425	27871	23404
26.	olsztyńskie	35283	4545	1200	27749	1789
27.	opolskie	10999	1960	1214	7676	149
28.	ostrołęckie	3133	222	607	2255	49
29.	pilskie	8259	1209	1177	5388	485
30.	piotrkowskie	8476	1373	809	6126	168
31.	płockie	2237	346	178	1672	41
32.	poznańskie	16381	4207	2554	7884	1736
33.	przemyskie	5092	825	683	3112	472
34.	radomskie	3066	238	487	2243	98
35.	rzeszowskie	4626	915	123	3128	460
36.	siedleckie	7001	164	238	5684	915
37.	sieradzkie	3398	228	532	2588	50
38.	skierniewickie	2539	491	592	1409	47
39.	śląskie	38519	1638	1673	29814	5394
40.	suwalskie	35944	2689	3874	28436	945
41.	szczecińskie	77438	5849	2540	66194	2855
42.	tarnobrzeskie	3549	474	190	2601	284
43.	tarnowskie	4252	704	290	2525	733
44.	toruńskie	7798	1764	626	4995	413
45.	walbrzyskie	14588	1917	1136	9806	1729
46.	włocławskie	3901	575	253	2900	173
47.	wrocławskie	11840	4033	489	7277	41
48.	zamojskie	5093	669	722	3317	385
49.	zielonogórskie	14189	1900	1383	10640	266
Ogółem		758239	111349	50334	523083	73473

W kilku innych województwach z dużymi miastami proporcje są mniejsze: w łódzkim 44,1%, w poznańskim 25,7%, we wrocławskim 34,1%. Ta oferta jest jeszcze mniejsza na pozostałych obszarach o największych zasobach miejsc noclegowych ogółem, w których głównym produktem są wczasy. Tylko w woj. jeleniogórskim co czwarte miejsce znajduje się w bazie hotelarskiej; w bielskim, bydgoskim, gdańskim, nowosądeckim i olsztyńskim jej udział jest jeszcze mniejszy: 9–15% miejsc, a w suwalskim i szczecińskim nieco ponad 7%. Najmniej tych zasobów w stosunku do całej bazy województwa występuje w śluskim (4,3% miejsc) i koszalińskim (4,9%).

Hotele istnieją już we wszystkich województwach. Najwięcej hoteli (z nadaną kategorią) znajduje się w województwach: katowickim (65), krakowskim (49), jeleniogórskim (45) i szczecińskim (42), a następnie w warszawskim (37), olsztyńskim i wrocławskim (po 33). Najmniej obiektów (do 10) mają województwa o mniejszych atrakcjach turystycznych oraz powstałe po poprzedniej reformie administracyjnej. Najwięcej hoteli w 1997 r. otwarto w województwach: jeleniogórskim (7), zielonogórskim (6), warszawskim, olsztyńskim i wrocławskim (po 5).

Również zagospodarowanie z uwzględnieniem standardu hoteli charakteryzuje się zróżnicowaniem przestrzennym. Spośród 844 hoteli, pięć gwiazdek miał jeden hotel, cztery — 25 hoteli, trzy — 283, dwie — 240; jedną gwiazdkę miało 295 hoteli. Jedyny hotel pięciogwiazdkowy działał w 1997 r. w Warszawie. W poprzednim roku GUS wykazywał tam trzy obiekty tej kategorii. Zmiana ta, a zarazem wzrost liczby hoteli czterogwiazdkowych o dwa, są spowodowane ich przekwalifikowaniem do niższej kategorii. Podobne zmiany kwalifikacji, polegające nie tylko na obniżeniu kategorii, ale też na jej podwyższeniu, występują w innych miejscowościach. Hotele czterogwiazdkowe ma 15 województw (12 w 1996 r.). Najwięcej (4) działa w woj. warszawskim, po 3 — w krakowskim i wrocławskim. Wyposażenie w inne hotele jest bardziej równomierne, choć też zróżnicowane, ponieważ nie wszystkie województwa mają obiekty wszystkich kategorii. Brak obiektów trzygwiazdkowych notuje się tylko na terenie radomskiego i siedleckiego. Najwięcej funkcjonuje ich w katowickim (19), warszawskim (18) i gdańskim (17). Województwo warszawskie oferuje najwięcej miejsc (3,6 tys.), po nim gdańskie i poznańskie (po 3 tys.). Zmniejszyła się też liczba województw bez hoteli dwugwiazdkowych: jeszcze w 1996 r. było ich 7 (bialskopodlaskie, chełmskie, legnickie, piotrkowskie, przemyskie, siedleckie i skierniewickie), obecnie tylko 5 (bialskopodlaskie, chełmskie, legnickie, siedleckie i skierniewickie). W tej kategorii obiektów największą liczbą miejsc dysponują województwa warszawskie i bielskie. Hoteli jednogwiazdkowych nie ma 5 województw (bialskopodlaskie, białostockie, łomżyńskie, ostrołęckie, tarnobrzeskie). Pełną ofertą noclegową, od obiektów jednogwiazdkowych do trzygwiazdkowych, a więc hotelami od niskiego do średniego standardu dysponuje 39 województw, w tym wszystkie o dużej randze turystycznej.

Oprócz wzrostu liczby hoteli, w 1997 r. cała baza hotelarska powiększyła się o 9,1 tys. miejsc, a jej rozwój zarejestrowano w 39 województwach. Najwięcej miejsc przybyło w warszawskim (1,1 tys.), jeleniogórskim i bielskim (po 1 tys.) i nowosądeckim (0,9 tys.). Baza ta zwiększyła się prawie we wszystkich najlepiej zagospodarowanych województwach; zmniejszyła się tylko w elbląskim i suwalskim. Warto odnotować, że i w niektórych pozostałych województwach wzrost był bardzo duży. W przemyskim liczba miejsc zwiększyła się o 135%, w sieradzkim o 82,4%, w zielonogórskim o 58,6%, w ostrołęckim o 55,2% i w legnickim o 25,3%.

Zmniejszenie bazy hotelarskiej wystąpiło w 10 województwach. Regres osiągnął największe rozmiary w wałbrzyskim, gdzie zlikwidowano 314 miejsc i tym samym ich zasoby zmniejszyły się o 14,1%. Kolejne wielkości to ubytek 178 miejsc w elbląskim i po 123 w piotrkowskim i konińskim; w tym ostatnim zlikwidowano co piąte miejsce. Największy ubytek wystąpił w woj. radomskim: wprowadzie tylko o 66 miejsc, ale baza województwa zmalała o 21,7%. W większości pozostałych jednostek zarejestrowano przeważnie zmniejszenie o kilkadziesiąt miejsc.

Specyfiką obiektów hotelarskich jest działalność całoroczna. W większości województw taka oferta obejmuje ponad 90% miejsc, a w dwudziestu jest to 100% zasobów. Tylko kilka województw (gdańskie, krakowskie, olsztyńskie, piotrkowskie, przemyskie, śląskie, suwalskie i zamojskie) udostępnia mniejszą bazę, ale liczy ona co najmniej 80% miejsc całorocznych. Jedynym województwem, które ma zasoby poniżej tych wartości, jest koszalińskie, oferujące 72,2% miejsc; od poprzedniego roku ta struktura się nie zmieniła.

1. 2. Obiekty specjalistyczne

Grupa ta obejmuje schroniska i ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, które występują we wszystkich województwach poza białkopodlaskim i kaliskim (tab. 10). Największymi zasobami (3–4 tys. miejsc) dysponują województwa: bielskie, gdańskie i suwalskie. Mniejsza baza, licząca ponad 2 tys. miejsc, znajduje się w jeleniogórskim, koszalińskim, nowosądeckim, poznańskim i szczecińskim. Istnieje ona zatem na większości obszarów o dużej randze turystycznej, o czym świadczy także liczba 23 103 miejsc noclegowych w działających tam obiektach, które stanowią 45,9% ogółu tych zasobów.

Schroniska to 96 obiektów z 5 009 miejscami, zlokalizowanych w 12 województwach. Oprócz obszarów strefy górskiej występują one w woj. krakowskim, olsztyńskim, suwalskim, tarnowskim i wrocławskim. Najwięcej obiektów mają województwa nowosądeckie (25) i bielskie (23), o łącznej liczbie 2 511 miejsc noclegowych, co stanowi 50,1% miejsc w tej bazie. Zagospodarowanie Sudetów jest gorsze: działają tam 24 schroniska liczące 1 297 miejsc. W jeleniogórskim występuje 12 schronisk, w wałbrzyskim 11, w opolskim 1. W pozostałych województwach są to bardzo nieliczne obiekty.

Znacznie większą bazą są ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, które działają we wszystkich województwach poza białkopodlaskim i kaliskim; liczą one 45 325 miejsc. W 15 województwach atrakcyjnych turystycznie zlokalizowana jest stosunkowo duża baza, o zróżnicowanej wprawdzie, ale znaczącej liczbie miejsc (co najmniej 1 tys.). Największymi zasobami dysponują województwa: suwalskie (3 830 miejsc) i gdańskie (3 152), nieco mniejszymi — bielskie (2 829), koszalińskie (2 270), poznańskie (2 554) i szczecińskie (2 540). Wśród tych 15 województw znajdują się wszystkie pozostałe nadmorskie i górskie (bez wałbrzyskiego), a z pojeziernych — bydgoskie, leszczyńskie, pilskie i zielonogórskie. Jednak w poszczególnych województwach ośrodki nie stanowią największych zasobów; tylko w skierniewickim mają dominującą rolę, a w przemyskim są równorzędne z pozostałymi obiektami.

1.3. Inne obiekty zakwaterowania zbiorowego

Do tej grupy zaliczone są wszystkie obiekty oprócz hotelarskich i specjalistycznych oraz kwater prywatnych. Liczy ona 523 083 miejsca (tab. 10). Jest ich najwięcej w tych samych jedenastu województwach, które charakteryzują się największą bazą ogółem. Grupa ta jest dość wyraźnie zróżnicowana: najmniej miejsc (13 230) liczy w woj. jeleniogórskim, a najwięcej (66 194) w szczecińskim. W tych województwach znajduje się 333 039 miejsc, tj. 63,7% tej bazy. Poza tym dość dużą bazę mają jeszcze: krosieńskie (11,4 tys. miejsc) i zielonogórskie (10,6 tys.). Najmniejsze zasoby występują w województwach: ciechanowskim (1,9 tys. miejsc), legnickim (1,3 tys.), plockim (1,7 tys.) i skierniewickim (1,4 tys.); w 9 województwach liczą one 2–3 tys. miejsc.

Struktura turystycznych obiektów zakwaterowania zbiorowego w poszczególnych województwach jest zróżnicowana. W 27 jednostkach największą bazą w tej grupie obiektów są ośrodki wczasowe. Mieszczą się tutaj, oprócz woj. nowosądeckiego i suwalskiego, pozostałe obszary o dużym potencjale turystycznym. W nowosądeckim największymi zasobami, nie tylko w tej grupie obiektów, ale i w całej ba-

zie województwa, są pokoje gościnne, a w suwalskim — pola biwakowe. Te ostatnie dominują również w województwach kieleckim, lubelskim i tarnowskim. Nieco odmienna struktura obiektów zakwaterowania zbiorowego występuje w pozostałych województwach. W woj. kaliskim największymi zasobami są pola biwakowe i pokoje gościnne; w radomskim i tarnobrzeskim — zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych; w częstochowskim i toruńskim — ośrodki wczasowe i pola biwakowe; w przemyskim — ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe i pola biwakowe; w siedleckim — ośrodki wczasowe i „inne obiekty”; w skierniewickim — ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe; w warszawskim i rzeszowskim — „inne obiekty”.

Baza ta jest w dużym stopniu użytkowana sezonowo: tylko 25,1% jej zasobów jest w ofercie całorocznej. Najwięcej tych miejsc koncentruje się w pięciu województwach: bielskim, gdańskim, jeleniogórskim, nowosądeckim i szczecińskim. Ta niewielka liczba jednostek skupia 65 203 miejsca, tj. aż 45,7% bazy całorocznej tej grupy obiektów. Nie oznacza to jednak, że ich wewnętrzna struktura jest tak samo korzystna, okazuje się bowiem, że największym udziałem miejsc całorocznych w tej grupie charakteryzują się tylko województwa górskie: bielskie (70,8%), jeleniogórskie (78,7%), nowosądeckie (60,5%), wałbrzyskie (73,4%). Ponad połowę zasobów całorocznych oferują też województwa o mniejszej randze turystycznej, jak białostockie i skierniewickie. Bardziej sezonowe wykorzystanie rejestruje się na pozostałych obszarach turystycznych. W województwach: olsztyńskim, słupskim i suwalskim, udział miejsc całorocznych wynosi około 8%, w bydgoskim, koszalińskim i szczecińskim (mimo dużych zasobów) nie przekracza 20%, tylko w gdańskim osiąga 35%. W województwach z dużymi miastami struktura jest bardziej wyrównana. Wprawdzie wyróżnia się warszawskie (45,3% miejsc całorocznych), ale w pozostałych udział nie jest mniejszy niż 20%: w katowickim wynosi 30,1%, w krakowskim 31,8%, w łódzkim 20,1%, w poznańskim 32%, we wrocławskim 25,7%. Podobną strukturę bazy mają też województwa o mniejszych zasobach, m. in. ciechanowskie, legnickie, piotrkowskie, rzeszowskie i tarnowskie.

Na wielkość tej grupy obiektów oraz całych zasobów noclegowych najbardziej rzutują ośrodki wczasowe. Występują one we wszystkich województwach poza legnickim (tab. 11). Największe ich zasoby (ponad 10 tys. miejsc) znajdują się w bielskim, elbląskim, gdańskim, koszalińskim, nowosądeckim, olsztyńskim, słupskim i szczecińskim. Województwa nadmorskie są największym regionem wczasowym i oferują większą bazę niż górskie. Najmniejsze w strefie nadmorskiej zasoby słupskiego (ok. 18 tys. miejsc) są większe niż w każdym województwie górkim. W strefie tej koncentruje się 48,8% całej bazy wczasowej (122 602 miejsca), a samo województwo szczecińskie, które dysponuje 41 074 miejscami, skupia 16,3% wszystkich miejsc w ośrodkach wczasowych. Stanowią one też ponad połowę (53%) miejsc noclegowych województwa. Taki udział mają jeszcze województwa koszalińskie i leszczyńskie. Ponad 40% miejsc w ośrodkach wczasowych występuje w pozostałych województwach nadmorskich oraz w bielskim, chełmskim, konińskim i plockim.

W całorocznej działalności ośrodków wczasowych przodują oczywiście obszary górskie, gdzie udostępniona jest większość miejsc, ale liczby są dość różne (tab. 11). W woj. jeleniogórskim i wałbrzyskim ponad 90% miejsc wczasowych jest w ofercie całorocznej, w krośnieńskim zaś tylko 63,2%. Z kolei w województwach nadmorskich ośrodki czynne są głównie w sezonie letnim. Tylko w gdańskim 38,9% miejsc dostępne jest przez cały rok, 20% w elbląskim, 18,7% w koszalińskim, 16,5% w szczecińskim, a w słupskim zaledwie 9,8%. Korzystna proporcja (ponad 78% miejsc) występuje jeszcze w województwach warszawskim i krakowskim, ale tutaj działa znacznie mniejsza baza wczasowa (kilkaset miejsc). Poza sezonem letnim nieczynne są ośrodki w województwach: radomskim, skierniewickim, tarnobrzeskim i toruńskim.

Tab. 11 Ośrodki wczasowe według województw w okresie X 96 – IX 97

Lp.	Województwo	Liczba miejsc noclegowych	Udział miejsc w bazie ogółem w %	Liczba miejsc całorocznych	Udział miejsc całorocznych w %	Liczba miejsc w domkach turystycznych
1.	warszawskie	324	1,8	254	78,4	70
2.	bialskopodlaskie	1660	33,9	112	6,7	1485
3.	bialostockie	679	11,0	100	14,7	558
4.	bielskie	14148	43,6	11363	80,3	2474
5.	bydgoskie	8254	39,7	884	10,7	6216
6.	chełmskie	3900	45,7	16	0,4	2943
7.	ciechanowskie	1053	37,7	291	27,6	639
8.	częstochowskie	1948	22,5	217	11,1	133
9.	elbląskie	10203	41,8	2043	20,0	4444
10.	gdańskie	23595	46,5	9191	38,9	12605
11.	gorzowskie	4106	35,5	564	13,7	3242
12.	jeleniogórskie	8544	34,3	8007	93,7	463
13.	kaliskie	635	13,7	36	5,7	498
14.	katowickie	814	7,3	219	26,9	503
15.	kieleckie	917	9,6	308	33,6	447
16.	konińskie	3143	41,3	57	1,8	2378
17.	koszalińskie	29760	50,5	5558	18,7	7824
18.	krakowskie	471	2,7	368	78,1	131
19.	krośnieńskie	3387	22,5	2142	63,2	920
20.	legnickie	—	—	—	—	—
21.	leszczyńskie	4613	52,6	81	1,8	2963
22.	lubelskie	1920	18,5	283	14,7	1384
23.	łomżyńskie	1109	31,8	206	18,6	884
24.	łódzkie	539	10,0	—	—	415
25.	nowosądeckie	15101	24,2	11631	77,0	3191
26.	olsztyńskie	12018	34,1	1736	14,4	8793
27.	opolskie	2180	19,8	580	26,6	1081
28.	ostrołęckie	1241	39,6	23	1,8	1194
29.	pilskie	2229	27,0	131	5,9	1744
30.	piotrkowskie	2091	24,7	670	32,0	654
31.	płockie	1113	49,8	49	4,4	882
32.	poznańskie	2301	14,0	322	14,0	1671
33.	przemyskie	574	11,3	151	26,3	323
34.	radomskie	506	16,5	—	—	446
35.	rzeszowskie	287	6,2	20	7,0	267
36.	siedleckie	1947	27,8	152	7,8	1713
37.	sieradzkie	890	26,2	49	5,5	699
38.	skierniewickie	65	2,6	—	—	62
39.	stępskie	17970	46,7	1757	9,8	7904
40.	suwalskie	8542	23,8	1253	14,7	5748
41.	szczecińskie	41074	53,0	6793	16,5	13208
42.	tarnobrzeskie	302	8,5	—	—	292
43.	tarnowskie	513	12,1	220	42,9	253
44.	toruńskie	2139	27,4	—	—	1683
45.	wałbrzyskie	5237	35,9	5010	95,7	100
46.	włocławskie	1194	30,6	54	4,5	993
47.	wrocławskie	644	5,4	40	6,2	644
48.	zamojskie	1410	27,7	184	13,0	951
49.	zielonogórskie	4020	28,3	408	10,1	2641
Ogółem		251310	33,1	73533	29,3	110756

Tab. 12 Zmiany w wielkości zasobów noclegowych ośrodków czasowych według województw w latach 1996–1997 (w okresie X – IX)

Lp.	Województwo	Liczba obiektów	Liczba miejsc noclegowych	
			ogółem	w domkach
1.	warszawskie	- 3	- 98	- 389
2.	bialskopodlaskie	- 2	- 06	- 123
3.	bialostockie	- 1	- 35	- 135
4.	bielskie	- 4	+ 8	- 38
5.	bydgoskie	- 7	- 308	+ 61
6.	chełmskie	- 2	- 98	- 148
7.	ciechanowskie	+ 1	+ 218	+ 41
8.	częstochowskie	- 2	- 115	+ 133
9.	elbląskie	- 2	- 25	- 458
10.	gdańskie	+ 2	- 1402	- 1561
11.	gorzowskie	- 5	+ 122	- 43
12.	jeleniogórskie	- 8	- 384	- 129
13.	kaliskie	+ 1	+ 50	+ 50
14.	katowickie	+ 1	+ 197	+ 104
15.	kieleckie	0	- 407	- 358
16.	konińskie	- 4	- 135	- 29
17.	koszalińskie	- 16	- 1215	- 136
18.	krakowskie	- 2	- 101	0
19.	krośnieńskie	- 7	- 371	- 452
20.	legnickie	0	0	0
21.	leszczyńskie	+ 5	- 289	- 536
22.	lubelskie	- 2	- 176	+ 47
23.	łomżyńskie	+ 1	+ 43	+ 5
24.	łódzkie	2	- 158	- 137
25.	nowosadeckie	+ 17	+ 464	- 30
26.	olsztyńskie	- 17	- 540	- 478
27.	opolskie	- 6	- 272	- 230
28.	ostroleckie	0	+ 94	+ 94
29.	pilskie	- 5	- 246	- 204
30.	piotrkowskie	0	- 171	- 155
31.	płockie	- 1	- 292	- 214
32.	poznańskie	- 13	- 478	- 451
33.	przemyskie	- 1	- 46	- 5
34.	radomskie	+ 1	+ 15	- 45
35.	rzeszowskie	0	0	0
36.	siedleckie	0	- 201	- 201
37.	sieradzkie	- 7	- 547	- 351
38.	skierniewickie	- 1	- 49	0
39.	śląskie	+ 4	- 252	- 139
40.	suwalskie	- 14	- 1320	- 785
41.	szczecińskie	- 2	- 301	- 458
42.	tarnobrzeskie	- 1	+ 121	+ 160
43.	tarnowskie	- 1	- 30	- 26
44.	toruńskie	+ 1	+ 223	+ 37
45.	wałbrzyskie	- 9	- 1163	- 66
46.	włocławskie	- 7	- 592	- 511
47.	wrocławskie	- 1	- 14	- 14
48.	zamojskie	+ 2	+ 45	+ 12
49.	zielonogórskie	- 4	- 119	- 144
Ogółem		- 123	- 11096	- 8435

W okresie X 96 – IX 97 r. zlikwidowano w 32 województwach 123 ośrodki wczasowe liczące 11 096 miejsc (tab. 12). Dotychczasowa liczba obiektów utrzymała się tylko w województwach: kieleckim, ostrołęckim, piotrkowskim, rzeszowskim i siedleckim. Ale tylko w rzeszowskim nie zmniejszyła się również liczba miejsc, a w ostrołęckim przybyło ich nawet w domkach turystycznych; w pozostałych województwach zasoby się zmniejszyły: przede wszystkim zlikwidowano domki turystyczne. Najwięcej, bo po kilkanaście obiektów zakończyło działalność w koszalińskim, olsztyńskim, poznańskim, suwalskim. Największy ubytek miejsc noclegowych zarejestrowano w województwach: gdańskim (1,4 tys.), koszalińskim (1,2 tys.), suwalskim (1,3 tys.) i wałbrzyskim (1,2 tys.). W gdańskim w całości, w pozostałych zaś częściowo — zlikwidowano miejsca wczasowe w domkach turystycznych.

Jednak nie we wszystkich województwach zmniejszyła się baza wczasowa, a największy jej rozwój wystąpił w nowosądeckim, gdzie przybyło 17 ośrodków i 464 miejsca noclegowe (tab. 12). Znaczący przyrost miejsc zarejestrowano w woj. katowickim (197) i toruńskim (223); w innych przybyło kilka obiektów.

1.4. Pokoje gościnne

Z 73 473 miejsc zarejestrowanych w pokojach gościnnych najwięcej (23 404) znajduje się w województwie nowosądeckim: stanowią one 31,9% ogółu miejsc w kwaterach prywatnych i 37,4% miejsc w bazie tego województwa (tab. 10). Obszar ten wyróżnia się wyraźnie spośród pozostałych województw, również tych o największej bazie, w których oferta kwater prywatnych jest znacznie mniejsza. Następne pozycje po nowosądeckim zajmują województwa: gdańskie, ale tylko z liczbą 7,8 tys. miejsc, koszalińskie (6,3 tys.) i słupskie (5,4 tys.). W innych województwach o dużym potencjale turystycznym pokoje gościnne liczą od 1,8 tys. miejsc w olsztyńskim do 2–3 tys. w bielskim, elbląskim, jeleniogórskim, szczecińskim. Zbliżone wielkości zasobów (ok. 1,7 tys. miejsc) występują też w poznańskim i wałbrzyskim. Wydaje się, że część kwater na tych obszarach nadal nie rejestruje swojej działalności. W pozostałych województwach baza ta liczy kilkadziesiąt lub kilkaset miejsc; tylko w kieleckim jest ich nieco więcej niż tysiąc.

Tylko 44,1% miejsc w kwaterach prywatnych udostępniane jest turystom przez cały rok. Działalność taka jest prowadzona we wszystkich województwach poza piotrkowskim. Rozpatrując sezonowość kwater według stref krajobrazowych, można jednak zauważyć duże zróżnicowanie podaży, co wiąże się z sezonowością popytu turystycznego. We wszystkich województwach nadmorskich kwatery prowadzą działalność noclegową głównie w sezonie letnim, o czym świadczy bardzo mały udział miejsc całorocznych. W woj. elbląskim miejsca udostępniane przez cały rok stanowią 20,2% wszystkich miejsc w tamtejszych kwaterach, i jest to najwyższa wartość w tej strefie, ponieważ szczecińskie dysponuje 14,6% miejsc, gdańskie 9,9%, koszalińskie 3,9%, a słupskie tylko 1%. W strefie górskiej udział pokoi całorocznych jest znacznie większy: wynosi co najmniej 40%. Ale i tutaj jest on zróżnicowany: w Sudetach podaż tej bazy jest o wiele większa niż w Karpatach; w woj. wałbrzyskim osiąga 92%, a w jeleniogórskim 89,4%. W Karpatach duża jej część dostępna jest tylko w lecie, w woj. bielskim jest 39,9% miejsc całorocznych, w krośnieńskim 41,9%, a w nowosądeckim 55%. Warto jednak odnotować, że w tym ostatnim województwie liczba miejsc całorocznych w pokojach gościnnych (12,9 tys.) jest większa niż cała baza kwater w każdym innym województwie górskim i stanowi prawie połowę ogółu miejsc całorocznych w pokojach gościnnych. Z kolei w strefie pojeziernej udział obiektów całorocznych jest większy niż nad morzem. Przez cały rok jest w ofercie 84,2% miejsc w bydgoskim, 77,6% w gorzowskim, 16,7% w olsztyńskim, 24,4% w suwalskim i w zielonogórskim 51,9%. Na pozostałym obszarze kraju przeważają województwa, w których miejsca całoroczne stanowią 70–90%.

VIII. Wykorzystanie zdolności recepcyjnej bazy noclegowej według województw

Wykorzystanie zdolności recepcyjnej obiektów noclegowych jest dość zróżnicowane przestrzennie (tab. 13, mapa 3). Największa wartość to 61,2% użytkowanych miejsc w województwie koszalińskim, a najmniejsza — 21,8% w tarnowskim. Poza koszalińskim, także w innych województwach nadmorskich wykorzystanie można uznać za dobre, ponieważ w słupskim i szczecińskim sprzedano ponad 50% miejsc, a w elbląskim i gdańskim ponad 40%. Należy pamiętać, że wpływa na to specyfika turystycznego użytkowania tej strefy, co przejawia się w dużej koncentracji przyjazdów w okresie letnim, kiedy działa znakomita większość obiektów. W strefie tej najlepszym wykorzystaniem charakteryzuje się baza „innych obiektów zakwaterowania zbiorowego”, których wskaźnik użytkowania nie przekracza 50% tylko w woj. suwalskim i gdańskim. Gorzej wykorzystywane są obiekty hotelarskie, które w większości województw (poza gdańskim) sprzedały mniej niż połowę pokoi. W pokojach gościnnych tylko w słupskim zajęto ponad połowę miejsc.

Inne jest wykorzystanie obszarów górskich, gdzie nie występuje jeden krótki okres koncentracji ruchu turystycznego, a w miarę liczne przyjazdy następują przez cały prawie rok, więc do całorocznej działalności przystosowana jest większość bazy. Dlatego jej wykorzystanie jest mniejsze: tylko w woj. nowosądeckim przekroczyło 40%, a w bielskim wyniosło 38,3% (tab.13). W pozostałych województwach nie osiągnęło 30%: w jeleniogórskim wykorzystano 27,9% miejsc, w krośnieńskim 29,2%, w wałbrzyskim 28,4%. Na takie zróżnicowanie frekwencji wpływa zapewne bardziej rozwinięta w bielskim i nowosądeckim infrastruktura turystyczna, również zimowa. Spośród działających tutaj obiektów słabo wykorzystywane są kwatery prywatne, w których tylko w woj. nowosądeckim zajętych było 35,2% miejsc. Z kolei tylko w krośnieńskim sprzedano mniej niż 30% miejsc w „innych obiektach zakwaterowania zbiorowego”. Baza hotelarska była najlepiej wykorzystana w woj. bielskim i nowosądeckim (ponad 40% pokoi).

Na obszarach pojeziernych, także odwiedzanych sezonowo, wykorzystanie było zróżnicowane, ale w niektórych województwach było wyższe niż w górach. Najmniejsze zarejestrowano w pilskim (29,6%), a bydgoskie, suwalskie i zielonogórskie mieściły się w przedziale 30–40%; w gorzowskim, konińskim, leszczyńskim i olsztyńskim wykorzystanie bazy przekroczyło 40%. Najlepszymi wskaźnikami charakteryzują się inne obiekty zakwaterowania zbiorowego, w których na ogół sprzedano ponad 40% miejsc. Baza hotelarska była najlepiej wykorzystywana w woj. gorzowskim, suwalskim i zielonogórskim, gdzie zajęto więcej niż 40% pokoi. Gorzej wykorzystane były kwatery prywatne: tylko w woj. konińskim i olsztyńskim wynajęto ponad 40% miejsc.

W województwach, gdzie na wielkość ruchu mają wpływ duże miasta, wykorzystanie było także zróżnicowane, ale nie mniejsze niż 30%. Zdecydowanie wyróżniają się tutaj woj. warszawskie, krakowskie i szczecińskie, gdzie sprzedano ponad 50% miejsc. W katowickim zajętych było nieco więcej niż 40% miejsc, a w łódzkim, poznańskim i wrocławskim — mniej niż 40%. Najlepiej wykorzystane są zasoby woj. warszawskiego, gdzie w bazie hotelarskiej i w innych obiektach zakwaterowania zbiorowego wynajęto ponad 50% pokoi lub miejsc; wskaźnik wykorzystania tych rodzajów bazy w innych województwach tej grupy wynosi przeważnie 40–50%.

Tab. 13 Wykorzystanie bazy noclegowej w województwach według rodzajów obiektów (w okresach X – IX)

L.p.	Województwa	Zdolność recepcyjna obiektów ogółem	Wykorzystanie zdolności recepcyjnej obiektów w %				
			ogółem	hotele i inne obiekty hotelarskie	obiekty specjalis- tyczne	inne obiekty za- kwaterowania zbiorowego	kwatery prywatne (pokoje gościnne)
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	warszawskie	5340032	53,9	60,9	41,7	52,4	53,6
2.	bialskopodlaskie	563153	35,5	75,6	-	34,9	32,9
3.	bialostockie	1587026	34,3	43,9	37,0	34,5	32,4
4.	bielskie	8006493	38,3	40,4	32,5	41,4	27,0
5.	bydgoskie	3314002	34,6	41,0	30,8	34,7	27,1
6.	chełmskie	846850	41,1	33,1	58,3	41,9	40,6
7.	ciechanowskie	547643	33,0	47,0	56,3	22,6	14,9
8.	częstochowskie	1602776	26,6	40,6	33,7	23,6	18,5
9.	elbląskie	2808155	47,0	34,5	52,5	50,2	37,8
10.	gdańskie	7348479	46,3	54,2	43,0	47,3	49,9
11.	gorzowskie	1913964	40,2	40,8	24,1	45,0	33,1
12.	jeleniogórskie	7211724	27,9	28,1	31,9	30,5	13,8
13.	kaliskie	966328	34,1	37,6	-	34,9	35,6
14.	katowickie	2980879	40,6	43,7	20,2	41,0	38,0
15.	kieleckie	1913982	32,1	30,5	37,4	33,0	18,3
16.	konińskie	969697	44,2	33,5	51,4	47,2	45,2
17.	koszalińskie	6709063	61,2	37,6	57,9	66,4	47,9
18.	krakowskie	4298821	52,4	58,6	36,7	48,1	43,1
19.	krośnieńskie	2572421	29,2	33,2	27,0	29,6	25,1
20.	legnickie	642558	37,4	37,7	34,4	41,1	36,6
21.	leszczyńskie	994269	49,0	41,1	54,2	49,4	32,2
22.	lubelskie	1919626	39,9	55,0	27,3	37,6	23,2
23.	łomżyńskie	608035	33,0	24,6	27,8	40,8	64,8
24.	łódzkie	1297964	38,6	40,1	24,5	45,4	39,0

1	2	3	4	5	6	7	8
25.	nowosądeckie	12068005	40,9	45,5	34,1	44,8	35,2
26.	olsztyńskie	4635777	41,8	37,7	45,6	43,6	48,2
27.	opolskie	2022764	25,5	30,6	26,6	21,9	22,2
28.	ostrołęckie	480568	36,3	37,7	32,2	38,5	46,8
29.	pilskie	1465518	29,6	26,9	32,0	32,0	35,2
30.	piotrkowskie	1612464	41,1	30,5	36,9	41,3	84,5
31.	płockie	266762	43,6	52,3	17,0	54,2	32,8
32.	poznańskie	3846514	38,4	46,1	37,4	41,7	29,0
33.	przemyskie	1049292	30,3	34,8	26,7	30,8	33,1
34.	radomskie	467900	36,7	32,9	33,9	38,5	51,1
35.	rzeszowskie	1139150	41,1	56,4	45,9	36,3	33,8
36.	siedleckie	972267	35,1	44,3	44,3	37,8	27,0
37.	sieradzkie	553244	28,4	23,7	31,2	29,8	27,9
38.	skierniewickie	652700	31,1	17,7	40,2	27,0	10,6
39.	ślupskie	3751841	58,5	38,5	51,6	62,6	63,2
40.	suwalskie	4171965	38,7	41,6	44,0	36,0	29,0
41.	szczecińskie	9842274	52,3	40,2	68,2	57,0	43,8
42.	tarnobrzесьkie	656722	26,3	39,6	41,7	26,6	19,3
43.	tarnowskie	965871	21,8	31,8	24,8	20,5	11,3
44.	toruńskie	1438634	38,0	40,8	26,6	31,9	74,9
45.	wałbrzyskie	4230625	28,4	21,5	24,5	30,2	19,1
46.	włocławskie	551899	40,4	29,9	56,0	45,7	35,1
47.	wrocławskie	2732462	32,7	43,8	22,0	30,9	35,0
48.	zamojskie	891029	33,9	34,7	38,9	35,0	27,7
49.	zielonogórskie	2274322	36,8	41,4	30,5	37,9	18,2
Ogółem		129704509	41,2	43,7	36,9	43,6	33,9

Hotele i inne obiekty hotelarskie – wykorzystanie pokoi
 Oprac. Z.T. Werner na podstawie danych GUS.

Większość pozostałych województw mieści się w przedziale 30–40%; w rzeszowskim wykorzystano ponad 40% miejsc, a do grupy o najniższych wskaźnikach (poniżej 30%) kwalifikują się województwa: częstochowskie, sieradzkie, tarnobrzskie i tarnowskie. Baza hotelarska była tam wykorzystywana przeważnie w 30–40%; ponad 50% pokoi wynajęto tylko w województwach lubelskim, płockim i rzeszowskim, a w białkopodlaskim nawet 75,6%, ale jego zasoby hotelarskie charakteryzują się najmniejszą w kraju zdolnością recepcyjną.

W wielu regionach kraju wykorzystanie „innych obiektów zakwaterowania zbiorowego” jest wyższe niż pozostałych zasobów; często rzutują na to ośrodki wczasowe. W większości województw nie wynajęto nawet połowy miejsc, ale w 22 województwach ich zdolność recepcyjna była wykorzystywana w ponad 50%. Są to, oprócz górskich, pozostałe jednostki dobrze zagospodarowane, a także niektóre województwa o mniejszej bazie (np. chełmskie, piotrkowskie, płockie, wrocławskie). Niekiedy ośrodki wczasowe charakteryzują się najwyższymi wskaźnikami użytkowania (ponad 60%). Są one najlepiej wykorzystywane w części województw nadmorskich (koszalińskim, słupskim, szczecińskim) oraz w kilku województwach o mniejszej randze wypoczynkowej: leszczyńskim, kieleckim, konińskim, chełmskim, wrocławskim. W tych ostatnich (poza kieleckim) ośrodki oferują niewiele miejsc całorocznych. Najmniej atrakcyjne dla wczasów były województwa: ciechanowskie, krakowskie, przemyskie, tarnowskie i wrocławskie, gdzie w ośrodkach wykorzystano nie więcej niż 30% miejsc.

W 1997 r. w porównaniu z poprzednim spadło zainteresowanie wypoczynkiem w ośrodkach wczasowych. W 22 województwach ich wykorzystanie zmniejszyło się, w 8 utrzymało się na poziomie z 1996 r. (różnice $\pm 1\%$), a w 18 zwiększyło się. Wydaje się, że nastąpiło pewne zahamowanie wyjazdów wczasowych, tym bardziej że zmniejszenie to wystąpiło na większości obszarów o największej bazie wczasowej. Można przyjąć, że tylko w województwach: krośnieńskim ($-0,8\%$), olsztyńskim ($+0,4\%$) i suwalskim ($-0,9\%$) użytkowanie ośrodków było podobne jak w 1996 r. Spośród najbardziej atrakcyjnych obszarów największy spadek wystąpił w woj. elbląskim ($7,7\%$) i koszalińskim ($5,4\%$); w pozostałych nie przekroczył 3% . Natomiast z całej grupy 22 województw o mniejszym popycie, wykorzystanie najbardziej zmalało we wrocławskim, o 29% (!). Zakładając, że nie jest to błąd statystyczny, można wysnuć wniosek, że dopiero na przykładzie ośrodków wczasowych widoczne są skutki powodzi. Ośrodki w woj. wrocławskim są wykorzystywane głównie przez mieszkańców Wrocławia, których część z powodu powodzi nie wyjechała na wypoczynek. Ponadto w ośrodkach położonych nad wodą zakres wypoczynku był ograniczony, gdyż przez długi czas po powodzi obowiązywał tu zakaz kąpieli. Powódź wpłynęła też zapewne na $7,8\%$ procentowy spadek użytkowania ośrodków w woj. opolskim. Trudna jest natomiast interpretacja wykorzystania bazy wczasowej w woj. wałbrzyskim. Wydawałoby się, że utrzymanie się podobnego jak w 1996 r. wykorzystania ośrodków wczasowych (wzrosło nawet o $0,9\%$), świadczy o tym, że powódź, która zahamowała przyjazdy turystów do znacznej części województwa (Kotlina Kłodzka), nie spowodowała ujemnych zmian w wykorzystaniu obiektów. Ale część obiektów została zniszczona i przez to wyłączona z użytkowania, a niektóre zawiesiły działalność z innych powodów, np. braku turystów, zniszczenia dróg. Wydaje się, że tego okresu nie wykazano w arkuszach KT-1 jako czasu działalności obiektów i podawano mniejszą zdolność recepcyjną niż planowana. Inaczej mówiąc — ruch zmalał, ale zarazem zmniejszył się czas działalności obiektów, a więc i zdolność recepcyjna. Znaczące zmniejszenie wykorzystania zarejestrowano ponadto w województwach: rzeszowskim (o $17,8\%$), radomskim ($13,9\%$), krakowskim i łódzkim ($12,5\%$).

Większe wykorzystanie ośrodków wczasowych niż w 1996 r. zarejestrowano przede wszystkim na obszarach o mniejszych walorach turystycznych i zagospodarowaniu; jedynym województwem o innej randze jest tu słupskie. Przeważa kilkuprocentowy przyrost użytkowania, choć są przykłady większego popytu: w woj. skierniewickim wykorzystanie wzrosło o 26% . Być może z tych ośrodków korzystają głównie mieszkańcy województwa, dla których wypoczynek w bardziej atrakcyjnych miejscowościach jest za drogi.

IX. Baza noclegowa według gmin

Uszczegółowieniem zróżnicowania przestrzennego wielkości bazy jest jej rozmieszczenie w gminach. Turystycznymi obiektami noclegowymi dysponuje 1251 gmin, czyli 53,9%. W porównaniu z rokiem poprzednim zagospodarowanie rozwinęło się w kolejnych 49 jednostkach. Najwięcej gmin (783) oferuje do 250 miejsc noclegowych, ale łącznie liczą one tylko 66 465 miejsc, tj. 8,8% zasobów (tab. 14). Podobna jest wielkość zasobów (64 181 m.n.; 8,5%) w 178 gminach, których baza mieści się w przedziale 250 — 500 miejsc.

Natomiast 74 gminy, które oferują ponad 2000 miejsc każda, skupiają 55,9% całej turystycznej bazy noclegowej (423 995 miejsc) (tab. 14). Grupa tych gmin jest bardzo zróżnicowana pod względem wielkości zasobów noclegowych: od najmniejszej bazy, liczącej tylko 2018 miejsc w Iławie, do 21 715 miejsc w Rewalu. Obejmuje ona wszystkie gminy nadmorskie woj. szczecińskiego, koszalińskiego i elbląskiego; w słupskim obszary bez gminy Smołdzino, której znaczną część zajmuje Słowiński Park Narodowy; w gdańskim część Płw. Helskiego i Zat. Gdańskiej. Obiekty zlokalizowane w tych gminach skupiają — w granicach poszczególnych województw — ponad 80% miejsc w szczecińskim, koszalińskim i słupskim, 78,6% w elbląskim i 62,5% w gdańskim.

W strefie górskiej, w woj. nowosądeckim największe zagospodarowanie występuje na obszarze podtatrzańskim (Zakopane, Poronin, Bukowina Tatr., Kościelisko), w Beskidzie Sądeckim (Szczawnica, Piwniczna, Muszyna, Krynica) oraz Rabce i Gródku n. Dunajcem, w Beskidzie Śląskim (Wisła, Ustroń, Szczyrk) oraz w gminie Czernichów; w woj. krośnieńskim tylko w gminie Solina; w Sudetach są to trzy gminy w woj. jeleniogórskim (Karpacz, Szklarska Poręba, Podgórzyn) oraz jedna w wałbrzyskim (Polanica Zdrój).

W strefie pojeziernej najlepiej jest zagospodarowane Pojezierze Mazurskie. Najwięcej gmin (6) z dużą bazą znajduje się w woj. suwalskim, przede wszystkim w rejonie Wielkich Jezior Mazurskich (Ruciane Nida, Giżycko, Mikołajki, Ryn) oraz w Elku i Augustowie. W woj. olsztyńskim wyróżniającym się pod względem zagospodarowania obszarem jest Poj. Iławskie, a duża baza znajduje się w pięciu gminach (Olsztyn, Ostróda, Piecki, Morąg i Iława). Na pozostałym obszarze pojeziernym większe zagospodarowanie występuje w mniejszej liczbie gmin: w województwach konińskim (Ślesin, Witkowo), gdańskim (Kościerzyna), bydgoskim (Chojnice, Koronowo), leszczyńskim (Przemęt, Włoszakowice) i zielonogórskim (Sława).

Na pozostałym obszarze, pomijając duże miasta, wyróżnić można tylko kilka gmin o dobrym zagospodarowaniu. Są to: Włodawa (chełmskie), Sarnaki (bialskopodlaskie), Glucholazy i Turawa (opolskie).

Poza tymi gminami znaczące zasoby noclegowe mają jeszcze niektóre miasta wojewódzkie: Warszawa, Kraków, Gdańsk, Poznań, Olsztyn, Wrocław, Szczecin, Częstochowa, Łódź, Bydgoszcz, Katowice, Białystok.

W większości gmin o zasobach powyżej 2 tys. miejsc baza nadal wzrasta. Następuje dalsza jej koncentracja, ponieważ największe przyrosty, o ponad 1 tys. miejsc, zarejestrowano na obszarach najlepiej zagospodarowanych. Zjawisko to dotyczy gmin: Zakopane, Dziwnów, Ustka, Krynica Morska,

Poronin. W dużej części pozostałych zasoby zwiększyły się o kilkaset miejsc. Spośród 23 gmin, w których baza się zmniejszyła, największe ubytki wystąpiły w Kościerzynie (ok. 0,7 tys. miejsc), Łodzi i Pieckach (po ok. 0,5 tys.).

Tab. 14 Baza noclegowa ogółem w gminach

Rodzaj danych	Brak bazy	Liczba miejsc noclegowych					Ogółem
		1–250	251–500	501–1000	1001–2000	powyżej 2000	
Liczba gmin	1071	783	178	135	81	74	2322
Liczba miejsc	–	66465	64181	95319	108279	423995	758239
Udział miejsc w %	–	8,8	8,5	12,6	14,2	55,9	100,0

Oprac. Z.T. Werner na podstawie danych GUS.

Przyjmując granicę co najmniej 10 tys. miejsc noclegowych jako wskaźnik wysokiego stopnia zagospodarowania w warunkach polskich, można wyróżnić 11 gmin o takiej wielkości zasobów. Skupiają one 167,3 tys. miejsc, tj. 22,1% całej bazy. W grupie tej znajduje się osiem gmin nadmorskich: Rewal, Kołobrzeg, Dziwnów, Mielno, Władysławowo, Ustka, Łeba, Gdańsk, dwa duże miasta: Warszawa i Kraków, oraz jedna gmina górską: Zakopane. Najwięcej miejsc noclegowych oferują Rewal (21,2 tys.) i Kołobrzeg (19,2 tys.). Poza Władysławowem, gdzie w stosunku do 1996 r. zasoby się zmniejszyły, we wszystkich tych jednostkach przybyło miejsc. Jeszcze w 1996 r. do tej grupy kwalifikowała się gmina Darłowo, gdzie obecnie baza nie przekracza 10 tys. miejsc.

W następnym przedziale wielkości (5,01–10 tys. miejsc), obejmującym 19 jednostek, występuje kolejne siedem gmin nadmorskich: Międzyzdroje, Świnoujście, Ustronie Morskie, Darłowo, Stegna, Trzebiatów, Krynica Morska, a także cztery miasta: Poznań, Wrocław, Olsztyn i Szczecin, sześć gmin górskich: Karpacz, Szklarska Poręba, Ustroń, Krynica, Wisła i Solina, jedna gmina pojezierna: Ruciane Nida, oraz Włodawa.

Mniejsza baza (2,01–5 tys. miejsc) występuje w 44 gminach. Zaszły tutaj również zmiany związane ze wzrostem lub spadkiem zagospodarowania, ponieważ w Toruniu i Piszku baza liczy obecnie mniej niż 2 tys. miejsc, a z kolei w Polanicy Zdroju, Rynie i Ślesinie rozwój bazy przekroczył tę granicę.

Tab. 15 Baza całoroczna ogółem w gminach

Rodzaj danych	Brak bazy	Liczba miejsc noclegowych					Ogółem
		do 100	101–250	251–500	501–1000	powyżej 1000	
Liczba gmin	1342	550	226	94	49	61	2322
Liczba miejsc	–	24514	36966	32535	33178	172725	299918
Udział miejsc w %	–	8,2	12,3	10,8	11,1	57,6	100,0

Oprac. Z.T. Werner na podstawie danych GUS.

Mimo rozwoju zasobów noclegowych w Polsce, obszar zagospodarowany zmniejszył się i nie osiągnął jeszcze wielkości z 1995 r., ponieważ jak wynika z danych GUS, część jednostek gminnych nie prowadzi już obsługi noclegowej turystów. Jeszcze w 1995 r. obiekty noclegowe miało 1419 gmin; w 1996 r. ich

stan zmniejszył się o 217 jednostek, a w 1997 r., mimo że w stosunku do poprzedniego roku przybyło 49 gmin, obiekty te działają na terenie 1251 gmin.

Obiekty całoroczne prowadzą turystyczną obsługę w 980 gminach, tj. w 78,3% jednostek z zasobami noclegowymi (tab. 15); oznacza to wzrost w stosunku do poprzedniego roku. Najwięcej gmin (550) ma niewielką bazę: do 100 miejsc, która stanowi 8,2% ogółu tych zasobów. Aż 57,6% miejsc skupia się w 61 gminach, które mają więcej niż 1 tys. miejsc całorocznych. Przyjęta dolna liczba miejsc i tak jest wyższa niż średni wskaźnik dla gminy, wynoszący 306 miejsc, mimo to grupa ta jest bardzo zróżnicowana: najniższa wartość to 1010 miejsc w gminie Darłowo, a zdecydowanie przodują: Zakopane (14,1 tys.), Warszawa (12 tys.) i Kraków (9,2 tys.). Zagospodarowanie całoroczne mają jednostki w różnych strefach krajobrazowych. Na terenach górskich najczęściej takich gmin występuje w województwach: nowosądeckim (10), bielskim i jeleniogórskim (po 5), wałbrzyskim (4) i krośnieńskim (1), ale do tej grupy kwalifikuje się również 18 miast wojewódzkich, większość gmin nadmorskich (18) oraz 4 z terenów pojezierzy. Wszystkie pełnią funkcję wypoczynkową, uzdrowską lub krajoznawczą.

1. Zakłady zakwaterowania zbiorowego

Baza ta występuje w 1147 gminach. W większości z nich oferta nie przekracza 250 miejsc (tab. 16). W 66 jednostkach dysponujących powyżej 2 tys. miejsc każda, skupia się 366 427 miejsc, tj. 53,5% tej bazy. Są to z kilkoma wyjątkami te same gminy, które omówiono w grupie o największej bazie noclegowej. Taki sam jest również ich rozkład przestrzenny. Ze względu na liczne podobieństwa omówiono tylko jednostki liczące powyżej 5 tys. miejsc, które występują w 28 gminach, w większości nadmorskich. Dominującą pozycję zajmuje gmina Rewal, z liczbą 21 094 miejsc, a więc bardzo zbliżoną do wielkości całych zasobów. Poza nią kwalifikują się tutaj także inne gminy woj. szczecińskiego: Dziwnów, Międzyzdroje, Świnoujście i Trzebiatów, wszystkie nadmorskie gminy koszalińskiego, Ustka i Łeba w słupskim, Władysławowo w gdańskim, Stegna i Krynica Morska w elbląskim. W strefie górskiej takie zasoby występują w Zakopanem, Ustroniu, Wiśle, Solinie, Karpaczu i Szklarskiej Porębie. Na obszarach z jeziorami dobrze wyposażone w obiekty zakwaterowania zbiorowego są tylko Ruciane Nida i Włodawa. Pozostałe jednostki to miasta wojewódzkie: Warszawa, Kraków, Gdańsk, Olsztyn, Poznań i Wrocław.

Tab. 16 Liczba miejsc w zakładach zakwaterowania zbiorowego

Rodzaj danych	Brak bazy	Liczba miejsc noclegowych					Ogółem
		1-250	251-500	501-1000	1001-2000	powyżej 2000	
Liczba gmin	1175	700	170	140	71	66	2322
Liczba miejsc	—	62520	60850	99396	95573	366427	684766
Udział miejsc w %	—	9,1	8,9	14,5	14,0	53,5	100,0

Oprac. Z.T. Werner na podstawie danych GUS.

1.2. Zdolność recepcyjna zakładów zakwaterowania zbiorowego i jej wykorzystanie

Połowa gmin przygotowała do sprzedaży nieduże zasoby: do 25 tys. noclegów (tab. 17). Tylko 83 gminy oferują ponad 250 tys. noclegów, a więc mają największą zdolność recepcyjną. Jest to 58,3% wszystkich miejsc przeznaczonych do wynajęcia w tych obiektach. Zaliczają się tu jednostki oferujące od 259,3 tys. (gm. Morąg) do 4 273 tys. noclegów (Warszawa). Duża jest również rozpiętość bazy: od 924 miejsc w Tarnowie do 21 094 w Rewalu, ponieważ grupa ta obejmuje zarówno gminy o dużych zasobach, w tym sezonowych, jak i znacznie mniejszych, ale z miejscami całorocznymi. Przyjmując do analizy z tej dużej grupy tylko 42 gminy o zdolności recepcyjnej od 500,1 tys. miejsc, można stwierdzić, że taką ofertę mają wszystkie gminy woj. koszalińskiego i szczecińskiego, w słupskim Ustka i Łeba, w gdańskim Władysławowo, Jastarnia, Sopot, w elbląskim Krynica Morska i Stegna. W strefie górskiej zdecydowanie dominuje Zakopane (3 129,8 tys. noclegów), a ponadto wyróżniającą się ofertę przygotowały: w woj. bielskim Ustroń, Wisła i Szczyrk, w nowosądeckim tylko Krynica i Muszyna; w krośnieńskim Solina, w jeleniogórskim Karpacz, Szklarska Poręba i Podgórzyn, w wałbrzyskim Polanica Zdrój. Obszar pojezierny reprezentowany jest przez dwie gminy woj. suwalskiego: Augustów i Ruciane Nidę. W grupie miast wyróżniają się Warszawa i Kraków; inne kwalifikujące się tutaj to Poznań, Gdańsk, Wrocław, Szczecin, Olsztyn, Łódź, Katowice, Częstochowa, Lublin, Bydgoszcz i Białystok.

Tab. 17 Zdolność recepcyjna zakładów zakwaterowania zbiorowego

Rodzaj danych	Brak bazy	Liczba noclegów w tys.					Ogółem
		1–25,0	25,1–50,0	50,1–100,0	100,1–250,0	powyżej 250,0	
Liczba gmin	1175	547	183	180	154	83	2322
Liczba noclegów	–	5757,3	6673,9	12824,4	24113,5	69095,1	118464,2
Udział noclegów w %	–	4,9	5,6	10,8	20,4	58,3	100,0

Oprac. Z.T. Werner na podstawie danych GUS.

Wykorzystanie zdolności recepcyjnej obiektów zakwaterowania zbiorowego w omawianej grupie o najwyższej podaży noclegów (42 gminy) tylko w pojedynczych przypadkach przekracza 70% (Ustronie Morskie i Darłowo) i jest dość zróżnicowane: od wymienionych 70 do 20–30% (Szklarska Poręba, Częstochowa, Solina, Podgórzyn). Najwięcej gmin (12) mieści się w przedziale 30–40%: znajduje się tu większość wymienionych wcześniej miast oraz gminy górskie: Karpacz, Szczyrk, Polanica Zdrój, a z pojeziernych Ruciane Nida. Prawie taką samą grupę (11) stanowią gminy o wykorzystaniu 40–50%, wśród których jest 5 górskich (Zakopane, Ustroń, Wisła, Krynica, Muszyna), 4 nadmorskie (Gdańsk, Międzyzdroje, Krynica Morska, Sopot), jedna pojezierna (Augustów) oraz Lublin. W Warszawie i Krakowie oraz nad morzem: w Świnoujściu, Władysławowie i Jastarni wynajęto 50–60% miejsc w obiektach zakwaterowania zbiorowego. Do grupy jednostek o wykorzystaniu 60–70% kwalifikują się wyłącznie pozostałe gminy nadmorskie. Tak więc ponad połowę miejsc w gminach o największej zdolności recepcyjnej sprzedano tylko w dwóch największych miejscowościach turystycznych oraz w niektórych gminach nadmorskich.

W innych jednostkach z bazą liczącą przeważnie kilka, kilkanaście lub kilkaset miejsc, wykorzystanie sięga od 60 do 100%. Ten ostatni wskaźnik dotyczy np. Zakroczymia (13 m.n.), Szamocina (5), Wyszogrodu (30), Garbatki Letniska (80) i Leżajska (5). Wykorzystanie obiektów zakwaterowania zbiorowego przedstawiono w tabeli 18.

Tab. 18 Wykorzystanie zdolności recepcyjnej zakładów zakwaterowania zbiorowego

Rodzaj danych	Brak bazy	Wykorzystanie w %					Ogółem
		poniżej 20	20–40	40,1–50	50,1–60	powyżej 60	
Liczba gmin	1178	278	454	180	98	134	2322
Udział gmin w %	50,7	12,0	19,6	7,7	4,2	5,8	100,0

Oprac. Z.T. Werner na podstawie danych GUS.

2. Pokoje gościnne

Pokoje gościnne istnieją w 621 gminach polskich (26,7%), a więc baza ta nie obejmuje dużego obszaru kraju (tab. 19). Najwięcej spośród nich (71,3%) ma około 50 miejsc noclegowych. Największa liczba miejsc (46 759) skupia się zaledwie w 28 gminach liczących powyżej 500 miejsc każda: jest to 63,6% ogółu miejsc w pokojach gościnnych. Można uznać, że to duża baza, zważywszy że średnio na gminę przypada 118 miejsc.

Tab. 19 Liczba miejsc w pokojach gościnnych

Rodzaj danych	Brak bazy	Liczba miejsc noclegowych					Ogółem
		1–50	51–100	101–250	251–500	powyżej 500	
Liczba gmin	1701	443	77	63	10	28	2322
Liczba miejsc	–	8282	5552	9597	3287	46759	73473
Udział miejsc w %	–	11,3	7,6	13,1	4,4	63,6	100,0

Oprac. Z.T. Werner na podstawie danych GUS.

Największy rozwój pokoi gościnnych wystąpił w jednostkach już dobrze zagospodarowanych w inne rodzaje bazy noclegowej. Tak więc duże zasoby pokoi gościnnych udostępniane są przede wszystkim w gminach nadmorskich i górskich. Pierwsze liczą 13 jednostek, z których 2 znajdują w woj. szczecińskim (Międzyzdroje, Rewal), 4 w koszalińskim (Kołobrzeg, Mielno, Darłowo, Ustronie Morskie), 2 w słupskim (Ustka, Łeba), 3 w gdańskim (Władysławowo, Jastarnia, Puck) i jedna w elbląskim (Krynica Morska). Łączna oferta tych jednostek to 20 773 miejsca, tj. 28,3% ogółu miejsc w pokojach gościnnych.

Na obszarach górskich gminy o największej bazie pokoi gościnnych dysponują nieco większymi zasobami niż nad morzem. W 12 gminach znajduje się 21 177 miejsc, czyli 28,8%. Występują one przede wszystkim w woj. nowosądeckim: Zakopane, Poronin, Bukowina Tatrzańska, Białe Dunajce, Szczawnica, Kościelisko, Krynica, Rabka, Czorsztyn, Krościenko n. Dunajcem. Największe zasoby, także w skali całego kraju, ma Zakopane — 6 583 miejsca. W Sudetach tylko w dwóch miejscowościach o najbardziej rozwiniętej funkcji turystycznej: Karpaczu i Szklarskiej Porębie, występuje większa oferta pokoi gościnnych.

Stosunkowo dużo rejestrowanych kwater działających w tych strefach nie świadczy jeszcze o całości tej bazy, należy bowiem pamiętać o znacznej w niektórych gminach liczbie pokoi nie rejestrowanych. Jak wynika z sondy przeprowadzonej w centrach informacji turystycznej w miejscowościach górskich i

nadmorskich, oficjalną liczbę miejsc w dużych ośrodkach turystycznych należałoby co najmniej podwoić.

Oprócz tych jednostek, o charakterze głównie wypoczynkowym, zasoby pokoi w liczbie większej niż 500 miejsc mają jeszcze cztery miasta wojewódzkie: Gdańsk, Poznań, Białystok i Kielce. Mniejsza baza pokoi (100–500 m.n.) rozwinęła się także w gminach o znaczącej już funkcji turystycznej (np. Szczyrk, Świnoujście, Stegna, Wisła).

2.1. Zdolność recepcyjna pokoi gościnnych i jej wykorzystanie

Najwięcej gmin (301) przygotowało do 5 tys. noclegów (tab. 20). Największą zaś podaż, powyżej 50 tys. noclegów, reprezentuje 40 gmin, których udział w całej recepcji pokoi wynosi 56,6%. W grupie tej oraz w skali kraju przodującą pozycję zajmuje gmina Zakopane, której oferta (1 058,3 tys. noclegów) jest dwukrotnie większa niż w kolejnej pod względem wielkości recepcji gminie Poronin.

W grupie tej znajdują się wszystkie gminy (oprócz Jastarni) o największej bazie pokoi gościnnych. Mieszczą się tu również gminy mające znacznie mniej miejsc (do 300), ale dostępnych przez cały rok. Są to głównie jednostki z terenów górskich, jak Walim, Nowa Ruda, Szczyrk, oraz miasta, np. Toruń, Przemyśl, Mińsk Mazowiecki, Łódź, Głogów, a ponadto gmina Juchnowiec Dolny (bialostockie).

Tab. 20 Zdolność recepcyjna pokoi gościnnych

Rodzaj danych	Brak bazy	Liczba noclegów					Ogółem
		1–5000	5001–10000	10001–25000	25001–50000	powyżej 50000	
Liczba gmin	1701	301	125	109	46	40	2322
Liczba miejsc	–	628655	887187	1741826	1618674	6363897	11240239
Udział miejsc w %	–	5,6	7,9	15,5	14,4	56,6	100,0

Oprac. Z.T. Werner na podstawie danych GUS.

Wykorzystanie pokoi w jednostkach o największej zdolności recepcyjnej (40 gmin) jest zróżnicowane zależnie od lokalizacji obiektu w strefie krajobrazowej i wewnątrz samej strefy. W górach, tylko w Białym Dunajcu jest większe niż 50%, a w Zakopanem, Rabce, Krynicy i Kościelisku większe niż 40%; w Szczyрку, Bukowinie Tatrzańskiej, Szczawnicy, Polanicy Zdroju nie przekracza 40%. W Sudetach, w dwóch największych miejscowościach turystycznych: Karpaczu i Szklarskiej Porębie, wykorzystano mniej niż 30% miejsc w pokojach, a w gm. Walim i Nowa Ruda mniej niż 20%. Wydaje się, że poza głównym powodem małego wykorzystania pokoi gościnnych na niektórych obszarach, jakim jest spadek ruchu, wpływ mają takie czynniki, jak różna ranga turystyczna gmin i stopień rozwoju infrastruktury, szczególnie narciarskiej.

W strefie nadmorskiej wykorzystanie było większe, ponieważ kwatery prowadzą głównie sezonową działalność i w tym okresie obsługują duży ruch turystyczny. Najmniejszy wskaźnik, odbiegający wartością od pozostałych gmin, zarejestrowano w Pucku, gdzie wykorzystano tylko 25,1% miejsc; w kilku osiągnął on wartość ponad 60% (Kołobrzeg, Łeba, Ustka, Mielno, Rewal), a w Darłowie nawet powyżej 70%.

W miastach o największej zdolności recepcyjnej pokoi gościnnych: Białymstoku, Poznaniu, Mińsku Mazowieckim, Przemyśle, wykorzystanie nie było niższe niż 30%, a w Gdańsku, Rzeszowie i Kaliszu wy-

niosło ponad 40%. Wydaje się, że duża zdolność recepcyjna kwater prywatnych w niektórych miastach (Białystok, Mińsk Maz., Przemyśl, Rzeszów) przygotowana jest na obsługę turystów zza wschodniej granicy.

Tab. 21 Wykorzystanie zdolności recepcyjnej pokoi gościnnych

Rodzaj danych	Brak bazy	Wykorzystanie w %					Ogółem
		poniżej 20	20,1–30	30,1–40	40,1–50	powyżej 50	
Liczba gmin	1701	140	127	143	102	109	2322
Udział gmin w %	73,2	6,0	5,5	6,2	4,4	4,7	100,0

Oprac. Z.T. Werner na podstawie danych GUS.

W 109 gminach wykorzystanie miejsc w pokojach gościnnych jest większe niż 50% (tab. 21). Oprócz wymienionych jednostek o największej zdolności recepcyjnej, takie użytkowanie charakteryzuje także wiele gmin strefy pojeziernej. W grupie tej znajdują się również takie, które oferują kilka lub kilkadziesiąt miejsc noclegowych. Stanowią one większość i ich zasoby są lepiej użytkowane: nawet w 90 czy 100% (np. Legionowo, Rybno, Jeleniewo, Kępice).

Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS

*W okresie październik 1988 r. – wrzesień 1989 r. i październik w latach następujących

W odróżnieniu od ogólnego ogółem, który w latach 1989 – 1991 odnotował się znaczącym wzrostem (o ok. 4,9 mln osób, tj. 11,7%), a dopiero później nieznacznie wzrósł w obszarach noclegowych, rejestrowany zagraniczny ruch turystyczny do 1990 r. wykazywał stały tendencyjny wzrost. Największy przyrost ruchu zagranicznego odnotowano w okresie kwartałów III i IV 1991 r. – IX 1992 r. (o ok. 27,9%), a najmniej w okresie X 1991 – IX 1992 r. (ok. 1,7%). W omawianym okresie sprawozdawczym rejestrowany zagraniczny ruch turystyczny był mniejszy o ok. 4,5% w stosunku do roku poprzedniego. Warto więc pamiętać, że poza latami 1989 – 1992, kiedy odnotowano zdecydowany wzrost udziału gości zagranicznych w ruchu ogólnym (z 14,1 do 18,3%), do 1990 r. udział ten utrzymywał się na podobnym poziomie ok. 17,3% w ostatnim zaś okresie zmniejszył się do 15,7%.

Pod względem liczby korzystających z zasobów noclegowych, dominującą rolę w obsłudze ruchu turystycznego odegrały hotele (tab. 23). W omawianym okresie gości, odpowiadając ok. 6,78 mln osób, czyli 44,3% wszystkich turystów korzystających z zasobów noclegowych kraju. W stosunku do poprzedniego okresu jest to wartość większa niż o ok. 44,4 tys. osób, czyli 0,6%. Warto zauważyć, że od kilku lat utrzymuje się stała tendencja wzrostu udziału hoteli w obsłudze ruchu turystycznego, np. w poprzednim okresie sprawozdawczym obsłużyły one ponad milion gości (o 990,5 tys. osób, tj. 6,06, 15,4% w stosunku do okresu X 1991 r. – X 1992 r.). Znamienne wydaje się również również z okresu do czasu wojny i innych okoliczności wykorzystywanych do turystyki – odpowiednio 2,3 mln i 1,01 mln (5,1

X. Wielkość i struktura rejestrowanego ruchu turystycznego

W okresie sprawozdawczym od października 1996 r. do września 1997 r. w turystycznych obiektach noclegowych objętych sprawozdawczością GUS gościło ok. 15,3 mln osób, w tym ok. 3,9 mln (25,7%) to turyści zagraniczni. Oznacza to, że w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym nastąpił wzrost ruchu ogółem o kolejne 312 tys. osób (2,1%), liczba zaś turystów zagranicznych zmalała o 191 tys. (4,6%). Zagadnienie to ilustrują tabela 22 i rysunek 3.

Tab. 22 Rejestrowany ruch turystyczny w Polsce w latach 1989 – 1997

Rodzaj ruchu	Wielkość ruchu turystycznego w latach (w tys. osób)							
	1989*	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
ogółem	15 606	10 685	11 650	12 370	12 597	13 894	14 991	15 303
zagraniczni	2 222	2 572	3 289	3 496	3 590	3 823	4 120	3 929
% zagranicznych	14,2	24,1	28,2	28,3	28,5	27,5	27,5	25,7

Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS.

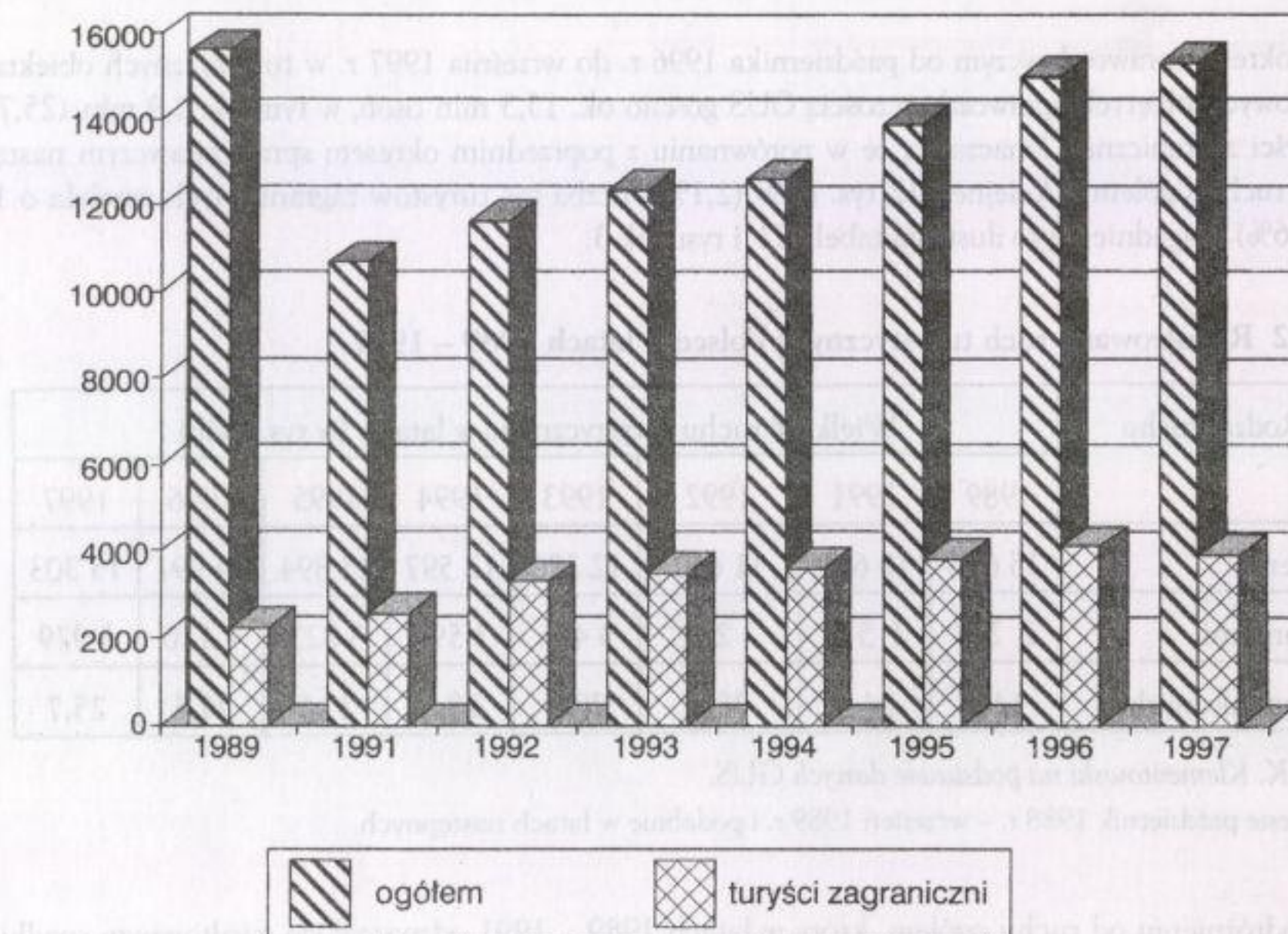
*W okresie październik 1988 r. – wrzesień 1989 r. i podobnie w latach następnych.

W odróżnieniu od ruchu ogółem, który w latach 1989 – 1991 odznaczał się gwałtownym spadkiem (o ok. 4,9 mln osób, tj. 31,5%), a dopiero później nieprzerwanym wzrostem frekwencji w obiektach noclegowych, rejestrowany zagraniczny ruch turystyczny do 1996 r. wykazywał stałą tendencję wzrostową. Największy przyrost ruchu zagranicznego odnotowano w okresie sprawozdawczym X 1991 r. – IX 1992 r. (o ok. 27,9%), a najmniejszy w okresie X 1993 – IX 1994 r. (ok. 2,7%). W omawianym okresie sprawozdawczym rejestrowany zagraniczny ruch turystyczny był mniejszy o około 4,6% w stosunku do roku poprzedniego. Warto przy tym zauważyć, że poza latami 1989 – 1992, kiedy odnotowano zdecydowany wzrost udziału gości zagranicznych w ruchu ogółem (z 14,2 do 28,2%), do 1996 r. udział ten utrzymywał się na podobnym poziomie ok. 27,5%, w ostatnim zaś okresie zmniejszył się do 25,7%.

Pod względem liczby korzystających z zasobów noclegowych, dominującą rolę w obsłudze ruchu turystycznego odegrały hotele (tab.23). W omawianym okresie gościły one łącznie ok. 6,78 mln osób, czyli 44,3% wszystkich turystów korzystających z zasobów noclegowych kraju. W stosunku do poprzedniego okresu jest to wartość większa zaledwie o ok. 44,4 tys. osób, czyli 0,6%. Warto zauważyć, że od kilku lat utrzymuje się stała tendencja wzrostu udziału hoteli w obsłudze ruchu turystycznego: np. w poprzednim okresie sprawozdawczym odnotowały one przyrost ruchu ogółem o 990,3 tys. osób, tj. o ok. 15,4% w stosunku do okresu X 1994 r. – X 1995 r. Stosunkowo wielu turystów korzystało również z ośrodków wczasowych i „innych obiektów wykorzystywanych do turystyki” — odpowiednio 2,3 mln i 1,01 mln (15 i

6,6% wszystkich korzystających) oraz z pokoi gościnnych, ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych, domów wycieczkowych i schronisk młodzieżowych (w przedziale wielkości 970 – 620 tys. osób).

Rys 3. Rejestrowany ruch turystyczny w Polsce w latach 1989-1997 (w tys. osób)

W poszczególnych rodzajach zasobów noclegowych odnotowano nie tylko wzrost, ale również spadek liczby korzystających. W wartościach bezwzględnych największy wzrost zarejestrowanego ruchu turystycznego odnotowano w pokojach gościnnych (o 147 tys. osób, tj. 17,8%), ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych (134,3 tys. osób; 20,9%), w motelach (66 tys. osób; 20,4%) i pensjonatach (60,1 tys. osób; 15,5%). Tak znaczące zwiększenie liczby korzystających z wymienionych rodzajów zasobów noclegowych nie jest spowodowane wyłącznie zwiększonym zainteresowaniem turystów tymi obiektami, lecz również ich zwiększoną podażą, co odnosi się głównie do pokoi gościnnych i ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych. Znaczne zmniejszenie się liczby korzystających odnotowano w domach wycieczkowych (o 60,1 tys. osób; tj. 7,7%), na campingach (55,2 tys. osób; 16,7%), na polach biwakowych (27,2 tys. osób; 12,5%), w schroniskach młodzieżowych (18,3 tys. osób; 2,9%) i w schroniskach (14 tys. osób; 7%).

W omawianym okresie sprawozdawczym łącznie we wszystkich turystycznych obiektach noclegowych udzielono 53,4 mln noclegów. Turyści najczęściej korzystali z noclegów w ośrodkach wczasowych: 17,8 mln noclegów, tj. 33,4% udzielonych noclegów ogółem, w hotelach — 12,2 mln (22,8%), w pokojach gościnnych — 3,8 mln (7,1%) i w ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych — 3,7 mln (6,9%). Zagadnienie to ilustruje tabela 24.

Tab. 23 Rejestrowany ruch turystyczny w Polsce wg rodzaju obiektów
w okresie X.1996 – IX 1997 i jego zmiany w stosunku do poprzedniego okresu

Rodzaje turystycznych obiektów noclegowych	Korzystający w tys. osób		Zmiany w stosunku do X 95 – IX 96	
	ogółem	zagranicz	ogółem	zagranicz
Ogółem	15 303,0	3 928,5	+312,1	– 191,0
A. Turystyczne zakłady zakwaterowania zbiorowego ogółem	14 330,4	3 628,8	+165,1	– 253,2
A.1. hotele i inne obiekty hotelarskie	7 621,9	2 925,3	+170,7	– 122,9
1.1.hotele	6 778,9	2 770,3	+44,4	– 122,4
1.2.motele	396,4	107,1	+66,2	+2,9
1.3.pensjonaty	446,6	47,9	+60,1	– 3,4
A.2 obiekty specjalistyczne	963,6	61,0	+120,3	– 0,9
2.1.schroniska	187,1	8,2	– 14,0	– 6,0
2.2.ośrodki szkoleniowo –wypoczynkowe	776,5	52,8	+134,3	+5,1
A.3. inne obiekty zakwaterowania zbiorowego	5 744,9	642,5	– 125,9	– 129,4
3.1. domy wycieczkowe	761,2	178,4	– 60,1	– 14,9
3.2. schroniska młodzieżowe	622,8	35,0	– 18,3	– 4,9
3.3. ośrodki wczasowe	2 299,3	74,2	+3,4	– 13,8
3.4. ośrodki kolonijne	188,3	1,6	+22,8	0
3.5. domy pracy twórczej	57,6	3,5	+0,5	0
3.6. zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	293,3	20,4	+20,5	– 6,9
3.7. campingi	276,2	60,0	– 55,2	– 32,5
3.8. pola biwakowe	189,9	7,4	– 27,2	– 2,3
3.9. obiekty wyłącznie do wypoczynku sobotnio–niedzielnego i świątecznego	47,0	0,1	– 9,1	– 0,1
3.10. inne obiekty wykorzystywane do turystyki	1 009,3	261,9	– 3,2	– 54,0
B. Pokoje gościnne	972,6	299,7	+147,0	+62,2

Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS.

Tab. 24 Udzielone noclegi wg rodzaju obiektów w okresie X 1996 – IX 1997 oraz zmiany w stosunku do poprzedniego okresu

Rodzaje turystycznych obiektów noclegowych	Udzielone noclegi w tys.		Zmiany w stosunku do X 95 – IX 96*	
	ogółem	zagranicz	ogółem	zagranicz
Ogółem	53446,1	8078,0	b.d.	b.d.
A. Turystyczne zakłady zakwaterowania zbiorowego ogółem	49630,3	7546,1	b.d.	b.d.
A.1. hotele i inne obiekty hotelarskie	14672,2	5564,5	b.d.	b.d.
1.1. hotele	12275,4	5236,5	b.d.	b.d.
1.2. motele	566,5	158,1	b.d.	b.d.
1.3. pensjonaty	1830,3	169,7	b.d.	b.d.
A.2. obiekty specjalistyczne	4042,6	169,6	+405,6	– 3,9
2.1. schroniska	373,6	15,5	– 27,7	– 5,5
2.2. ośrodki szkol.-wypoczynkowe	3669,0	154,1	+433,3	+1,6
A3. inne obiekty zakwaterowania zbiorowego	30915,5	1812,0	+1290,1	– 232,0
3.1. domy wycieczkowe	1720,5	326,3	– 258,1	– 30,3
3.2. schroniska młodzieżowe	1431,0	74,8	+14,0	– 5,4
3.3. ośrodki wczasowe (bez kwater prywatnych)	17852,9	423,6	– 638,7	– 109,3
3.4. ośrodki kolonijne	2304,0	14,5	+144,6	+0,2
3.5. domy pracy twórczej	286,2	15,5	– 3,6	+1,2
3.6. zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	1529,3	94,4	+75,7	– 8,5
3.7. campingi	1142,4	175,3	– 21,3	– 32,2
3.8. pola biwakowe	805,8	24,5	– 58,1	– 6,9
3.9. obiekty wyłącznie do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego	293,3	1,2	+16,0	+0,5
3.10. inne obiekty wykorzystywane do turystyki	3550,1	661,9	+233,5	– 42,4
B. Pokoje gościnne	3815,8	531,9	+689,9	+172,4

Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS

* Dla hoteli, moteli i pensjonatów brak danych o liczbie udzielonych noclegów w okresie X 1995 – IX. 1996, co jest związane z obowiązującą wówczas metodologią statystyki turystyki.

Porównanie liczby udzielonych noclegów w grupie obiektów hotelarskich, a tym samym w bazie ogółem, z poprzednim okresem sprawozdawczym jest niemożliwe, gdyż w poprzednich czterech latach stosowano inny system rejestracji, polegający na odnotowywaniu liczby wynajętych turystom pokoi hotelowych. Parametr ten niewątpliwie lepiej odzwierciedla wykorzystanie zdolności recepcyjnej tego rodzaju zasobów noclegowych, lecz uniemożliwiał dokonywanie globalnej analizy wartości bazy ogółem i porównań z innymi rodzajami obiektów. W ostatnim okresie GUS dokonał zmiany metodologii sprawozdawczości, polegającej na rejestrowaniu w obiektach hotelarskich zarówno liczby udzielonych noclegów, jak liczby wynajętych pokoi. Dlatego analiza retrospektywna tego zagadnienia w odniesieniu do obiektów hotelarskich jest przeprowadzona wyłącznie przy uwzględnieniu wynajętych pokoi noclegowych, a w odniesieniu do pozostałych dotyczy liczby udzielonych noclegów.

Tab. 25 Wynajęte pokoje wg rodzaju obiektów hotelarskich w okresie X 1996 – IX 1997 i zmiany w stosunku do poprzedniego okresu

Rodzaje obiektów hotelarskich	Wynajęte pokoje w tys.		Zmiany w stosunku do X 95 – IX 96	
	ogółem	zagan.	ogółem	zagan.
a.1. obiekty hotelarskie	8087,0	3234,4	+108,9	– 197,7
a.1.1. hotele	7068,9	3074,1	+110,3	– 187,0
a.1.2. motele	287,2	80,6	+23,1	– 5,7
a.1.3. pensjonaty	730,9	79,7	– 24,5	– 5,0

Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS.

Tak więc w hotelach, motelach i pensjonatach objętych sprawozdawczością GUS turyści wynajęli w sumie ok. 8,08 mln pokoi, przy czym w samych tylko hotelach — ok. 7,07 mln (tab. 25). Warto zauważyć, że o ile w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym w hotelach wynajęto o ok. 1,5% pokoi więcej, o tyle w motelach wzrost ten wyniósł ok. 8%, w pensjonatach zaś odnotowano zmniejszenie się liczby wynajętych pokoi o 3,3%.

W stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego w pozostałych rodzajach zasobów noclegowych łącznie udzielono ok. 38,8 mln noclegów (tab. 24). Jest to zaledwie o 0,8 mln (2,1%) więcej niż liczba noclegów udzielonych w poprzednim okresie sprawozdawczym. We wszystkich tych rodzajach obiektów odnotowano zarówno wzrost, jak i zmniejszenie się liczby udzielonych noclegów. Największy wzrost liczby noclegów odnotowano w pokojach gościnnych, ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych, w tzw. innych obiektach wykorzystywanych do turystyki i w ośrodkach kolonijnych, a zmniejszenie — w ośrodkach wczasowych, domach wycieczkowych i na polach biwakowych.

Wśród gości zagranicznych, którzy w omawianym okresie sprawozdawczym korzystali z turystycznych zasobów noclegowych Polski, największą popularnością cieszyły się hotele. Z ich usług skorzystało ok. 2,8 mln osób, czyli 70,5% wszystkich gości zagranicznych odnotowanych w obiektach noclegowych. Turyści zagraniczni stanowili przy tym ok. 40,8% wszystkich gości hotelowych, a ich udział w wynajęciu pokoi hotelowych był jeszcze większy: 42,6%. Z pozostałych rodzajów obiektów większą popularnością turystów zagranicznych cieszyły się pokoje gościnne (299,7 tys. osób, tj. 7,6%), inne obiekty wykorzystywane do turystyki (261,9 tys.; 6,6%), domy wycieczkowe (178,4 tys.; 4,5%) i motele (107 tys.; 2,7%). Udział pozostałych rodzajów obiektów w obsłudze turystów zagranicznych jest niewielki (tab. 23).

W omawianym okresie sprawozdawczym turystom zagranicznym w sumie udzielono ok. 8,1 mln noclegów (tab. 24). Zdecydowaną większość, bo aż 5,5 mln noclegów (68,9%) udzielono w samych tyl-

ko obiektach hotelarskich, z czego 5,2 mln (tj. 64,8%) w hotelach, a w motelach i pensjonatach — odpowiednio 158,2 tys. i 169,7 tys. W analizowanym okresie turyści zagraniczni wynajęli w obiektach hotelarskich 3,2 mln pokoi, co stanowiło prawie 40% wszystkich pokoi wynajętych w tych obiektach. Większość tych pokoi wynajęto w hotelach (3,1 mln) a w motelach i pensjonatach 80,6 tys. i 79,7 tys. (tab. 25).

W porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym rejestrowany ruch zagraniczny zmniejszył się o 191 tys. osób, czyli o 4,6%. Znajduje to odzwierciedlenie w spadku liczby gości zagranicznych prawie we wszystkich rodzajach obiektów noclegowych. Wyjątkiem jest tu większa frekwencja gości zagranicznych w pokojach gościnnych: o 62,2 tys. osób (20,8%), co należy uznać za zjawisko szczególnie korzystne, oraz w motelach — o 2,9 tys. (2,7%) i w ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych — o 5,1 tys. (9,6%). W ośrodkach kolonijnych i domach pracy twórczej wielkość rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego nie uległa zmianie. W pozostałych 11 rodzajach obiektów odnotowano zmniejszenie się liczby gości zagranicznych: największe w hotelach — o 122,4 tys. (4,4%), w innych obiektach wykorzystywanych do turystyki — o 54 tys. (20,6%), na campingach — o 32,5 tys. (54%), w domach wycieczkowych i ośrodkach wczasowych — odpowiednio o 14,9 tys. i 13,8 tys. osób, tj. o 8,3 i 18,6%. Inne rodzaje zasobów noclegowych odnotowały stosunkowo niewielkie zmniejszenie się liczby gości zagranicznych. Są to jednak obiekty mało znaczące w obsłudze turystyki zagranicznej.

Interesujące jest również prześledzenie omawianych zmian wielkości rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego przy zastosowaniu parametrów liczby wynajętych pokoi w obiektach hotelarskich (tab. 25) oraz liczby noclegów udzielonych w pozostałych rodzajach zasobów turystycznych (tab. 24). Z danych wynika, że w obiektach hotelarskich turystom zagranicznym wynajęto o 197,7 tys. (6%) mniej pokoi noclegowych niż w roku poprzednim. Zmniejszenie się liczby wynajętych pokoi odnotowano w hotelach — o 187 tys. (6,1%), w pensjonatach — o 5,7 tys. (7,1%) i w motelach — o 5 tys. (6,3%), mimo że z tych obiektów korzystało więcej gości zagranicznych niż w poprzednim roku.

Ogólna tendencja spadku wielkości rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego, określona liczbą udzielonych noclegów (oprócz pokoi gościnnych i ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych), znajduje też odzwierciedlenie w pozostałych obiektach turystycznych. Największy spadek liczby noclegów udzielonych turystom zagranicznym odnotowano w ośrodkach wczasowych: o 109 tys. (25,6%), w innych obiektach wykorzystywanych do turystyki — o 42,4 tys. (6,4%), na campingach — o 32,2 tys. (18,4%) i w domach wycieczkowych — o 30,3 tys. (9,3%). Pozytywne i warte podkreślenia jest to, że przy ogólnej tendencji spadkowej w stopniu znaczącym, bo o 172 tys. (32,3%) zwiększyła się liczba noclegów w pokojach gościnnych. Przy interpretacji tych ostatnich danych statystycznych należy brać pod uwagę znaczący w omawianym okresie wzrost udziału pokoi gościnnych w obsłudze rejestrowanego ruchu turystycznego, zarówno ogółem, jak gości zagranicznych (liczby korzystających i udzielonych noclegów), związany z wykazaniem wzrostem tych zasobów noclegowych. Nie ma jednak pewności, czy wykazane w sprawozdawczości GUS zwiększenie się liczby pokoi gościnnych jest efektem rzeczywiście większej podaży tego rodzaju zasobów, czy też ujęciem w sprawozdawczości zasobów dotychczas nie objętych statystyką turystyki.

XI. Sezonowość rejestrowanego ruchu turystycznego

W całym omawianym okresie w zasobach noclegowych objętych sprawozdawczością statystyczną odnotowano znaczące różnice wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego. To zróżnicowanie dotyczy zarówno ruchu ogółem, jak odwiedzin gości zagranicznych (tab. 26).

Tab. 26 Rejestrowany ruch turystyczny według miesięcy w okresie X 1996 – IX 1997
(korzystający z zasobów noclegowych w tys. osób)

Miesiąc – rok	Ruch ogółem	Turyści zagraniczni
październik 1996	1 154,6	341,7
listopad 1996	901,6	248,5
grudzień 1996	807,9	218,3
styczeń 1997	804,7	188,5
luty 1997	898,6	199,7
marzec 1997	894,4	267,5
kwiecień 1997	1 075,1	309,8
maj 1997	1 511,0	413,0
czerwiec 1997.	1 665,3	430,7
lipiec 1997	2 119,0	453,3
sierpień 1997	2 080,7	448,8
wrzesień 1997	1 390,1	408,7
Ogółem	15 303,0	3 928,5

Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS.

Tradycyjnie od wielu lat największy rejestrowany ruch turystyczny odnotowano w dwóch miesiącach letnich, tj. lipcu i sierpniu, kiedy osiągnął on wielkość odpowiednio 2 119 tys. i 2 080,7 tys. osób. Najmniejszy ruch odnotowano w styczniu 1997 r. i w grudniu 1996 r.: odpowiednio 804,7 tys. i 807,9 tys. osób, czyli 2,5–3 krotnie mniej niż w miesiącach środka lata. Z tabeli 26 wynika, że od października 1996 r. liczba korzystających (ogółem) z zasobów noclegowych Polski w kolejnych miesiącach systematycznie malała. O ile w październiku 1996 r. z zasobów bazy noclegowej skorzystało jeszcze 1 154,6 tys. osób, o tyle już w listopadzie odnotowuje się spadek o 253 tys. W grudniu 1996 r. odnotowuje się dalszy spadek — znacznie mniejszy niż poprzednio — o 93,7 tys. osób, i w styczniu 1996 r. o kolejne 15,9 tys. Podobną wartość ruchu ogółem odnotowano w styczniu 1997 r. Warto wspomnieć, że na frekwencję w zasobach noclegowych w grudniu i styczniu nie miały większego wpływu ferie młodzieży szkolnej i wyjazdy związane z Bożym Narodzeniem i Nowym Rokiem.

Zdecydowany wzrost frekwencji w krajowych zasobach noclegowych odnotowuje się od lutego 1997 r.; początkowo w porównaniu ze styczniem o 93,9 tys. osób — co ma związek z zimowymi feriami szkolnymi i akademicką przerwą międzysemestralną. W marcu 1997 r. wielkość ruchu turystycznego w obiektach noclegowych pozostała na tym samym poziomie, ale już w kwietniu obserwuje się jego stosunkowo wysoki wzrost: aż o 180,7 tys. Jednak zasadniczy wzrost rejestrowanego ruchu turystycznego odnotowano w maju 1997 r.: o 435,9 tys. osób (czyli prawie o 40,5%), a następnie w czerwcu — o kolejne 154,3 tys. Tak zdecydowany przyrost rejestrowanego ruchu turystycznego jest efektem z jednej strony zwiększonej aktywności turystycznej zarówno polskich, jak i zagranicznych turystów, z drugiej zaś zwiększonej podaży zasobów noclegowych, gdyż właśnie w tym okresie podejmują działalność obiekty sezonowe.

Tradycyjnie od wielu lat ruch turystyczny w skali całego kraju osiąga maksymalne wartości w lipcu. W lipcu 1996 r. wyniósł on 2 119 tys. osób, w sierpniu niewiele mniej, bo 2 080,7 tys. Wraz z końcem wakacji szkolnych, czyli od września, rejestrowany ruch turystyczny w Polsce wykazuje wyraźną tendencję spadkową: w stosunku do sierpnia zmalał o prawie 690,7 tys. osób (33%).

Podobnym, choć nie identycznym przebiegiem sezonowym odznacza w Polsce zagraniczny rejestrowany ruch turystyczny. Podobnie jak poprzednio, najwięcej gości zagranicznych korzystało z polskich zasobów noclegowych w lipcu (453,3 tys. osób) i w sierpniu 1996 r. (448,8 tys.) oraz stosunkowo dużo w czerwcu (430,7 tys.), maju (413 tys.) i we wrześniu (408,7 tys.) — tylko kilka procent mniej niż w środku lata. Miesiące zimowe są również okresem zdecydowanego zmniejszenia się liczby gości zagranicznych korzystających z zasobów noclegowych, lecz tym razem miesiącami najmniejszej frekwencji są styczeń i luty (odpowiednio 188,5 tys. i 199,7 tys. osób).

Miesiąc	1996	1997
styczeń	188,5	199,7
luty	199,7	188,5
marzec	413	435,9
kwiecień	430,7	453,3
maj	448,8	408,7
czerwiec	453,3	413
lipiec	2119	2080,7
sierpień	2080,7	188,5
wrzesień	188,5	199,7
określenie	188,5	199,7

XII. Zróżnicowanie narodowościowe gości zagranicznych i ich preferencje w odniesieniu do zasobów noclegowych

Według GUS, od października 1996 r. do września 1997 r. Polskę odwiedziło i skorzystało z jej zasobów noclegowych 3 928,5 tys. gości zagranicznych. Wśród nich najliczniejszą grupę stanowili obywatele Niemiec: 1044,7 tys. osób, co oznacza, że stanowili oni ok. 26,6% całego rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego. Inne wyróżniające się narodowości są reprezentowane wielokrotnie mniej licznie. Należą do nich przede wszystkim goście z Ukrainy (496,7 tys. osób) i Rosji (343,3 tys.) oraz dwukrotnie mniej liczni turyści z USA (185,7 tys.), Wielkiej Brytanii (168,5 tys.), Białorusi (148,7 tys.), Włoch (129,4 tys.), Francji (119 tys.), Holandii (113,3 tys.) i Danii (106,4 tys.). Z pozostałych wyróżnianych przez GUS narodowości liczniej reprezentowani są również goście ze Szwecji (84,2 tys.), Litwy (76,6 tys.), Austrii (59,9 tys.), Belgii (49,9 tys.) i Czech (41,3 tys.).

Z tabeli 27 wynika, że turyści pochodzący z najbliższych krajów sąsiedzkich (mających z Polską granicę lądową — bez Rosji), stanowią 46,5% odnotowanej zagranicznej klienteli zasobów noclegowych. Warto przy tym zauważyć, że udział turystów z Czech i Słowacji w całości ruchu zagranicznego jest stosunkowo niewielki (odpowiednio 41,3 tys. i 17 tys. osób, tj. 1 i 0,4%), mimo że Polska jest dla nich atrakcyjna nie tylko pod względem walorów krajoznawczych, lecz przede wszystkim ze względu na walory wypoczynkowe nadmorskiej i pojeziernej strefy krajobrazowej. Interesujący jest również stosunkowo duży udział gości z USA.

W porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym, w turystycznych obiektach noclegowych objętych statystyką odnotowano o ok. 191 tys. (4,6%) mniej gości zagranicznych. Jednak w poszczególnych grupach narodowościowych wystąpił zarówno spadek, jak i wzrost ruchu (tab. 27). W wartościach bezwzględnych największy spadek odnotowano wśród gości z Niemiec (o 113,2 tys. osób, tj. o 9,8%), Rosji (60,4 tys.; 14,7%), Holandii (18,8 tys.; 14,2%), Wielkiej Brytanii (17,1 tys.; 9,2%), Danii (16,9 tys.; 13,7%), Ukrainy (13,3 tys.; 2,6%), Francji (7,4 tys.; 5,8%), USA (4,9 tys.; 2,6%) i Austrii (3,2 tys.; 5,1%). W tym samym czasie, przy ogólnej tendencji spadkowej, w 10 spośród 24 wyróżnionych narodowości odnotowano zwiększenie się liczby korzystających z zasobów noclegowych: największe z Białorusi (o 17,7 tys. osób, tj. o 13,5%), Finlandii (8,5 tys.; 32,8%), Włoch (7,8 tys.; 3,5%), Litwy (4,4 tys.; 6,1%), Kanady (3,4 tys.; 15,5%), Norwegii (2,4 tys.; 6,6%), Słowacji (2,3 tys.; 11%), Szwecji (2,3 tys.; 2,8%) i z Węgier — choć niewielki, bo tylko o 0,1 tys. osób.

W omawianym okresie turystom zagranicznym udzielono łącznie ok. 8,1 mln noclegów w obiektach. Z tabeli 28 wynika, że rozkład liczbowy noclegów udzielonych turystom z różnych krajów jest zbliżony do rozkładu korzystających z tych zasobów. Jest to spowodowane tym, że średnie statystyczne długości pobytów tych gości zagranicznych w obiektach noclegowych są mało zróżnicowane, gdyż zawierają się w przedziale 3,5–2,5 dnia (przy średniej dla całej zbiorowości gości zagranicznych — 3,1 dnia). Najdłużej w obiektach noclegowych przebywali goście z Niemiec (3,5 dnia), Francji (3,3 dnia), Wielkiej Brytanii, Węgier, Grecji i Danii (po 3,2 dnia) oraz z Włoch i Czech (po 3,1 dnia) a najkrócej — z Białorusi (2,5 dnia), Ukrainy (2,6 dnia), Kanady i Rosji (2,7 dnia) oraz Austrii, Belgii, Japonii, Litwy i Szwajcarii (po

2,8 dnia). Interpretując te dane należy jednak pamiętać, że na ich podstawie nie można wprost wnioskować o długości pobytów gości zagranicznych w Polsce, gdyż mogli oni przebywać w kilku miejscowościach i korzystać z usług kilku obiektów noclegowych.

Tab. 27 Rejestrowany zagraniczny ruch turystyczny wg kraju pochodzenia i jego zmiany w latach 1996 – 1997* (w tys. osób)

Lp.	Kraj pochodzenia gości zagranicznych	Korzystający z bazy w latach		Zmiany 1996 – 1997
		1996*	1997	
1.	Austria	63,1	59,9	– 3,2
2.	Belgia	51,5	49,9	– 1,6
3.	Białoruś	131,0	148,7	+17,7
4.	Czechy	41,9	41,3	– 0,6
5.	Dania	123,3	106,4	– 16,9
6.	Finlandia	25,9	34,4	+8,5
7.	Francja	126,4	119,0	– 7,4
8.	Grecja	8,5	7,9	– 0,6
9.	Hiszpania	23,9	22,4	– 1,5
10.	Holandia	132,1	113,3	– 18,8
11.	Japonia	26,4	29,6	+3,2
12.	Kanada	21,9	25,3	+3,4
13.	Litwa	72,2	76,6	+4,4
14.	Niemcy	1157,9	1044,7	– 113,2
15.	Norwegia	36,1	38,5	+2,4
16.	Rosja	403,7	343,3	– 60,4
17.	Słowacja	15,3	17,0	+1,7
18.	USA	190,6	185,7	– 4,9
19.	Szwajcaria	35,0	33,8	– 1,2
20.	Szwecja	81,9	84,2	+2,3
21.	Ukraina	510,0	496,7	– 13,3
22.	Węgry	23,4	23,5	+0,1
23.	Wielka Brytania	185,6	168,5	– 17,1
24.	Włochy	121,6	129,4	+7,8
25.	pozostałe kraje	510,6	528,6	+18
Ogółem		4119,6	3928,5	– 191,1

Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS.

*W okresie październik 1995 r. – wrzesień 1996 r. i podobnie w roku następnym.

Turyści zagraniczni w zależności od kraju pochodzenia byli w różnym stopniu zainteresowani różnego rodzaju zasobami noclegowymi Polski. Zagadnienie to częściowo ilustruje tabela 29, gdzie zestawiono dane o liczbie korzystających z tych zasobów, które są przedmiotem największego zainteresowania gości zagranicznych. Są to hotele, pokoje gościnne, „inne obiekty wykorzystywane do turystyki”, domy wy-

cieczkowe, ośrodki wczasowe i campingi. W analizowanym okresie sprawozdawczym z oferty tych zasobów noclegowych skorzystało w sumie 3,6 mln gości zagranicznych, czyli 92,8% całego rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego.

Z przedstawionych danych wynika, że w obiektach hotelarskich, z których w sumie skorzystało 2,8 mln turystów zagranicznych, tj. ok. 70,5% całego rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego, najliczniejszą grupą byli goście z Niemiec: 834 tys. osób, tj. 30,1% zagranicznej klienteli bazy hotelarskiej. Kolejnymi grupami narodowościowymi byli goście z Ukrainy (184,2 tys.), Rosji (176 tys.), USA (168,6 tys.), Wielkiej Brytanii (139,7 tys.) i Włoch (12,4 tys.) oraz z Francji, Danii, Holandii, Szwecji i Białorusi (w przedziale wielkości 94–50 tys. osób). Goście z tych krajów zajmują również czołowe lokaty pod względem liczby pokoi wynajętych w zasobach hotelarskich.

Przedstawione wartości liczbowe nie wykazują jednak wprost rzeczywistych preferencji gości zagranicznych w odniesieniu do hoteli czy też innych zasobów noclegowych, gdyż poszczególne grupy narodowościowe różnią się liczbowo. Pamiętać przecież należy, że turyści z Niemiec stanowią ponad 26,7% wszystkich gości zagranicznych, co sprawia, że są dominującą grupą prawie we wszystkich rodzajach obiektów turystycznych. Zagadnienie to można prześledzić uwzględniając miarę względną, informującą o udziale osób korzystających z określonych rodzajów obiektów noclegowych w populacji danej grupy narodowościowej. Tak więc najczęściej z hoteli korzystali turyści z USA (90,8%), Japonii (90,5%), Szwajcarii (88,7%), Szwecji (87,8%), Włoch (86,9%), Kanady (86,2%), Finlandii (85,2%), Wielkiej Brytanii (82,9%), Danii (81,9%) i Hiszpanii (81,2%). Warto przy tym zauważyć, że hotele były przedmiotem zainteresowania tylko 79,8% turystów z Niemiec, mimo że stanowią oni najliczniejszą (ok. 834 tys. osób) grupę narodowościową w tego rodzaju zasobach noclegowych. Najmniej korzystali z zasobów hotelowych turyści z Białorusi (34,2%), Ukrainy (37,1%), Litwy (51,2%) i Rosji (51,3%).

Inne rodzaje obiektów noclegowych cieszyły się wielokrotnie mniejszym zainteresowaniem gości zagranicznych. Większość z nich, jak domy wycieczkowe, tzw. inne obiekty wykorzystywane do turystyki lub pokoje gościnne, czyli zasoby noclegowe o niższym standardzie i relatywnie niższych cenach, cieszyły się szczególnym zainteresowaniem przede wszystkim gości z Białorusi, Litwy, Ukrainy i Rosji — co nie wymaga specjalnego komentarza, jeśli uwzględni się niedawną przeszłość tych krajów. W omawianym okresie z oferty domów wycieczkowych skorzystało 178,4 tys. gości zagranicznych. Wśród nich prawie 70% to turyści zza wschodniej granicy. Z tabeli 29 wynika, że z domów wycieczkowych skorzystało ok. 15% gości z Białorusi, 12,7% — z Litwy, 7% — z Rosji i 13,8% — z Ukrainy. Turyści z wymienionych krajów są również najczęściej gośćmi tzw. innych obiektów wykorzystywanych do turystyki (66,3%) i pokoi gościnnych (71%), przy czym te pierwsze cieszyły się największą popularnością turystów z Ukrainy (23,2%), pokoje zaś gościnne — turystów z Białorusi (30,9%).

Polskie ośrodki wczasowe cieszą się małą popularnością wśród gości zagranicznych. W omawianym okresie z ich oferty skorzystało zaledwie 178,4 tys. osób, czyli 4,5% całego rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego. Wśród nich prawie 70% to goście z Niemiec, przy czym ośrodki wczasowe były przedmiotem zainteresowania zaledwie 4,8% gości z tego kraju. Campingi, pełniące specyficzną rolę w obsłudze ruchu turystycznego, były tradycyjnie przedmiotem szczególnego zainteresowania gości z Holandii (dla 9,2 tys. tys. osób, czyli 8,1% turystów z tego kraju).

Tab. 28 Udzielone noclegi i średnia długość pobytu turystów zagranicznych
wg krajów pochodzenia w okresie X 1996 – IX 1997

Lp.	Kraj pochodzenia gości zagranicznych	Liczba udzielonych noclegów w tys.	Średnia długość pobytu w dniach
1	Austria	107,0	2,8
2	Belgia	91,0	2,8
3	Białoruś	225,8	2,5
4	Czechy	86,7	3,1
5	Dania	229,0	3,2
6	Finlandia	69,9	3,0
7	Francja	270,3	3,3
8	Grecja	17,4	3,2
9	Hiszpania	45,2	3,0
10	Holandia	242,1	3,1
11	Japonia	53,7	2,8
12	Kanada	44,2	2,7
13	Litwa	135,6	2,8
14	Niemcy	2634,1	3,5
15	Norwegia	73,4	2,9
16	Rosja	597,2	2,7
17	Słowacja	33,4	3,0
18	USA	361,9	2,9
19	Szwajcaria	62,5	2,8
20	Szwecja	165,2	3,0
21	Ukraina	774,6	2,6
22	Węgry	52,2	3,2
23	Wielka Brytania	368,5	3,2
24	Włochy	255,9	3,0
25	pozostałe kraje	1081,2	3,0
Ogółem		8078,0	3,1

Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS.

Tab. 29 Rejestrowany zagraniczny ruch turystyczny wg kraju pochodzenia w różnego rodzaju obiektach noclegowych (w tys. osób) w okresie X 1996 – IX 1997 r.

Lp.	Kraj pochodzenia gości zagranicznych	Liczba korzystających wg rodzaju obiektu (w tys. osób)						
		ogółem	hotele	domy wy- cieczkowe	ośrodki wczasowe	campingi	„inne obiekty..”	pokoje gościnne
1.	Austria	59,9	50,9	0,8	0,7	0,6	1,1	0,7
2.	Belgia	49,9	37,3	1,2	0,5	1,4	1,3	0,9
3.	Białoruś	148,7	50,9	22,3	0,5	0,8	17,3	46,0
4.	Czechy	41,3	28,8	1,3	1,1	0,8	2,2	1,6
5.	Dania	106,4	87,1	1,8	1,9	2,2	1,9	3,0
6.	Finlandia	34,4	29,3	0,5	0,1	0,8	0,9	0,4
7.	Francja	119,0	93,9	3,1	2,3	3,0	3,3	3,3
8.	Grecja	7,9	6,7	0,1	0,1	0	0,2	0,1
9.	Hiszpania	22,4	18,2	0,5	0,1	0,9	0,6	0,4
10.	Holandia	113,3	82,1	2,4	1,6	9,2	2,0	2,8
11.	Japonia	29,6	26,8	0,2	0,1	0	0,6	0,2
12.	Kanada	25,3	21,8	0,4	0,2	0,1	0,6	0,3
13.	Litwa	76,6	39,2	9,7	0,8	0,5	6,0	10,9
14.	Niemcy	1044,7	834,0	15,1	503	18,1	27,5	28,9
15.	Norwegia	38,5	29,3	0,6	0,2	0,8	0,7	1,0
16.	Rosja	343,3	176,0	24,1	2,9	0,5	34,6	82,7
17.	Słowacja	17,0	12,0	0,7	0,3	0,2	1,0	0,4
18.	USA	185,7	168,6	1,9	0,9	2,4	4,2	1,6
19.	Szwajcaria	33,8	30,0	0,5	0,2	0,7	0,4	0,6
20.	Szwecja	84,2	73,9	1,1	1,5	1,3	1,8	1,0
21.	Ukraina	496,7	184,2	68,4	1,2	5,6	115,1	73,3
22.	Węgry	23,5	15,6	1,0	1,1	0,6	0,9	0,6
23.	W. Brytania	168,5	139,7	2,6	3,5	4,5	3,3	4,1
24.	Włochy	129,4	112,4	1,5	0,6	2,5	2,6	1,4
25.	pozostałe	528,6	421,4	16,7	1,7	2,3	31,6	33,3
Ogółem		3928,5	2770,3	178,4	74,2	59,7	261,9	299,7

Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS.

XIII. Zróżnicowanie przestrzenne rejestrowanego ruchu turystycznego

Rozkład przestrzenny rejestrowanego ruchu turystycznego w dużej mierze nawiązuje z jednej strony do struktury przestrzennej walorów turystycznych i zasobów bazy noclegowej, z drugiej zaś — do funkcji administracyjno-gospodarczych i kulturalnych dużych ośrodków miejskich oraz podstawowego układu komunikacyjnego kraju, choć ten ostatni czynnik ma raczej lokalne znaczenie. Zagadnienie to przedstawiono w dwóch układach przestrzennych, tj. w układzie województw oraz podstawowych jednostek administracyjnych.

1. Zróżnicowanie przestrzenne ruchu turystycznego w układzie województw

Rozkład rejestrowanego ruchu turystycznego w poszczególnych województwach, mierzony liczbą korzystających z obiektów noclegowych, przedstawiono w tabeli 30 i na mapie 4. Z danych wynika, że rozkład tego ruchu na obszarze kraju jest bardzo nierównomierny. Najwięcej korzystających z zasobów noclegowych odnotowano w województwach warszawskim (1 541,5 tys.) i krakowskim (1 182 tys.), po nich w nowosądeckim (901,9 tys.), szczecińskim (894,3 tys.), bielskim (789,9 tys.) i gdańskim (748,2 tys.), następnie zaś w poznańskim i katowickim (odpowiednio 588,6 tys. i 515,1 tys.) oraz w jeleniogórskim, koszalińskim, wrocławskim i olsztyńskim (w przedziale 400–500 tys. osób). W sumie w tych 12 województwach odnotowano ok. 8,1 mln osób, tj. 53 % wszystkich korzystających z zasobów noclegowych w kraju.

Warto przy tym zauważyć, że cztery spośród dwunastu wymienionych województw pełnią dosyć specyficzne funkcje turystyczne, gdyż większość zainwestowania i ruchu turystycznego koncentruje się w ich stolicach. Są to: Warszawa, Kraków, Poznań i Wrocław, czyli wielkie centra krajoznawcze i ważne ośrodki administracyjno-gospodarcze i kulturalne. Podobne zjawisko odnotowuje się w woj. gdańskim i szczecińskim, gdzie jednak znacząca część ruchu i zainwestowania turystycznego związana jest również z walorami wypoczynkowymi, przede wszystkim gmin nadmorskich. Zupełnie inaczej należy rozpatrywać lokatę pięciu innych województw, tj. bielskiego, jeleniogórskiego, koszalińskiego, olsztyńskiego i nowosądeckiego. Są to województwa o dużych zasobach walorów turystycznych (głównie wypoczynkowych), dysponujące przy tym dużą bazą noclegową, przeważnie użytkowaną całorocznie. Odrębną pozycję zajmuje woj. katowickie, gdzie stosunkowo duży ruch turystyczny (ok. 515 tys. osób) zarejestrowano w zasobach hotelarskich licznych miast konurbacji górnośląskiej.

Kolejna grupa wyróżniająca się pod względem wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego (250–400 tys. korzystających z zasobów noclegowych) liczy 11 województw, w tym 2 województwa górskiej strefy krajobrazowej (wałbrzyskie i krośnieńskie), 4 pojezierne (suwalskie, bydgoskie, gorzowskie i zielonogórskie) i jedno pojezierno-nadmorskie (śląskie) — wszystkie o wysokich walorach wypoczynkowych, oraz 4 województwa o dominacji walorów krajoznawczych lub pełniące inne funkcje turystyczne,

tj. lubelskie, białostockie, rzeszowskie i łódzkie. Łącznie w obiektach tych województw odnotowano 3,3 mln osób, czyli 21,3% całego rejestrowanego ruchu turystycznego. Najmniej korzystających z zasobów noclegowych odnotowano w województwach: plockim, sieradzkim, radomskim, ostrołęckim, tarnobrzeskim i łomżyńskim (poniżej 60 tys.) oraz białkopodlaskim, wrocławskim, skierniewickim, tarnowskim, konińskim i chełmskim (60–100 tys.). Są to województwa o niewielkich walorach i bazie noclegowej.

Jeszcze większe zróżnicowanie wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego odnotowuje się rozpatrując liczbę udzielonych noclegów. Pod względem udzielonych noclegów ogółem zdecydowanie wyróżniają się województwa: szczecińskie (5,15 mln), nowosądeckie (4,93 mln) i koszalińskie (4,1 mln). Wśród innych należy wyróżnić gdańskie (3,4 mln noclegów), bielskie (3,07 mln), warszawskie (2,88 mln), krakowskie (2,25 mln), słupskie (2,2 mln) i jeleniogórskie (2,01 mln). Zagadnienie to ilustrują tabela 30 i mapa 6.

Tylko w tych dziewięciu województwach turystom udzielono ponad 30 mln noclegów w obiektach, czyli 56,1% w skali kraju. Świadczy to o bardzo nierównomiernym rozkładzie ruchu turystycznego na obszarze Polski. Wśród wymienionych województw są cztery nadmorskie (szczecińskie, koszalińskie, gdańskie i słupskie) — o dominacji pobytowej turystyki wypoczynkowej w sezonie letnim, przy czym w dwóch: gdańskim i szczecińskim, znaczny udział ma również tzw. turystyka do wielkich miast. Kolejne trzy: nowosądeckie, bielskie i jeleniogórskie, to również województwa o zdecydowanej dominacji pobytowej turystyki wypoczynkowej, ale w odróżnieniu od poprzednich — całorocznej. Pozostałe województwa to warszawskie i krakowskie. Ich niższa pozycja w porównaniu z lokatą poprzednią — wynikająca z liczby korzystających — jest efektem stosunkowo krótkich pobytów gości, odwiedzających głównie Warszawę i Kraków. Najmniej noclegów udzielono turystom w województwach: plockim, sieradzkim, radomskim, tarnobrzeskim i ciechanowskim (w przedziale 100–200 tys.).

Na różnice między rozkładem przestrzennym rejestrowanego ruchu turystycznego mierzonego liczbą udzielonych noclegów a rozkładem mierzoną liczbą korzystających znacząco wpływa długość pobytów w obiektach noclegowych (tab. 31). Dla lepszego zobrazowania tego zagadnienia długość pobytów przedstawiono nie tylko dla całego rejestrowanego ruchu turystycznego, lecz także w podziale na gości krajowych i zagranicznych.

Najdłuższe średnie pobyty ogółem odnotowano w województwach: koszalińskim (9,7 dnia), słupskim (8,5), szczecińskim (6,8), nowosądeckim i elbląskim (po 6,5 dnia), jak również w leszczyńskim, olsztyńskim, gdańskim, konińskim i jeleniogórskim (w przedziale 5,6–5 dni), czyli w województwach, gdzie funkcja pobytowej turystyki wypoczynkowej dominuje nad innymi funkcjami turystycznymi. Najkrótsze pobyty odnotowano w woj. rzeszowskim (2,7 dnia) oraz w województwach: częstochowskim, warszawskim, białostockim, krakowskim, przemyskim, łódzkim i wrocławskim (w przedziale 2,8–3 dni), co wymownie świadczy o specyfice funkcji turystycznych tych województw. Jednak analizując to zagadnienie wyłącznie w kategorii średnich pobytów gości krajowych można zauważyć, że nadal pierwszą lokatę zajmuje woj. koszalińskie, ale średni pobyt jest tam dłuższy: 10,1 dnia. Podobnie w innych uprzednio wymienionych województwach pobyty gości krajowych są dłuższe niż w kategorii ruchu ogółem i wynoszą: w woj. słupskim 8,9 dnia, w elbląskim — 7,3, w nowosądeckim — 6,6, w gdańskim — 6,3, w suwalskim — 6, w olsztyńskim, konińskim i leszczyńskim w granicach 5,8–5,7 dnia. Wśród województw wyróżniających się pod względem długości pobytów turystów krajowych warto wymienić chełmskie (6,3 dnia), które jednak w kategorii ruchu ogółem zajmowało daleką lokatę (ze średnią 4,6 dnia). Najkrótsze pobyty gości krajowych odnotowano w województwach: krakowskim (2,8 dnia), rzeszowskim i częstochowskim (2,9) oraz w warszawskim i wrocławskim (po 3 dni), a więc tam, gdzie dominuje turystyka do wielkich miast.

Tab. 30 Rejestrowany ruch turystyczny w układzie województw w okresie X 1996 – IX 1997

L.p.	Województwo	Korzystający z zasobów noclegowych w tys. osób			Udzielone noclegi w tys.		
		ogółem	turyści zagraniczni	% turystów zagranicznych	ogółem	turystom zagranicznym	% turystom zagranicznym
1.	warszawskie	1541,5	753,3	48,9	2879,9	1335,7	46,4
2.	bialskopodlaskie	72,6	21,4	29,5	200,2	30,7	15,3
3.	bialostockie	283,7	153	53,9	545	242,9	44,6
4.	bielskie	789,9	74	9,4	3068,3	219,3	7,1
5.	bydgoskie	323,4	35	10,8	1145,9	72,4	6,3
6.	chelmskie	98	42,3	43,2	348,2	50,5	14,5
7.	ciechanowskie	62,1	11,3	18,2	180,8	29	16
8.	czestochowskie	230,9	36,5	15,8	426,8	66,4	15,6
9.	elblaskie	242,1	45,9	19	1320,5	92,2	7
10.	gdańskie	748,2	181,1	24,2	3403,8	426,7	12,5
11.	gorzowskie	283,8	96,1	33,9	769,8	146,1	19
12.	jeleniogórskie	497,5	85,1	17,1	2014,3	264	13,1
13.	kaliskie	114	12,6	11,1	329,7	27,1	8,2
14.	katowickie	515,1	131,7	25,6	1208,8	356,7	29,5
15.	kieleckie	238,3	21,8	9,1	613,9	42	6,8
16.	konińskie	96,5	11,5	11,9	428,7	16,3	3,8
17.	koszalińskie	470,4	43,3	9,2	4106,9	211,2	5,1
18.	krakowskie	1182	522	44,2	2254,6	1053,5	46,7
19.	krośnieńskie	251,6	10,4	4,1	751	29,7	4
20.	legnickie	115,5	31,2	27	240,4	47,5	19,8
21.	leszczyńskie	106,7	7,4	6,9	486,9	17,3	3,6
22.	lubelskie	322,1	102,9	31,9	765,5	192,2	25,1
23.	łomżyńskie	59	8,1	13,7	200,8	14,5	7,2
24.	łódzkie	250,1	76,7	30,7	501	140	27,9
25.	nowosadeckie	901,9	71,1	7,9	4930	256,2	5,2
26.	olsztyńskie	430,1	88,8	20,6	1936,3	284,3	14,7
27.	opolskie	177,5	28,8	16,2	515,5	69,5	13,5
28.	ostroleckie	56	8,3	14,8	174,2	13,6	7,8
29.	pilskie	139,4	28,8	20,7	434,3	50,8	11,7
30.	piotrkowskie	164,5	21,5	13,1	662,6	49,5	7,5
31.	płockie	36	2,9	8,1	116,4	4,7	4
32.	poznańskie	588,6	175,2	29,8	1478,8	326,7	22,1
33.	przemyskie	169,4	102,9	60,7	318,3	140,9	44,3
34.	radomskie	52,8	6,9	13,1	171,8	10,9	6,3
35.	rzeszowskie	272	100,3	36,9	468,5	148,6	31,7
36.	siedleckie	111,8	43,4	38,8	341,3	63	18,5
37.	sieradzkie	45	3	6,7	157,2	6,6	4,2
38.	skierniewickie	87,6	10,5	12	203,2	17,1	8,4
39.	śląskie	291,3	24,1	8,3	2195,8	74,2	3,4
42.	suwalskie	362,4	87	24	1614,7	253	15,7
41.	szczecińskie	894,3	262,4	29,3	5148,7	562,4	10,9
42.	tarnobrzeskie	57,9	7,5	13	172,6	16,8	9,7
43.	tarnowskie	93,5	12,9	13,8	210,6	24,5	11,6
44.	toruńskie	204	40,7	20	547,2	70,6	12,9
45.	wałbrzyskie	324	33,1	10,2	1200,7	93	7,7
46.	włocławskie	77,6	7,2	9,3	223,1	12,2	5,5
47.	wrocławskie	455	134,1	29,5	893,2	243,5	27,3
48.	zamojskie	113,7	37,7	33,2	301,8	46,1	15,3
49.	zielonogórskie	301,9	74,9	24,8	837,6	115,6	13,8
Ogółem		15 303,0	3 928,5	25,7	53 446,1	8 078,0	15,1

Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS.

Tab. 31 Rejestrowany ruch turystyczny w układzie województw i średni pobyt gości w obiektach noclegowych w okresie X 1996 – IX 1997

L.p.	Województwo	Liczba korzystających z zasobów noclegowych w tys. osób			Średni pobyt turystów w obiektach noclegowych w dniach		
		ogółem	turyści krajowi	turyści zagraniczni	ogółem	turyści krajowi	turyści zagraniczni
1.	warszawskie	1541,5	788,2	753,3	2,9	3	2,8
2.	bialskopodlaskie	72,6	51,2	21,4	3,8	4,3	2,4
3.	bialostockie	283,7	130,7	153	2,9	3,3	2,6
4.	bielskie	789,9	715,9	74	4,9	5	4
5.	bvdgoskie	323,4	288,4	35	4,5	4,7	3,1
6.	chelmskie	98	55,7	42,3	4,6	6,3	2,2
7.	ciechanowskie	62,1	50,9	11,3	3,9	4	3,6
8.	czestochowskie	230,9	194,4	36,5	2,8	2,9	2,8
9.	elblaskie	242,1	196,2	45,9	6,5	7,3	3
10.	gdańskie	748,2	567,1	181,1	5,5	6,3	3,4
11.	gorzowskie	283,8	187,7	96,1	3,7	4,3	2,5
12.	jeleniogórskie	497,5	412,4	85,1	5	5,2	4,1
13.	kaliskie	114	101,4	12,6	3,9	4	3,2
14.	katowickie	515,1	383,4	131,7	3,3	3,2	3,7
15.	kieleckie	238,3	216,5	21,8	3,6	3,6	2,9
16.	konińskie	96,5	85,0	11,5	5,4	5,8	2,4
17.	koszalińskie	470,4	427,1	43,3	9,7	10,1	5,9
18.	krakowskie	1182	660	522	2,9	2,8	3
19.	krośnieńskie	251,6	241,2	10,4	4	4	3,9
20.	legnickie	115,5	84,3	31,2	3,1	3,3	2,5
21.	leszczyńskie	106,7	99,3	7,4	5,6	5,7	3,3
22.	lubelskie	322,1	219,2	102,9	3,4	3,6	2,9
23.	łomżyńskie	59	50,9	8,1	4,4	4,6	2,8
24.	łódzkie	250,1	173,4	76,7	3	3,1	2,8
25.	nowosadeckie	901,9	829,9	71,1	6,5	6,6	4,6
26.	olsztyńskie	430,1	341,3	88,8	5,5	5,8	4,2
27.	opolskie	177,5	148,7	28,8	3,9	4	3,4
28.	ostroleckie	56	47,3	8,3	4,1	4,4	2,6
29.	pilskie	139,4	110,6	28,8	4,1	4,5	2,8
30.	piotrkowskie	164,5	143,0	21,5	5	5,3	3,3
31.	płockie	36	33,1	2,9	4,2	4,4	2,6
32.	poznańskie	588,6	413,4	175,2	3,5	3,8	2,9
33.	przemyskie	169,4	66,5	102,9	2,9	3,6	2,4
34.	radomskie	52,8	45,9	6,9	4,3	4,5	2,6
35.	rzeszowskie	272	171,7	100,3	2,7	2,9	2,5
36.	siedleckie	111,8	68,4	43,4	4,1	5,1	2,5
37.	sieradzkie	45	42	3	4,5	4,6	3,2
38.	skierniewickie	87,6	76,1	10,5	3,3	3,4	2,6
39.	śląskie	291,3	267,2	24,1	8,5	8,9	4,1
42.	suwalskie	362,4	275,4	87	5,5	6	3,9
41.	szczecińskie	894,3	631,9	262,4	6,8	8,3	3,1
42.	tarnobrzeskie	57,9	50,4	7,5	4	4,1	3,2
43.	tarnowskie	93,5	80,6	12,9	3,3	3,3	2,9
44.	toruńskie	204	163,4	40,7	3,7	3,9	2,7
45.	wałbrzyskie	324	290,9	33,1	4,7	4,8	3,8
46.	włocławskie	77,6	70,4	7,2	3,9	4	2,7
47.	wrocławskie	455	320,9	134,1	3	3	2,8
48.	zamojskie	113,7	76,0	37,7	3,7	4,4	2,2
49.	zielonogórskie	301,9	227,0	74,9	3,8	4,2	2,5
Ogółem		15 303,0	11 374,5	3 928,5	4,5	5,0	3,1

Rejestrowany zagraniczny ruch turystyczny wykazuje jeszcze większe zróżnicowanie przestrzenne (tab. 30, mapa 5). Najwięcej gości zagranicznych korzystających z zasobów noclegowych odnotowano w województwach warszawskim (753,3 tys.) i krakowskim (522 tys.), następnie (w porządku hierarchicznym, w granicach 150–260 tys. osób) w szczecińskim, gdańskim, poznańskim i białostockim oraz (w przedziale 100–150 tys. osób) we wrocławskim, katowickim, przemyskim, lubelskim i rzeszowskim. W sumie w obiektach noclegowych tych 11 województw zarejestrowano 2,62 mln turystów zagranicznych (ok. 66,6% w skali kraju). Najmniej gości zagranicznych odnotowano w obiektach noclegowych województw płockiego i sieradzkiego (odpowiednio 2,9 tys. i 3 tys.) oraz radomskiego, wrocławskiego, leszczyńskiego, tarnobrzeskiego, łomżyńskiego i ostrołęckiego (w granicach 5–10 tys.).

W tabeli 30 przedstawiono udział gości zagranicznych w całości rejestrowanego ruchu turystycznego. Z danych wynika, że udział ten jest bardzo zróżnicowany: waha się w granicach od 60,7% w woj. przemyskim do 4,1% — w krośnieńskim. Do województw odznaczających się największym udziałem gości zagranicznych należą również: białostockie (53,9%), a następnie krakowskie, warszawskie i chełmskie (w granicach 40–50%) oraz siedleckie, rzeszowskie, gorzowskie, zamojskie, lubelskie i łódzkie (w granicach 30–40%). Zauważa się więc, że poza województwami, które dominują w skali kraju pod względem wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego, w tym z zagranicy, wśród wymienionych znajdują się również województwa mało znaczące zarówno pod względem zasobów turystycznych, jak i rejestrowanego ruchu turystycznego ogółem (przemyskie, białostockie, chełmskie, siedleckie czy rzeszowskie). Ich dość wysoka pozycja wynika przede wszystkim z położenia w strefie przygranicznej.

Równie interesujące jest to, że wśród województw o stosunkowo niewielkim udziale gości zagranicznych w całości rejestrowanego ruchu turystycznego znajdują się takie, jak nowosądeckie, ślupskie, koszalińskie, bielskie, bydgoskie czy wałbrzyskie, a więc znaczące w krajowej strukturze funkcjonalno-przestrzennej pod względem zasobów walorów i zainwestowania turystycznego. Dane te wymownie świadczą, że turyści zagraniczni odwiedzający Polskę wykazują stosunkowo niewielkie zainteresowanie walorami wypoczynkowymi.

Rozkład przestrzenny rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego mierzony liczbą udzielonych noclegów jest zbliżony do poprzednio omówionego. Najwięcej noclegów udzielono w województwach: warszawskim (1 335 tys.), krakowskim (1 053 tys.) i szczecińskim (562 tys.) oraz w gdańskim, katowickim i poznańskim (w granicach 300–450 tys.). Kolejne pozycje zajmują województwa: olsztyńskie, jeleniogórskie, nowosądeckie i suwalskie, które pod względem liczby korzystających z zasobów noclegowych zajmują dalsze lokaty. To zróżnicowanie ma niewątpliwie związek z długością i celem pobytów gości zagranicznych w tych województwach (tab. 31).

Zróżnicowanie średnich pobytów gości zagranicznych w poszczególnych województwach waha się w granicach od 5,9 dnia w koszalińskim do 2 dni w zamojskim i chełmskim. Najdłuższe pobyty odnotowano przede wszystkim w województwach o wysokim stopniu rozwoju turystyki pobytowej. Poza wymienionym wcześniej województwem koszalińskim, najdłuższe średnie pobyty gości zagranicznych w obiektach noclegowych odnotowano również w województwach: nowosądeckim (4,6 dnia), ślupskim i jeleniogórskim (4,1 dnia), bielskim (4 dni), suwalskim i krośnieńskim (3,9 dnia) oraz wałbrzyskim (3,8 dnia). Poza województwami zamojskim i chełmskim, najkrótsze pobyty odnotowano w przemyskim, białoskopodlaskim i konińskim (2,4 dnia) oraz w rzeszowskim, legnickim, zielonogórskim, gorzowskim i siedleckim (po 2,5 dnia), czyli w strefie przygranicznej. Warto również przeanalizować długości pobytu gości zagranicznych w województwach najczęściej przez nich odwiedzanych. Tak więc w warszawskim i krakowskim średni pobyt obcokrajowców wynosił odpowiednio 2,8 i 3 dni, w szczecińskim — 3,1 dnia, gdańskim — 3,4 dnia, poznańskim — 2,9 dnia, a we wrocławskim — 2,8 dnia.

Tab. 32 Rejestrowany ruch turystyczny w układzie województw w okresach sprawozdawczych X 1995 – IX 1996 i X 1996 – IX 1997

L.p.	Województwo	Korzystający z zasobów turystycznej bazy noclegowej (w tys. osób) w latach			Turyści krajowi korzystający z zasobów bazy noclegowej (w tys. osób) w latach			Turyści zagraniczni korzystający z zasobów noclegowych (w tys. osób) w latach		
		1996 r.	1997 r.	zmiany w latach 1996 – 1997	1996 r.	1997 r.	zmiany w latach 1996 – 1997	1996 r.	1997 r.	zmiany w latach 1996 – 1997
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	warszawskie	1381,2	1541,5	+ 160,3	650,2	788,2	+ 138	731,0	753,3	+ 22,3
2	białskopodlaskie	60,3	72,6	+ 12,3	39	51,2	+ 12,2	21,3	21,4	+ ,01
3	białostockie	280,9	283,7	+ 2,8	126,2	130,7	+ 4,5	154,7	153	- 1,7
4	bielskie	792,3	789,9	- 2,4	699,8	715,9	+ 16,1	92,5	74	- 18,5
5	bydgoskie	327,2	323,4	- 3,8	290,5	288,4	- 2,1	36,7	35	- 1,7
6	chełmskie	87,2	98	+ 10,8	50,1	55,7	+ 5,6	37,1	42,3	+ 5,2
7	ciechanowskie	94,3	62,1	- 32,2	74,3	50,8	- 23,5	20,0	11,3	- 8,7
8	częstochowskie	233,2	230,9	- 2,3	189,7	194,4	+ 4,7	43,5	36,5	- 7,0
9	elbląskie	226,8	242,1	+ 15,3	175,5	196,2	+ 20,7	51,3	45,9	- 5,4
10	gdańskie	700,6	748,2	+ 47,6	516,9	567,1	+ 50,2	183,7	181,1	- 2,6
11	gorzowskie	276,0	283,8	+ 7,8	182,6	187,7	+ 5,1	93,4	96,1	+ 2,7
12	jeleniogórskie	582,2	497,5	- 84,7	478,4	412,4	- 66	103,8	85,1	- 18,7
13	kaliskie	120,0	114,0	- 6,0	105,7	101,4	- 4,3	14,3	12,6	- 1,7
14	katowickie	459,3	515,1	+ 55,8	330,3	383,4	+ 53,1	129,0	131,7	+ 2,7
15	kieleckie	236,9	238,3	+ 1,4	216,3	216,5	+ 0,2	20,6	21,8	+ 1,2
16	konińskie	78,1	96,5	+ 18,4	68,6	85	+ 16,4	9,5	11,5	+ 2,0
17	koszalińskie	450,2	470,4	+ 20,2	402,4	427,1	+ 24,7	47,8	43,3	- 4,5
18	krakowskie	1167,6	1182	+ 14,4	606,8	660	+ 53,2	560,8	522	- 38,8
19	krośnieńskie	255,5	251,6	- 3,9	240,8	241,2	+ 0,4	14,7	10,4	- 4,3
20	legnickie	115,3	115,5	+ 0,2	83,5	84,3	+ 0,8	31,8	31,2	- 0,6
21	leszczyńskie	94,6	106,7	+ 12,1	86,2	99,3	+ 13,1	8,4	7,4	- 1,0
22	lubelskie	363,0	322,1	- 40,9	248,1	219,2	- 28,9	114,9	102,9	- 12,0
23	łomżyńskie	51,9	59	+ 7,1	39,6	50,9	+ 11,3	12,3	8,1	- 4,2
24	łódzkie	254,5	250,1	- 4,4	172,8	173,4	+ 0,6	81,7	76,7	- 5,0

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
25	nowosądeckie	863,3	901,9	+ 38,6	780,7	830,8	+ 50,1	82,6	71,1	- 11,5
26	olsztyńskie	444,2	430,1	- 14,1	334,7	341,3	+ 6,6	109,5	88,8	- 20,7
27	opolskie	192,3	177,5	- 14,8	157,6	148,7	- 8,9	34,7	28,8	- 5,9
28	ostrołęckie	56,7	56	- 0,7	46,3	47,7	+ 1,4	10,4	8,3	- 2,1
29	piłskie	137,0	139,4	+ 2,4	106,2	110,6	+ 4,4	30,8	28,8	- 2,0
30	piotrkowskie	165,6	164,5	- 1,1	141,2	143	+ 1,8	24,4	21,5	- 2,9
31	płockie	28,1	36	+ 7,9	24,2	33,1	+ 8,9	3,9	2,9	- 1,0
32	poznańskie	615,9	588,6	- 27,3	412,6	413,4	+ 0,8	203,3	175,2	- 28,1
33	przemyskie	178,3	169,4	- 8,9	60,7	66,5	+ 5,8	117,6	102,9	- 14,7
34	radomskie	42,2	52,8	+ 10,6	37,7	45,9	+ 8,2	4,5	6,9	+ 2,4
35	rzeszowskie	234,7	272	+ 37,3	129,9	171,7	+ 41,8	104,8	100,3	- 4,5
36	siedleckie	110,5	111,8	+ 1,3	77	68,4	- 8,6	33,5	43,4	+ 9,9
37	sieradzkie	59,3	45	- 14,3	56,7	42	- 14,7	2,6	3	+ 0,4
38	skierniewickie	88,4	87,6	- 0,8	70,3	77,1	+ 6,8	18,1	10,5	- 7,6
39	śląskie	238,1	291,3	+ 53,2	214,4	267,2	+ 52,8	23,7	24,1	+ 0,4
40	suwalskie	381,3	362,4	- 18,9	314,7	275,4	- 39,3	66,6	87	+ 20,4
41	szczecińskie	843,8	894,3	+ 50,5	601,3	631,9	+ 30,6	242,5	262,4	+ 19,9
42	tarnobrzeskie	58,7	57,9	- 0,8	51,3	50,4	- 0,9	7,4	7,5	+ 0,1
43	tarnowskie	76,7	93,5	+ 16,8	64,3	80,6	+ 16,3	12,4	12,9	+ 0,5
44	toruńskie	136,1	204	+ 67,9	102,7	163,3	+ 60,6	33,4	40,7	+ 7,3
45	wałbrzyskie	360,0	324	- 36	321,7	290,9	- 30,8	38,3	33,1	- 5,2
46	wrocławskie	67,9	77,6	+ 9,7	60,7	70,4	+ 9,7	7,2	7,2	0
47	wrocławskie	538,9	455	- 83,9	345,4	320,9	- 24,5	193,5	134,1	- 59,4
48	zamojskie	101,8	113,7	+ 11,9	70,6	76	+ 5,4	31,2	37,7	+ 6,5
49	zielonogórskie	282,2	301,9	+ 19,7	213,7	227	+ 13,3	68,5	74,9	+ 6,4
	Ogółem	14990,9	15303,0	+ 312,1	10871,3	11374,5	+ 503,2	4119,6	3928,5	- 191,1

Oprac. K. Klementowski na podstawie materiałów GUS

Turyści zagraniczni w zależności od kraju pochodzenia w różnym stopniu byli zainteresowani zasobami noclegowymi poszczególnych województw, co świadczy o zróżnicowaniu przestrzennym tego ruchu, jak również o zróżnicowanym zainteresowaniu walorami turystycznymi Polski i odmiennej formie odwiedzin (tab. 33). Zagadnienie to warto prześledzić na przykładzie tych grup narodowościowych, które dominują w całości rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego.

Turyści z Niemiec, będący najliczniejszą grupą narodowościową odwiedzającą Polskę (1 044,7 tys.), najczęściej korzystali z zasobów noclegowych województw szczecińskiego (130,3 tys.), gdańskiego (92,5 tys.), poznańskiego (74,3 tys.), warszawskiego (74 tys.), krakowskiego (71,2 tys.), wrocławskiego (63,2 tys.), olsztyńskiego (63 tys.), suwalskiego (63,7 tys.), jeleniogórskiego (53 tys.) i katowickiego (41,1 tys.). Z wyjątkiem suwalskiego, w niewielkim stopniu przebywali oni w województwach wschodniej części Polski, zwłaszcza tych, które odznaczały się większą frekwencją innych gości zagranicznych.

Goście z Ukrainy, stanowiący drugą pod względem liczebności grupę narodowościową odnotowaną w zasobach noclegowych (ok. 497,7 tys.), najliczniej korzystali z zasobów województw: przemyskiego (87,2 tys.), lubelskiego (65,1 tys.), rzeszowskiego (63,9 tys.), krakowskiego (46,5 tys.), chełmskiego (37,2 tys.) i zamojskiego (31,8 tys.) — czyli na terenach wschodniej Polski, oraz warszawskiego (17,5 tys.) i katowickiego (17 tys.).

Grupą liczebnie zbliżoną do obywateli Ukrainy byli goście z Rosji (343,3 tys. osób). Korzystali oni jednak z bazy noclegowej zupełnie innych województw. Najczęściej byli odnotowywani w woj. białostockim (74,5 tys. osób) i warszawskim (70,4 tys.): przebywało tam w sumie około dwóch piątych wszystkich gości z tego kraju. W innych województwach byli oni wielokrotnie mniej liczni, przy czym większą ich frekwencję odnotowano w bazie noclegowej województw: krakowskiego (22,2 tys.), siedleckiego (17,8 tys.), gorzowskiego (16,3 tys.), rzeszowskiego (13,6 tys.), łódzkiego (12,9 tys.) oraz szczecińskiego (12,5 tys.), gdańskiego (11,6 tys.), zielonogórskiego (9,3 tys.) i białkopodlaskiego (7,8 tys.).

Interesująco przedstawia się rozkład przestrzenny gości z USA. Spośród 185,7 tys. turystów z tego kraju prawie 72% skorzystało z zasobów noclegowych województw warszawskiego i krakowskiego. W samym tylko warszawskim stanowili oni grupę liczącą ok. 82 tys. osób, a w krakowskim — 51 tys. Turyści z USA częściej (choć wielokrotnie mniej licznie) gościli również w obiektach noclegowych województw nowosądeckiego (7,9 tys.) i gdańskiego (6,2 tys.) oraz wrocławskiego (4 tys.), katowickiego (3,9 tys.), poznańskiego (3,5 tys.) i szczecińskiego (2,4 tys.).

Analizując rozkład przestrzenny rejestrowanego ruchu turystycznego z wybranych krajów Europy Zachodniej (Wielkiej Brytanii, Włoch, Francji, Holandii i Danii), które mają znaczący udział w całości odwiedzin gości zagranicznych, można zauważyć, że turyści z tych krajów w większym stopniu niż dotychczas omówieni preferowali województwa odznaczające się ponadprzeciętnymi w skali Polski walorami turystycznymi. Wprawdzie najwięcej turystów z tych krajów gościło także w województwach warszawskim i krakowskim, jednak niewiele mniejszym zainteresowaniem cieszyły się wśród nich następujące województwa:

- ♦ Brytyjczyków — nowosądeckie, gdańskie, poznańskie, katowickie, wrocławskie, szczecińskie, łódzkie i bielskie,
- ♦ Włochów — bielskie, katowickie, częstochowskie, poznańskie, wrocławskie, szczecińskie, łódzkie, gdańskie i nowosądeckie,
- ♦ Francuzów — poznańskie, wrocławskie, gdańskie, katowickie, nowosądeckie, łódzkie, wałbrzyskie, bielskie, jeleniogórskie, olsztyńskie i zielonogórskie,

- ♦ Holendrów — szczecińskie, poznańskie, wrocławskie, gdańskie, zielonogórskie, jeleniogórskie i katowickie.

W odróżnieniu od wcześniej wymienionych, turyści z Danii najliczniej odwiedzali województwa szczecińskie (31 tys. osób) i krakowskie (10,5 tys.), a dalej poznańskie, warszawskie, gorzowskie, gdańskie, legnickie, koszalińskie, jeleniogórskie, nowosądeckie, zielonogórskie i bielskie (tab. 33).

Rejestrowany ruch turystyczny ogółem w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym był większy o ok. 312 tys. osób, tj. zaledwie o 2,1%. Jednak w poszczególnych województwach odnotowano zarówno wzrost, jak i zmniejszenie się liczby korzystających z zasobów noclegowych (tab. 32).

Wzrost liczby korzystających z zasobów noclegowych odnotowano w 28 województwach. W wartościach bezwzględnych największy wzrost odnotowano w warszawskim (o 160,3 tys. osób), toruńskim (67,9 tys.), katowickim (55,8 tys.), słupskim (53,2 tys.) i szczecińskim (50,5 tys.) oraz w gdańskim (o 47,6 tys.), nowosądeckim (38,6 tys.) i rzeszowskim (37,3 tys.). W wartościach względnych największy wzrost liczby korzystających z zasobów noclegowych zarejestrowano w woj. toruńskim — o prawie 50%, a potem w plockim (o 28,1%), radomskim (25,1%), konińskim (23,5%), słupskim (22,3%), tarnowskim (21,9%), białkopodlaskim (20,3%) i rzeszowskim (15,9%).

W tym samym okresie w 21 innych województwach odnotowano spadek rejestrowanego ruchu turystycznego. W wartościach bezwzględnych największy spadek liczby korzystających z zasobów noclegowych odnotowano w województwach: jeleniogórskim (o 84,7 tys. osób) i wrocławskim (83,9 tys.) oraz w lubelskim, wałbrzyskim, ciechanowskim i poznańskim (w przedziale 20–40 tys. osób), suwalskim, olsztyńskim i opolskim (w granicach 15–20 tys.). Warto zauważyć, że część wymienionych to województwa dotknięte w lipcu 1997 r. klęską powodzi (wrocławskie, opolskie, wałbrzyskie i jeleniogórskie), co miało niewątpliwie wpływ na zmniejszenie się ruchu turystycznego w trzech ostatnich miesiącach sprawozdawczych. W wartościach względnych największy spadek ruchu odnotowano jednak w województwach ciechanowskim i sieradzkim (odpowiednio o 34,2 i 24,1%, przy czym należy pamiętać, że odznaczają się one w ogóle małym ruchem turystycznym) oraz we wrocławskim (o 15,1%), jeleniogórskim (14,6%), lubelskim (11,3%), wałbrzyskim (10%) i opolskim (7,7%).

W odróżnieniu od ruchu ogółem, rejestrowany zagraniczny ruch turystyczny po raz pierwszy od końca lat osiemdziesiątych wykazał tendencję spadkową: w obiektach noclegowych odnotowano mniejszą frekwencję gości zagranicznych o ponad 190 tys. osób, tj. o ok. 4,6% mniej niż w roku poprzednim. Największy spadek liczby gości zagranicznych odnotowano w województwach: wrocławskim (o 59,4 tys.), krakowskim (38,8 tys.) i poznańskim (38,8 tys.). Warto przypomnieć, że wymienione województwa, obok warszawskiego, szczecińskiego i gdańskiego, należą do najbardziej odwiedzanych przez gości zagranicznych. Oprócz tego największy spadek liczby gości zagranicznych odnotowano w województwach: bielskim, jeleniogórskim, przemyskim, lubelskim i nowosądeckim (w przedziale 10–20 tys. osób). W wartościach względnych największy spadek zagranicznego ruchu turystycznego odnotowano w obiektach noclegowych ciechanowskiego — o 44,5% i łomżyńskiego — o 34,2%, czyli województw dotychczas i tak w niewielkim stopniu odwiedzanych przez gości zagranicznych. W woj. wrocławskim spadek ten wynosił 30,7%, w bielskim — 20%, w olsztyńskim — 19%, w jeleniogórskim 18%, w poznańskim — 14%, w wałbrzyskim — 13,6%, w elbląskim — 10,5% i w poznańskim — 7%.

Tab. 33 Zróżnicowanie narodowościowe rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego w województwach (korzystający z zasobów noclegowych w okresie X.1996 r. – IX. 1997 r.)

L.p.	Województwo	Korzystający z zasobów bazy noclegowej wg kraju pochodzenia										
		ogółem	Austria	Belgia	Białoruś	Czechy	Dania	Finlandia	Francja	Grecja	Hiszpania	Holandia
1.	warszawskie	753264	12243	9656	14189	6107	9752	14794	28046	2073	5753	18878
2.	białkopodlaskie	21393	29	80	9055	139	28	10	209	62	17	103
3.	białostockie	152950	181	762	36539	340	481	688	946	49	103	1564
4.	bielskie	74013	1916	1029	458	2050	2363	307	2761	100	268	2574
5.	bydgoski	35004	739	478	1193	671	1356	425	1284	36	159	2495
6.	chełmskie	42309	53	74	512	111	24	12	78	31	19	114
7.	ciechanowskie	11296	298	86	722	216	50	78	350	13	30	539
8.	częstochowskie	36468	1700	678	723	711	408	722	1922	50	644	761
9.	elbląskie	45914	361	475	354	298	909	228	1556	11	40	788
10.	gdańskie	181113	1760	1876	832	1268	4469	1642	5555	839	882	4927
11.	gorzowskie	96058	444	858	11001	296	4915	126	1165	57	235	3069
12.	jeleniogórskie	85142	743	820	1677	639	3216	132	2383	187	139	3677
13.	kaliskie	12636	200	410	339	700	366	117	392	23	58	795
14.	katowickie	131688	4307	1926	2534	3486	1602	1112	5096	251	745	3124
15.	kieleckie	21816	348	403	457	569	409	186	739	39	71	535
16.	konińskie	11482	386	165	796	157	276	64	525	29	66	309
17.	koszalińskie	43298	209	344	207	648	3397	123	446	19	96	1070
18.	krakowskie	521975	17796	7565	10696	4364	10505	7088	24493	1426	7915	14712
19.	krośnieńskie	10436	217	117	214	202	111	77	297	52	107	378
20.	legnickie	31220	214	479	520	312	3898	304	1169	39	75	1125
21.	leszczyńskie	7376	55	119	205	198	78	24	461	20	19	284
22.	lubelskie	102927	395	530	2288	813	270	176	1262	69	212	1823
23.	łomżyńskie	8076	84	131	421	108	95	153	136	15	19	272
24.	łódzkie	76676	1394	1452	4298	1957	1170	394	3312	99	377	2743
25.	nowosądeckie	71124	1550	1167	599	985	3066	526	4337	59	307	2556
26.	olsztyńskie	88813	628	600	1183	371	2155	185	2168	95	138	1324
27.	opolskie	28825	542	239	269	1161	380	162	766	57	92	924
28.	ostrolęckie	8266	51	17	2500	81	57	181	91	0	9	88
29.	piłskie	28766	89	568	421	180	397	94	370	8	48	1380
30.	piotrkowskie	21471	392	197	930	471	222	149	321	90	75	274
31.	płockie	2948	67	50	103	85	79	25	107	19	6	278
32.	poznańskie	175191	2363	3473	2823	2762	10445	852	7087	225	1173	9604
33.	przemyskie	102924	488	159	200	372	50	16	352	9	32	760
34.	radomskie	6865	90	44	754	117	39	37	344	0	6	278
35.	rzeszowskie	100312	559	300	2310	615	209	60	1249	40	76	408
36.	siedleckie	43380	23	25	13547	43	17	17	39	2	37	78
37.	sieradzkie	3007	24	5	213	371	15	12	71	3	4	59
38.	skierniewickie	10450	95	57	3131	306	62	69	190	7	25	137
39.	ślupskie	24106	183	282	226	211	383	68	126	6	38	1619
40.	suwalskie	87004	1084	3214	2857	818	553	1018	1221	41	90	1470
41.	szczecińskie	262424	777	3990	7963	1098	30979	696	1825	841	723	10119
42.	tarnobrzeskie	7492	100	104	252	162	76	34	219	22	50	90
43.	tarnowskie	12908	370	234	188	331	97	59	394	21	57	340
44.	toruńskie	40650	568	541	838	473	1297	233	1581	60	273	2562
45.	wałbrzyskie	33122	407	214	146	590	813	34	2805	59	65	1101
46.	włocławskie	7219	34	296	488	117	158	28	229	51	115	285
47.	wrocławskie	134147	2870	2341	1322	2311	2066	670	6255	303	722	5757
48.	zamojskie	37743	46	42	172	158	54	21	212	0	21	584
49.	zielonogórskie	74861	383	1266	5010	769	2610	151	2020	326	119	4518

Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS

L.p.	Korzystający z zasobów bazy noclegowej wg kraju pochodzenia													
	Japonia	Kanada	Litwa	Niemcy	Norwe- gia	Rosja	Słowa- cja	USA	Szwaj- caria	Szwecja	Ukraina	Węgry	Wielka Brytania	Włochy
1.	13190	5666	9382	74029	4946	70386	2673	82022	9172	17678	17537	3743	60918	25487
2.	3	4	358	785	399	7853	55	28	16	83	1478	79	41	108
3.	49	101	6470	6068	138	74541	65	942	390	759	5400	219	1242	879
4.	327	166	462	22483	1143	1622	515	1787	422	720	3673	1469	2126	16772
5.	91	91	638	15921	187	2037	180	639	215	848	1699	113	1026	724
6.	9	19	133	703	33	730	38	296	25	84	37169	18	157	214
7.	72	31	818	1264	99	1703	75	261	40	308	2059	108	212	261
8.	85	142	506	6859	107	861	358	1857	391	492	2212	642	1019	7367
9.	126	120	1114	26048	1632	4934	85	930	383	610	837	103	1255	782
10.	1306	783	2226	92458	2564	11610	231	6231	1571	18398	2018	335	5974	3477
11.	54	103	4340	24375	215	16264	545	302	76	1042	12623	218	859	1472
12.	40	114	463	52951	1974	2580	250	1848	262	420	4000	147	1109	887
13.	28	66	406	3534	107	1034	98	278	184	280	1576	110	395	403
14.	687	496	1014	41138	736	4946	1257	3887	1316	1889	17049	1415	5618	8017
15.	86	70	441	3141	92	604	265	384	117	444	1708	283	648	748
16.	530	10	622	3772	122	1526	37	391	30	183	424	83	212	144
17.	70	85	235	31141	219	757	59	370	118	1331	626	68	547	445
18.	7266	11053	15073	71242	12089	22168	3068	50993	9820	9502	46489	5581	42156	30131
19.	51	183	120	1329	40	465	532	417	56	106	3430	258	347	234
20.	198	79	166	12951	751	1490	153	809	66	703	1959	69	883	520
21.	8	19	174	3205	57	226	78	380	14	184	548	37	686	112
22.	168	252	865	3814	130	2482	302	2048	280	540	65097	400	1511	1427
23.	3	10	783	1878	47	1714	15	112	102	63	260	17	246	141
24.	283	146	3142	12679	330	12877	585	1908	769	1284	10009	484	2669	3654
25.	576	723	447	14830	307	1490	870	7923	336	1749	2616	2488	12285	1648
26.	366	166	2241	63029	440	6228	89	1183	490	1273	988	131	944	803
27.	61	116	241	15065	146	719	379	354	203	286	3103	138	611	506
28.	4	14	485	526	12	1956	22	46	9	269	258	23	44	84
29.	10	30	273	21080	81	744	37	106	24	254	1195	54	204	169
30.	14	65	603	2244	145	4505	87	128	30	334	7470	137	357	602
31.	26	22	131	687	12	257	36	119	24	39	108	70	169	178
32.	1368	564	2849	74337	979	6620	767	3496	1370	3085	4683	880	5924	4898
33.	15	58	156	1721	22	2948	153	276	92	40	87158	107	351	313
34.	14	8	417	748	15	505	63	105	19	63	2183	13	219	435
35.	129	167	2418	2961	57	13647	477	1474	140	576	63907	406	651	744
36.	9	4	534	460	7	17785	42	198	100	62	7710	30	29	42
37.	3	3	169	556	20	167	30	42	5	33	829	11	23	106
38.	11	8	767	564	13	2189	88	72	29	27	1393	202	75	240
39.	19	63	279	18033	128	466	75	168	95	329	485	20	143	333
40.	35	207	3945	53726	408	7370	423	764	757	618	2348	150	1305	770
41.	1048	1801	3225	130256	3836	12500	117	2369	2657	11704	13507	313	3466	4383
42.	58	58	106	613	22	247	148	301	50	65	3636	64	129	205
43.	23	95	173	1860	45	389	281	668	94	110	4369	341	329	470
44.	158	285	1208	18121	281	2215	332	1630	303	1285	1331	767	1714	1035
45.	45	73	263	21152	77	448	140	367	106	340	1252	61	303	823
46.	4	81	412	1166	181	608	57	72	11	145	845	42	95	350
47.	852	629	3014	63203	2785	4028	572	4036	759	2415	5607	923	5531	4603
48.	14	40	113	927	16	603	71	335	63	77	31812	32	307	143
49.	51	230	2143	23063	324	9249	132	343	212	1022	8072	143	1430	1071

W tym samym okresie 16 województw odnotowało zwiększenie się liczby gości korzystających z bazy noclegowej. Wśród nich największy wzrost ruchu odnotowano w woj. warszawskim: o 22,3 tys. osób (o 3% więcej niż w roku poprzednim) oraz w woj. suwalskim i szczecińskim (odpowiednio o 20,4 tys. i 20,4 tys.). Z pozostałych województw warto wymienić siedleckie, zamojskie, zielonogórskie i chełmskie (w przedziale 5–10 tys. osób). W wartościach względnych największy wzrost odnotowano w województwach: radomskim (o 53,3%), suwalskim (30,6%), toruńskim (21,8%) i zamojskim (20,8%), a w woj. szczecińskim, odgrywającym coraz większą rolę w obsłudze turystyki zagranicznej — o 8,2%.

Dla pełniejszego zobrazowania zmian wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego w poszczególnych województwach w ciągu ostatnich dwóch lat, w tabeli 32 przedstawiono również liczby odnoszące się do krajowego ruchu turystycznego. Z danych wynika, że rejestrowany krajowy ruch turystyczny wzrósł o ponad 500 tys. osób, tj. o ok. 4,6% porównaniu z rokiem poprzednim. W poszczególnych województwach odnotowano zarówno wzrost, jak i spadek frekwencji turystów krajowych. Wzrost krajowego ruchu turystycznego odnotowano w 37 województwach. Wśród nich największy w warszawskim — o 138 tys. osób (21%) oraz w toruńskim — o 60,6 tys. (59%), krakowskim — o 53,2 tys. (8,8%), katowickim — o 53,1 tys. (16%), śluskim — o 52,8 tys. (24,6%), gdańskim — o 50,2 tys. (9,7%) i nowosądeckim — o 50,1 tys. (6,4%). Spadek krajowego ruchu turystycznego zarejestrowano w 12 województwach, w tym największy w jeleniogórskim — o 66 tys. osób (o 13,8%), suwalskim — o 39,3 tys. (12,5%), wałbrzyskim — o 30,8 tys. (9,6%), lubelskim — o 28,9 tys. (11,7%), wrocławskim — o 24,5 tys. (7,1%) i ciechanowskim — o 23,5 tys. (31,7%).

2. Zróżnicowanie wielkości ruchu turystycznego w podstawowych jednostkach administracyjnych

W okresie od października 1996 r. do września 1997 r. z zasobów noclegowych objętych rejestracją GUS skorzystało 15 303 tys. osób. Rozkład przestrzenny tego ruchu w podstawowych jednostkach administracyjnych (w gminach i miastach) był bardzo zróżnicowany i nawiązywał z jednej strony do struktury przestrzennej walorów turystycznych i bazy noclegowej, z drugiej zaś do funkcji administracyjno-gospodarczych i kulturalnych, zwłaszcza dużych ośrodków miejskich, oraz podstawowego układu komunikacyjnego kraju.

Zarejestrowany ruch turystyczny w obiektach noclegowych odnotowano zaledwie w połowie (1 079) podstawowych jednostek administracyjnych. Największą frekwencję odnotowano w Warszawie — ok. 1 409,4 tys. osób i w Krakowie — 1115,2 tys., a potem w Zakopanem (424,8 tys.), Poznaniu (388,8 tys.), Szczecinie (373,8 tys.), Wrocławiu (356,1 tys.), Gdańsku (287,6 tys.) i Łodzi (210,1 tys.). W sumie w tych ośmiu miastach — z których tylko jedno, tj. Zakopane, jest typową jednostką administracyjną o rozwiniętych funkcjach turystyczno-wypoczynkowych — w zasobach noclegowych odnotowano 4 565,6 tys. osób, tj. 29,8% całego rejestrowanego ruchu turystycznego w Polsce. W kolejnych 13 jednostkach administracyjnych odnotowano od 100 do 200 tys. osób; w sumie z ich zasobów noclegowych skorzystało 1 966,3 tys. osób, co stanowi ok. 12,8% ruchu ogółem. W grupie tej jest 8 kolejnych pod względem wielkości miast Polski: Lublin (176,5 tys. osób), Częstochowa (170,1 tys.), Rzeszów (160,6 tys.), Białystok (160,1 tys.), Katowice (145,0 tys.), Olsztyn (142,6 tys.), Bydgoszcz (135,5 tys.) i Toruń (127,5 tys.). Pozostałe 5 jednostek to miasta-gminy o rozwiniętych funkcjach turystycznych: Ustroń (166,8 tys. osób), Kołobrzeg (162,6 tys.), Wisła (158,9 tys.), Karpacz (152,7 tys.) i Rewal (107,3 tys.).

Kolejna grupa o rejestrowanym ruchu turystycznym 50–100 tys. osób liczy 28 jednostek administracyjnych. Wśród nich 9 to kolejne większe, przeważnie wojewódzkie miasta (w porządku hierarchicznym): Przemyśl, Bielsko-Biała, Gdynia, Kielce, Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra, Tarnów, Piła i

Chelm, pozostałe zaś to jednostki administracyjne o znaczących w skali kraju walorach turystycznych (głównie wypoczynkowych). W skład tej grupy wchodzi 10 gmin i miast nadmorskich: w woj. szczecińskim — Międzyzdroje, Świnoujście i Dziwnów, w woj. koszalińskim — Mielno, Darłowo i Ustronie Morskie, w woj. słupskim — Łeba i Ustka oraz w woj. gdańskim — Sopot i Władysławowo. Jest także 5 jednostek administracyjnych górskiej strefy krajobrazowej: w woj. bielskim — Szczyrk, w woj. nowosądeckim — Krynica, w woj. jeleniogórskim — Szklarska Poręba i w woj. walbrzyskim — Kudowa Zdrój i Polanica Zdrój. W strefie pojeziernej znajdują się Mikołajki i Augustów (woj. suwalskie). Ponadto w skład tej grupy wchodzi Kazimierz Dolny i Słubice.

W sumie z zasobów noclegowych tylko tych 49 wymienionych jednostek administracyjnych skorzystało łącznie ok. 8 590,4 tys. osób, co stanowi 56,1% całego rejestrowanego ruchu turystycznego. Świadczy to o dużej koncentracji tego ruchu w stosunkowo niedużej grupie podstawowych jednostek administracyjnych. W kolejnych 57 jednostkach (o ruchu ogółem w przedziale 50–100 tys. osób) odnotowano 1 998,1 tys. osób, co stanowi kolejne 13,1% całego rejestrowanego ruchu turystycznego. Łącznie w bazie noclegowej tych 106 miast i gmin gościło 10,6 mln osób, co stanowi ok. 69,2% rejestrowanego ruchu turystycznego w kraju. W pozostałych miastach i gminach natężenie tego ruchu jest zdecydowanie mniejsze (tab. 34).

Tab. 34 Struktura podstawowych jednostek administracyjnych ze względu na wielkość rejestrowanego ruchu turystycznego w okresie X 1996 – IX 1997

Rodzaj danych	Wielkość ruchu turystycznego (w tys. osób)					
	brak ruchu	< 1,0	1,0–2,5	2,51–10,0	10,01–25,0	> 25,0
Liczba jednostek	1079	408	226	361	142	106
% jednostek	46,5	17,6	9,7	15,5	6,1	4,6
Liczba korzystających w tys.	0	135,8	384,0	1.947,3	2.247,5	1.058,4
% ruchu	0	0,9	2,5	12,7	14,7	69,2

Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS.

Rejestrowany ruch ogółem skupia się nie tylko w stosunkowo niedużej liczbie miast i gmin, lecz również w kilku tylko rejonach kraju. Większe tzw. zespoły miast i gmin wyróżniające się w skali kraju wielkością rejestrowanego ruchu turystycznego znajdują się przede wszystkim w strefie nadmorskiej, w rejonie pojezierzy: Iławskiego, Olsztyńskiego, Mrągowskiego i Wielkich Jezior Mazurskich oraz w górskiej strefie krajobrazowej: w Karkonoszach i Kotlinie Jeleniogórskiej, w zachodniej części Ziemi Kłodzkiej, w Beskidzie Śląskim, w Tatrach i na Podhalu, w Beskidzie Sądeckim oraz Bieszczadach — w rejonie zbiornika „Solina”.

Duże zróżnicowanie podstawowych jednostek administracyjnych pod względem wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego (określonego liczbą korzystających) wynika nie tylko z wielkości i struktury rodzajowej ich zasobów noclegowych, lecz również ze zróżnicowania funkcji turystycznych tych jednostek oraz sezonowości ruchu turystycznego. Wielokrotnie większa liczba korzystających z zasobów noclegowych w dużych miastach niż w jednostkach administracyjnych dysponujących niejednokrotnie większą bazą noclegową, lecz o funkcjach wypoczynkowych, wynika z tego, że w dużych miastach turyści przeciętnie przebywają nie dłużej niż dwa, trzy dni, w gminach zaś i miastach o funkcjach wypoczynkowych dominują odwiedziny wielodniowe. Różnice w wielkościach rejestrowanego ruchu turystycznego między jednostkami o podobnych ilościowo zasobach noclegowych są również spowodowane sezo-

nowością ich użytkowania, co można prześledzić porównując gminy nadmorskie lub pojezierne (przeważnie z bazą sezonową) z gminami górskiej strefy krajobrazowej (z przewagą bazy całorocznej).

Dlatego też dla pełniejszej charakterystyki rozkładu przestrzennego ruchu turystycznego, poza operowaniem wskaźnikiem „korzystający z zasobów noclegowych”, przydatne jest zastosowanie parametru, który z jednej strony uwzględniałby liczbę korzystających, z drugiej zaś — długość pobytu gości w obiektach noclegowych. Takim parametrem jest wskaźnik liczby „udzielonych noclegów”. Wprowadzone przez GUS w ostatnim okresie sprawozdawczym zmiany sposobu rejestracji ruchu turystycznego w obiektach noclegowych umożliwiają kompleksową analizę tego zjawiska (bez potrzeby osobnej analizy zasobów hotelarskich w kategorii wynajętych pokoi, a pozostałych obiektów — w kategorii udzielonych noclegów). Umożliwiają one również porównywanie długości pobytów turystów we wszystkich obiektach noclegowych miast i gmin.

Od października 1996 r. do września 1997 r. z oferty obiektów noclegowych objętych sprawozdawczością statystyczną skorzystało 15,3 mln osób, którym udzielono 53,5 mln noclegów, co oznacza, że ich pobyt trwał średnio 4,5 dnia (3,5 noclegu). Natężenie i rozkład ilościowy noclegów udzielonych w tej bazie przedstawia tabela 35.

Tab. 35 Struktura podstawowych jednostek administracyjnych pod względem liczby udzielonych noclegów w obiektach turystycznych w okresie X 1996 – IX 1997

Rodzaj danych	Liczba udzielonych noclegów (w tys.)					
	brak ruchu	< 2,5	2,5–10,0	10,01–25,0	25,01–50,0	> 50,0
Liczba jednostek	1079	338	324	244	153	184
% jednostek	46,5	14,6	13,9	10,5	6,6	7,9
Liczba udzielonych nocl. w tys.	0	319,1	1 852,1	3 925,5	5 355,4	41 993,9
% ruchu	0	0,6	3,5	7,3	10,0	78,6

Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS.

Największą liczbą udzielonych noclegów (powyżej 50 tys.) wyróżnia się 184 podstawowych jednostek administracyjnych. W sumie udzieliły one ok. 42 mln noclegów, co stanowi 78,6% noclegów udzielonych w całym kraju. Z analizy danych statystycznych GUS wynika, że najwięcej noclegów udzielono w Warszawie (2,44 mln) i Krakowie (2,05 mln) oraz w Zakopanem (1,82 mln), Kołobrzegu (1,45 mln), Rewalu (1,29 mln) i Mielnie (1 mln). Łącznie w tych 6 wymienionych miastach i gminach turystom udzielono 10,07 mln noclegów, tj. 18,8% wszystkich noclegów w kraju. Wśród wymienionych jednostek czołowe lokaty zajmują Warszawa i Kraków, co potwierdza ich wysoką pozycję w krajowej strukturze funkcjonalno-przestrzennej turystyki. Pozostałe to miasta i gminy z przewagą turystyki pobytowej, w tym trzy z nadmorskiej strefy krajobrazowej. Ich wysoka pozycja wynika nie tylko ze stosunkowo dużej oferty bazy noclegowej i dużej frekwencji gości, lecz również z tego, że w wymienionych miastach i gminach pobyty turystów są stosunkowo długie. W omawianym okresie sprawozdawczym średni pobyt gości w obiektach noclegowych wynosił: w Zakopanem — 5,3 dnia, w Kołobrzegu — 9,9, w Mielnie — 11,8, a w Rewalu — 13 dni.

Wśród kolejnych 16 jednostek administracyjnych wyróżniających się w skali kraju pod względem liczby udzielonych noclegów (w przedziale wielkości 0,5–1,0 mln), 4 to kolejne największe miasta, tj. Gdańsk (882,2 tys. udzielonych noclegów), Poznań (746,9 tys.), Szczecin (637,8 tys.) i Wrocław (601,5

tys.). Po nich następują jednostki położone w nadmorskiej strefie krajobrazowej, gdzie przeważa turystyka pobytowa, tj. w woj. szczecińskim — Dziwnów (902,8 tys.), Świnoujście (708,2 tys.) i Międzyzdroje (635,7 tys.), w woj. koszalińskim — Ustronie Morskie (688,9 tys.) i Darłowo (606,7 tys.), w woj. słupskim — Ustka (774,5 tys.) i Łeba (742,6 tys.), w woj. gdańskim — Władysławowo (757,0 tys.). Pozostałe to miasta górskiej strefy krajobrazowej: w woj. bielskim — Ustroń (712,3 tys.) i Wisła (625,5 tys.), w woj. jeleniogórskim — Karpacz (606,6 tys.) i w woj. nowosądeckim — Krynica (603,7 tys.). W sumie w tych 16 miastach i gminach udzielono 11,2 mln noclegów (21% w skali całego kraju).

Wśród miast i gmin wyróżniających się pod względem liczby udzielonych noclegów warto wymienić kolejne 17 jednostek (w przedziale 250–500 tys.). Są to następne duże miasta wojewódzkie: Łódź, Olsztyn, Lublin, Katowice, Białystok i Toruń. Pozostałe to 4 jednostki górskiej strefy krajobrazowej: Szklarska Poręba, Muszyna, Kościelisko i Szczyrk, 6 jednostek nadmorskiej strefy krajobrazowej: Krynica Morska, Stegna, Trzebiatów, Jastarnia, Sopot i Postomino, oraz tylko jedna jednostka w strefie pojeziernej — Mikołajki. W sumie w tych 17 miastach i gminach udzielono 5,78 mln noclegów, tj. 10,8% w skali kraju. Z tych danych wynika, że w analizowanym okresie sprawozdawczym na wymienione 37 miast i gmin przypadła ponad połowa udzielonych w kraju noclegów. Dane te jednoznacznie świadczą o koncentracji rejestrowanego ruchu turystycznego na stosunkowo niedużym obszarze.

Porównując wielkości i rozkład przestrzenny rejestrowanego ruchu turystycznego określonego liczbą korzystających i liczbą udzielonych noclegów zauważa się dosyć znaczne różnice, wynikające ze specyficznych funkcji turystycznych miast i gmin, wpływających między innymi na średnią długość pobytu gości.

W omawianym okresie średni pobyt turystów w obiektach noclegowych wynosił 4,5 dnia (3,5 noclegu). Jednak w poszczególnych jednostkach administracyjnych był on bardzo zróżnicowany (tab. 36).

W większości odwiedzanych miast i gmin turyści przebywali średnio 2,5–5 dni. W sumie z zasobów noclegowych tych gmin skorzystało 9,8 mln osób, czyli 64,1% całego rejestrowanego ruchu turystycznego. Udział gmin o najdłuższym średnim pobycie, tj. powyżej 10 dni, jest stosunkowo niewielki (173 jednostki), a z ich oferty recepcyjnej skorzystało zaledwie 5,3% całego rejestrowanego ruchu turystycznego. Podobnie nieduży jest udział gmin o średnim pobycie turystów zawartym w przedziale 7,5–10 dni: taki średni pobyt odnotowano w 135 gminach. Ich udział w obsłudze ruchu turystycznego jest jednak większy, gdyż z zasobów noclegowych tych gmin skorzystało 7,5% całego rejestrowanego ruchu turystycznego.

Tab. 36 Struktura podstawowych jednostek administracyjnych pod względem średniej długości pobytów gości w obiektach turystycznych w okresie X 1996 – IX 1997

Rodzaj danych	Średni czas pobytu gości (w dniach)					
	brak ruchu	<2,5	2,5–5,0	5,01–7,5	7,51–10,0	>10,0
Liczba jednostek	1.079	173	522	240	135	173
% jednostek	46,5	7,4	22,5	10,3	5,8	7,5
Liczba turystów w jednostkach administracyjnych w tys. osób.	0	1 144,1	9 809,0	2 390,4	1 141,7	817,8
% ruchu	0	7,5	64,1	15,6	7,5	5,3

Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS.

Interesujące jest prześledzenie długości średnich pobytów w tych jednostkach administracyjnych, które odgrywają dominującą rolę w obsłudze całego rejestrowanego ruchu turystycznego. Jest to 106 miast i gmin o zarejestrowanym ruchu liczącym powyżej 25 tys. osób. Warto przypomnieć, że w tych miastach i gminach koncentruje się prawie 70% całego rejestrowanego ruchu turystycznego. Wśród nich najdłuższe średnie pobyty odnotowano w gminach nadmorskich, pełniących funkcję obsługi pobytowej turystyki wypoczynkowej, tj. w Ustroniu Morskim (13,3 dnia), Rewalu i Darłowie (po 13 dni), Trzebiatowie (12,5), Dziwnowie (12,4), Mielnie i Krynicy Morskiej (po 11,8), Ustce (11,7) i we Władysławowie (11,4 dnia). Podobnie wysokie wskaźniki długości średnich pobytów odnotowano w innych jednostkach nadmorskich: w Kołobrzegu, Świnoujściu, Stegnie i Jastarni (ok. 9 dni). Położone w górskiej i pojeziernej strefie krajobrazowej jednostki administracyjne o podobnych funkcjach turystycznych odnotowały krótsze średnie pobyty, np. Krynica — 8,3 dnia, Ruciane Nida — 7,1, Szklarska Poręba — 6 dni i Zakopane — 5,3 dnia. Pobytu turystów w największych miastach Polski są krótkie: w Warszawie, Szczecinie i we Wrocławiu — 2,7 dnia, w Krakowie — 2,8 i w Poznaniu — 2,9.

W omawianym okresie Polskę odwiedziło i skorzystało z jej zasobów noclegowych 3 928,5 tys. turystów zagranicznych. Przebywali oni w obiektach noclegowych 947 miast i gmin. Rozkład przestrzenny tego ruchu i jego natężenie były bardzo zróżnicowane (tab. 37).

Turyści zagraniczni byli zainteresowani zasobami noclegowymi stosunkowo niedużej liczby miast i gmin. Około 79,6% gości zagranicznych korzystało z zasobów noclegowych zaledwie 52 podstawowych jednostek administracyjnych. W omawianym okresie sprawozdawczym najwięcej gości zagranicznych odnotowano w obiektach noclegowych Warszawy i Krakowa (odpowiednio 730,7 tys. i 518,1 tys.) oraz — choć kilkakrotnie mniej — Szczecina (200,6 tys.), Poznania (148,5 tys.), Wrocławia (124,2 tys.) i Gdańska (105,2 tys.). Z zasobów noclegowych tylko tych sześciu miast skorzystało 1 827,5 tys. osób, czyli prawie połowa, a tylko Warszawy i Krakowa łącznie — 31,8% całego rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego. Turyści zagraniczni dość licznie korzystali również z zasobów noclegowych Białegostoku (93,3 tys. osób), Lublina (85,2 tys.), Rzeszowa (74,2 tys.), Przemyśla (70 tys.), Łodzi (69,1 tys.) i Zakopanego (56,6 tys.). Łącznie w zasobach noclegowych tych 6 miast odnotowano ok. 447,8 tys. gości zagranicznych, czyli 11,4% całego rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego w Polsce. Warto przy tym zauważyć, że wśród 12 jednostek administracyjnych o odnotowanym zagranicznym ruchu turystycznym powyżej 50 tys. osób tylko jedna, tj. Zakopane, odznacza się wysoko rozwiniętymi funkcjami turystyczno-wypoczynkowymi. Pozostałe jednostki to największe miasta kraju, pełniące obok innych funkcji gospodarczo-administracyjno-kulturalnych również funkcje turystyczne.

Tab. 37 Struktura podstawowych jednostek administracyjnych pod względem wielkości rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego w okresie X 1996 – IX 1997

Rodzaj danych	Zagraniczny ruch turystyczny (w tys. osób)					
	brak ruchu	< 0,5	0,5–1,0	1,01–2,5	2,51–10,0	> 10,0
Liczba jednostek	1375	568	126	106	95	52
% jednostek	59,2	24,5	5,4	4,6	4,1	2,2
Liczba korzystających w tys.	0	70,5	88,2	166,0	478,4	3 125,3
% korzystających	0	1,8	2,2	4,2	12,2	79,6

Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS.

Wśród 10 jednostek o zarejestrowanym ruchu turystycznym w granicach 25–50 tys. osób tylko jedna, tj. Mikołajki, odznacza się rozwiniętymi funkcjami turystyczno-wypoczynkowymi. Pozostałe 9 to

miasta wojewódzkie, jak Katowice, Chełm, Toruń, Olsztyn, Częstochowa i Bielsko-Biała, lub miasta obsługujące przejścia graniczne albo trasy komunikacyjne (Słubice, Juchnowiec Dolny w woj. białostockim). Do tej grupy zalicza się również Gdynia. Łącznie w wymienionych 22 jednostkach administracyjnych o zarejestrowanym zagranicznym ruchu turystycznym powyżej 50 tys. osób odnotowano ok. 67,2% wszystkich gości zagranicznych.

W omawianym okresie sprawozdawczym gościom zagranicznym udzielono ok. 8,1 mln noclegów. Strukturę jednostek administracyjnych pod względem liczby noclegów udzielonych turystom zagranicznym ilustruje tabela 38.

Tab. 38 Struktura podstawowych jednostek administracyjnych pod względem liczby noclegów udzielonych turystom zagranicznym w obiektach turystycznych w okresie X 1996 – IX 1997

Rodzaj danych	Liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym (w tys.)					
	brak ruchu	< 0,5	0,5–2,5	2,51–10,0	10,01–25,0	> 25,0
Liczba jednostek	1375	412	278	158	55	44
% jednostek	59,2	17,7	12,0	6,8	2,4	1,9
Liczba udzielonych nocl. w tys.	0	63,8	332,7	809,2	877,7	5 994,6
% ruchu	0	0,8	4,1	10,0	10,9	74,2

Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS.

W omawianej grupie zasobów najwięcej noclegów udzielono gościom zagranicznym w Warszawie i w Krakowie (odpowiednio 1 260 tys. i 1 046,4 tys.), co stanowi ok. 28,6% noclegów turystów zagranicznych w skali kraju. Dane te potwierdzają wysoką pozycję obu miast w obsłudze zagranicznego ruchu turystycznego. Wśród jednostek przodujących pod względem liczby tych noclegów znajdują się kolejne największe miasta kraju: Szczecin (302 tys.), Poznań (234 tys.), Gdańsk (245,1 tys.) i Wrocław (226,4 tys.). W sumie na wymienione sześć największych miast Polski przypada ponad 41% noclegów udzielonych turystom zagranicznym. Wśród innych jednostek administracyjnych, które wyróżniają się pod względem liczby udzielonych noclegów, warto wymienić kolejne 8 miast i gmin. Są to: Zakopane (196,2 tys.), Lublin (163,3 tys.), Katowice (162,3 tys.), Białystok 154,5 tys.), Kołobrzeg (140,1 tys.), Łódź (123,2 tys.), Mikołajki (116, 8 tys.) i Rzeszów (107,3 tys.). Warto zauważyć, że poza 5 kolejnymi największymi miastami Polski, pozostałe 3 jednostki administracyjne to miasta-gminy o rozwiniętych funkcjach turystycznych. W sumie w tych 14 wymienionych jednostkach administracyjnych turystom zagranicznym udzielono 4,4 mln noclegów (ponad połowa w skali kraju).

W grupie odznaczającej się największą liczbą udzielonych noclegów (ponad 25 tys.) lokuje się 44 jednostki administracyjne, w których turystom zagranicznym udzielono łącznie 5 99,6 tys. noclegów (74,% w skali kraju). W grupie tej, poza wcześniej wymienionymi, znajduje się 13 kolejnych jednostek administracyjnych o znaczących liczbach udzielonych noclegów (w przedziale 50–100 tys.). Są to zarówno inne miasta wojewódzkie, jak Przemyśl, Olsztyn, Jelenia Góra, Częstochowa i Toruń, miasta o rozwiniętych funkcjach turystycznych: Karpacz, Świnoujście, Mrągowo, Ustroń, Sopot, Międzyzdroje, oraz przygraniczne Słubice i Gdynia. Pozostałe jednostki administracyjne (w przedziale 25–50 tys. udzielonych noclegów) to również większe miasta, jak Bydgoszcz, Chełm, Gorzów Wielkopolski, Piła, Opole, Zielona Góra, Gliwice, Sosnowiec, Elbląg i Słupsk, oraz miasta i gminy o funkcjach turystycznych, jak Dziwnów, Szczyrk, Giżycko i Malbork. W grupie tej znajduje się również gmina Juchnowiec Dolny w

woj. białostockim, w której wysoka frekwencja gości zagranicznych jest efektem korzystnego położenia na trasie komunikacyjnej wschód – zachód; jej gośćmi są najczęściej turyści zza wschodniej granicy. Udział pozostałych jednostek administracyjnych w obsłudze turystów zagranicznych jest stosunkowo niższy (tab. 38).

Dla pełnej charakterystyki rozkładu przestrzennego rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego warto również przeanalizować średnią długość pobytów gości zagranicznych w obiektach noclegowych. Z analizy wynika, że w omawianym okresie turyści zagraniczni przebywali w obiektach noclegowych średnio 3,1 dnia (2,1 noclegu). Zróżnicowanie długości ich pobytów w obiektach noclegowych poszczególnych miast i gmin ilustruje tabela 39.

W zdecydowanej większości miast i gmin turyści zagraniczni gościli krócej niż krajowi: w gminach, w których odnotowano średni pobyt w przedziale 2,5–5 dni, przebywało 79,2% wszystkich gości zagranicznych, a w gminach o średnim pobycie krótszym niż 2,5 dnia — kolejne 17% obcokrajowców. Udział gmin o dłuższym średnim pobycie jest zdecydowanie mniejszy.

Tab. 39 Struktura podstawowych jednostek administracyjnych pod względem średniej długości pobytu gości zagranicznych w obiektach turystycznych w okresie X 1996 – IX 1997

Rodzaj danych	Średni czas pobytu gości zagranicznych (w dniach)					
	brak ruchu	<2,5	2,5–5,0	5,01–7,5	7,51–10,0	>10,0
Liczba jednostek	1.079	173	522	240	135	173
% jednostek	46,5	7,4	22,5	10,3	5,8	7,5
Liczba turystów w jednostkach administracyjnych w tys. osób.	0	669,8	3.106,8	103,2	36,5	12,2
% korzystających	0	17,0	79,2	2,6	0,9	0,3

Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS.

W 173 jednostkach administracyjnych turyści zagraniczni przebywali średnio powyżej 10 dni, a w kolejnych 135 — w przedziale od 7,5 do 10 dni. Jednak udział tych gmin w obsłudze turystów zagranicznych jest znikomy, gdyż z ich zasobów noclegowych skorzystało zaledwie 48,7 tys. osób, czyli 1,2% całego rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego. Są to przeważnie miasta i gminy o bardzo małej lub znikomej frekwencji gości zagranicznych (do 100 osób); tylko nieliczne są przedmiotem ich większego zainteresowania. W grupie gmin o średnim pobycie ponad 10 dni i liczniej odwiedzanych przez turystów zagranicznych (ponad 500 osób) warto wymienić Supraśl, Jasło, Łuków, Kobyłankę, Ustronie Morskie, Bytom, Solinę i Krynice Morską, a o średnim pobycie w przedziale od 5 do 7,5 dnia — Mielno, Jedwabno, Darłowo, Ciechanów, Czaplinek, Rewal, Gietrzwałd, Pisz, Glucholazy, Ustkę, Pasym, Dzierżoniów, Krynice, Władysławowo, Świątajno, Trzebiatów i Ustroń. Większość wymienionych to miasta i gminy o rozwiniętych funkcjach pobytowej turystyki wypoczynkowej, co jednoznacznie określa charakter pobytu gości zagranicznych.

Pamiętać jednak należy, że prawie 80% całego rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego koncentruje się w 52 miastach i gminach. W większości z nich (w 35) średnia długość pobytu gości zagranicznych nie przekracza 3 dni. Wśród tych jednostek administracyjnych lokują się największe miasta Polski, najliczniej odwiedzane przez gości zagranicznych, tj. Warszawa (ze średnią pobytu 2,7 dnia),

Kraków (3), Szczecin (2,5), Poznań i Wrocław (po 2,8). Gdańsk na tle wymienionych miast lokuje się względnie korzystnie, ze wskaźnikiem 3,3 dnia. W grupie pozostałych 17 miast i gmin najliczniej odwiedzanych przez gości zagranicznych najdłuższe średnie pobyty odnotowano w Kołobrzegu (6,9 dnia), Świnoujściu (6,2) oraz w Karpaczu (4,8), Giżycku (4,7), Mikołajkach i Zakopanem (4,5), Mrągowie (4,4) i Międzyzdrojach (4,3), czyli w jednostkach administracyjnych o rozwiniętych funkcjach turystycznych, w tym głównie dla pobytowej turystyki wypoczynkowej. Można z tego wnioskować, że głównym motywem pobytu gości zagranicznych w tych miastach i gminach był wypoczynek.

Przedstawione na tych trzech płaszczyznach problemowych dane statystyczne potwierdzają wcześniej sformułowaną tezę, że zagraniczna turystyka przyjazdowa do Polski ma charakter tzw. turystyki do dużych miast, a turyści zagraniczni w niewielkim tylko stopniu są zainteresowani polskimi walorami wypoczynkowymi i ofertą turystyczną zdominowaną przez program pobytowej turystyki wypoczynkowej.

Statystyka potwierdza, że oferta noclegowa hoteli dla turystów zagranicznych jest nadal słaba, ponieważ większość miejsc funkcjonuje w kategoriach jedno- i dwuizbowych. Podatki rybołówstwa nie jest jednak wystarczającą wśród planowanych inwestycji zwiększenia liczby hoteli o średnim standardzie.

Rozwój bazy obejmuje wiele regionów kraju, ale największe przyrosty występują na obszarach dotychczas zaprzeczanych. Rozwój ten jest niewątpliwie spowodowany turystycznym, ale jeśli ten proces się utrzyma, może nastąpić po pewnym czasie pogorszenie się stanu środowiska przyrodniczego i warunków wypoczynku.

Wykorzystanie niektórych obiektów noclegowych, także tych o znaczącej wartości w obszarze naturalnym (np. hotele, pałace, zamki), zwiększyło się lub utrzymało na poziomie z poprzedniego roku. Zmniejszyło się natomiast wykorzystanie obiektów hoteli, jako są obiekty wakacyjne, a to na wszystkich obszarach o dużym potencjale turystycznym.

W analizowanym okresie w obiektach noclegowych objętych sprawozdaniem GUS gościło około 13,3 mln osób, w tym 3,9 mln (29,7%) to turyści zagraniczni. W porównaniu z poprzednim okresem nastąpił wzrost ruchu ogółem o 7,1%, a liczba turystów zagranicznych po raz pierwszy od kilku lat spadła o około 4,6%.

Dominującą rolę w obsłudze ruchu turystycznego odegrały hotele, które gościły około 44,7% wszystkich turystów korzystających z usług noclegowych. Warto przy tym zauważyć, że od kilku lat utrzymuje się stała tendencja zwiększania udziału hoteli w obsłudze ruchu turystycznego. Stosunkowo wielu turystów korzystało również z obiektów wczasowych i row. innych obiektów wykorzystywanych do rekreacji oraz z pokoi gościnnych, obiektów szkoleniowo-wypoczynkowych, domów wycieczkowych i schronisk młodzieżowych.

W poszczególnych rodzajach obiektów noclegowych odnotowano nie tylko wzrost, ale również spadek liczby korzystających z usług. Największe znaczenie dla rozwoju ruchu turystycznego odnotowano w specjalistycznych pokojach gościnnych, obiektach szkoleniowo-wypoczynkowych, wntelach i pensjonatach. Znaczące zwiększenie się liczby korzystających z wymienionych obiektów noclegowych nie jest wyłącznie spowodowane zwiększeniem zainteresowania turystów tego rodzaju zakwaterowaniem, lecz również zwiększeniem liczby obiektów, co odnosi się głównie do pokoi gościnnych i obiektów szkoleniowo-

Podsumowanie

W 1997 roku zarejestrowano dalszy wzrost liczby miejsc w bazie noclegowej, mimo ubytku miejsc w niektórych rodzajach obiektów. Nadal zmniejszają się dość znacznie zasoby ośrodków wczasowych oraz, nieco mniej, tańsza baza domów wycieczkowych. Jest to kolejny rok rozwoju inwestycji hotelowych, budownictwa pensjonatowego, a przede wszystkim kwater prywatnych, które zajmują już trzecią pozycję w obsłudze ruchu turystycznego. Jednak ogólne tempo wzrostu było mniejsze niż w poprzednim roku. Zmiany w globalnych wielkościach mogą wynikać nie tylko z likwidacji obiektów, ale z ich przekwalifikowania do innych rodzajów bazy. Zmienia się też struktura bazy: likwidowane są domki turystyczne, a zwiększają się zasoby użytkowane przez cały rok.

Statystyka potwierdza, że oferta noclegowa hoteli dla średnio i mniej zamożnego turysty jest duża, ponieważ większość miejsc funkcjonuje w hotelach jedno-, dwu- i trzygwiazdkowych. Podaż tych obiektów nie jest jednak wystarczająca: wśród planowanych inwestycji uwzględnia się nadal budowę hoteli o średnim standardzie.

Rozwój bazy obejmuje wiele regionów kraju, ale największe przyrosty występują na obszarach dobrze już zagospodarowanych. Rozwój ten jest niewątpliwie zjawiskiem pozytywnym, ale jeśli ów proces się utrzyma, może nastąpić po pewnym czasie pogorszenie się stanu środowiska przyrodniczego i warunków wypoczynku.

Wykorzystanie niektórych rodzajów obiektów, także tych o znaczącej pozycji w obsłudze ruchu turystycznego (np. hotele, pokoje gościnne), zwiększyło się lub utrzymało na poziomie z poprzedniego roku. Zmniejszyło się natomiast wykorzystanie największej bazy, jaką są ośrodki wczasowe, i to na wszystkich obszarach o dużym potencjale tego produktu.

W analizowanym okresie w obiektach noclegowych objętych sprawozdawczością GUS gościło około 15,3 mln osób, w tym 3,9 mln (25,7%) to turyści zagraniczni. W porównaniu z poprzednim okresem nastąpił wzrost ruchu ogółem o 2,1%, a liczba turystów zagranicznych po raz pierwszy od kilku lat spadła o około 4,6%.

Dominującą rolę w obsłudze ruchu turystycznego odegrały hotele, które gościły około 44,3% wszystkich turystów korzystających z zasobów noclegowych. Warto przy tym zauważyć, że od kilku lat utrzymuje się stała tendencja zwyżkowa udziału hoteli w obsłudze ruchu turystycznego. Stosunkowo wielu turystów korzystało również z ośrodków wczasowych i tzw. innych obiektów wykorzystywanych do turystyki oraz z pokoi gościnnych, ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych, domów wycieczkowych i schronisk młodzieżowych.

W poszczególnych rodzajach zasobów noclegowych odnotowano nie tylko wzrost, ale również spadek liczby korzystających z usług. Największy wzrost zarejestrowanego ruchu turystycznego odnotowano w rejestrowanych pokojach gościnnych, ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych, motelach i pensjonatach. Znaczne zwiększenie się liczby korzystających z wymienionych obiektów noclegowych nie jest wyłącznie spowodowane zwiększonym zainteresowaniem turystów tego rodzaju zasobami, lecz również zwiększoną podażą, co odnosi się głównie do pokoi gościnnych i ośrodków szkoleniowo-

wypoczynkowych. W tym samym okresie odnotowano znaczny spadek liczby korzystających z domów wycieczkowych i pól biwakowych.

Wśród gości zagranicznych, którzy w omawianym okresie korzystali z zasobów noclegowych, największą popularnością cieszyły się hotele, z których usług skorzystało około 2,8 mln osób. Z pozostałych rodzajów obiektów większą popularnością wśród turystów zagranicznych cieszyły się pokoje gościnne, „inne obiekty wykorzystywane do turystyki”, domy wycieczkowe i motele. Gościom zagranicznym udzielono łącznie około 8,1 mln noclegów, z czego większość (68,9%) w samych tylko obiektach hotelarskich. Ogólny spadek rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego znajduje odzwierciedlenie w zmniejszeniu się liczby gości zagranicznych prawie we wszystkich rodzajach obiektów noclegowych. Wyjątkiem jest większa frekwencja gości zagranicznych w pokojach gościnnych (o 20,8%), co należy uznać za zjawisko szczególnie korzystne, oraz w motelach i w ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych.

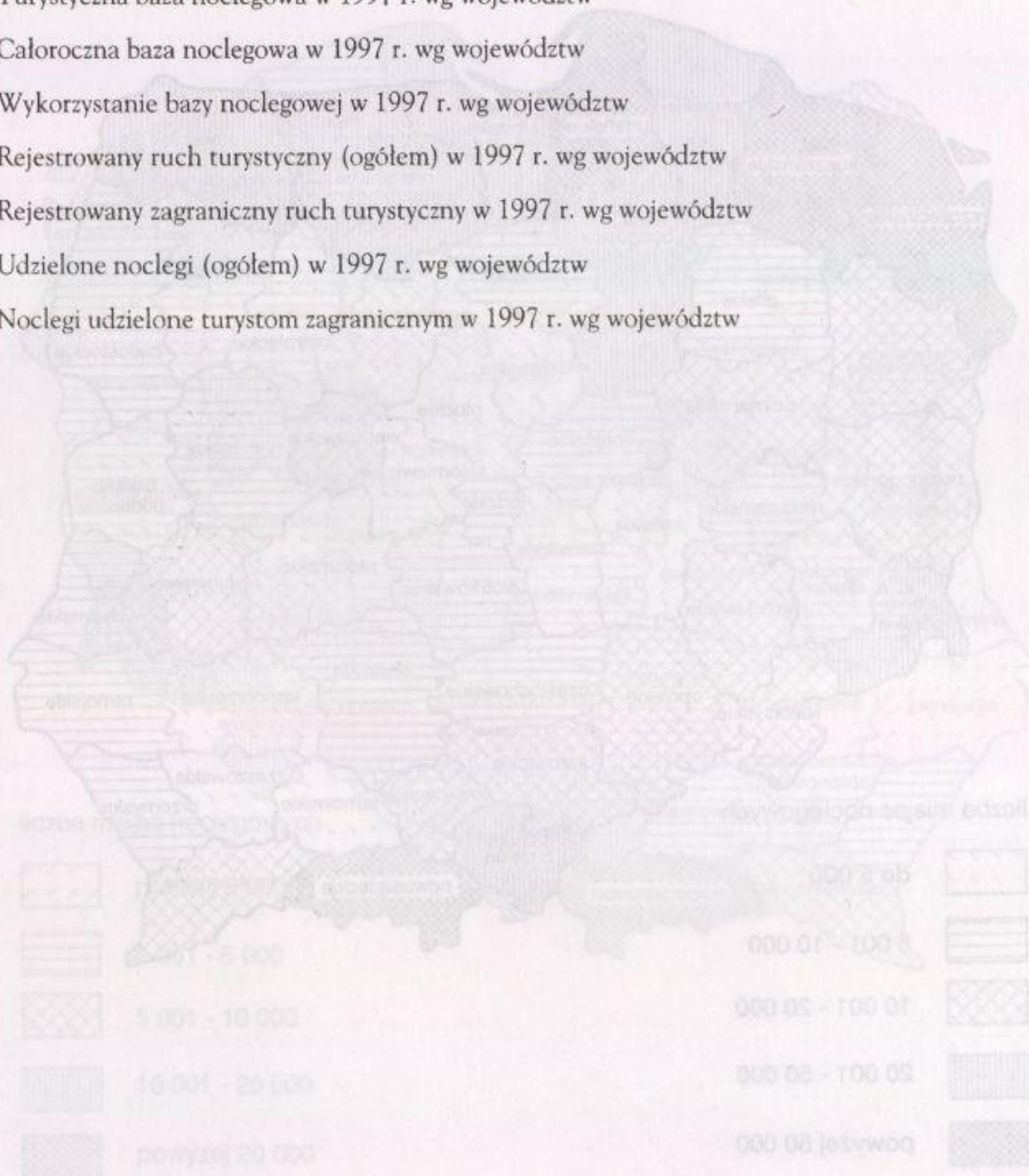
Tradycyjnie od wielu lat najliczniejszą grupę wśród gości zagranicznych stanowili obywatele Niemiec: 1 044,7 tys. osób, czyli około 26,6% całego rejestrowanego zagranicznego ruchu turystycznego. Inne wyróżniające się narodowości są reprezentowane wielokrotnie mniej licznie. Należą do nich przede wszystkim goście z Ukrainy i Rosji oraz dwukrotnie mniej liczni turyści z USA, Wielkiej Brytanii, Białorusi, Włoch, Francji, Holandii i Danii.

Na podstawie analizy rozkładu przestrzennego rejestrowanego ruchu turystycznego stwierdzono, że w dużej mierze nawiązuje on z jednej strony do struktury przestrzennej walorów turystycznych i bazy noclegowej, z drugiej zaś do funkcji administracyjno-gospodarczych i kulturalnych dużych ośrodków miejskich oraz do podstawowego układu komunikacyjnego kraju. Analiza danych statystycznych wykazała, że rozkład tego ruchu na obszarze kraju jest bardzo nierównomierny. Najwięcej korzystających z zasobów noclegowych odnotowano w województwach warszawskim i krakowskim, potem w nowosądeckim, szczecińskim, bielskim i gdańskim, następnie zaś w poznańskim i katowickim oraz w jeleniogórskim, koszalińskim, wrocławskim i olsztyńskim. Najwięcej gości zagranicznych korzystających z zasobów noclegowych odnotowano w województwach warszawskim i krakowskim, a następnie w szczecińskim, gdańskim, poznańskim i białostockim oraz wrocławskim, katowickim, przemyskim, lubelskim i rzeszowskim.

Przeprowadzono również analizę rozkładu przestrzennego rejestrowanego ruchu turystycznego w układzie podstawowych jednostek administracyjnych. Koncentruje się on w stosunkowo niewielkiej liczbie miast i gmin. Turyści zagraniczni odwiedzają głównie największe miasta, wykazując małe zainteresowanie zarówno walorami wypoczynkowymi Polski, jak związanym z nimi zainwestowaniem turystycznym.

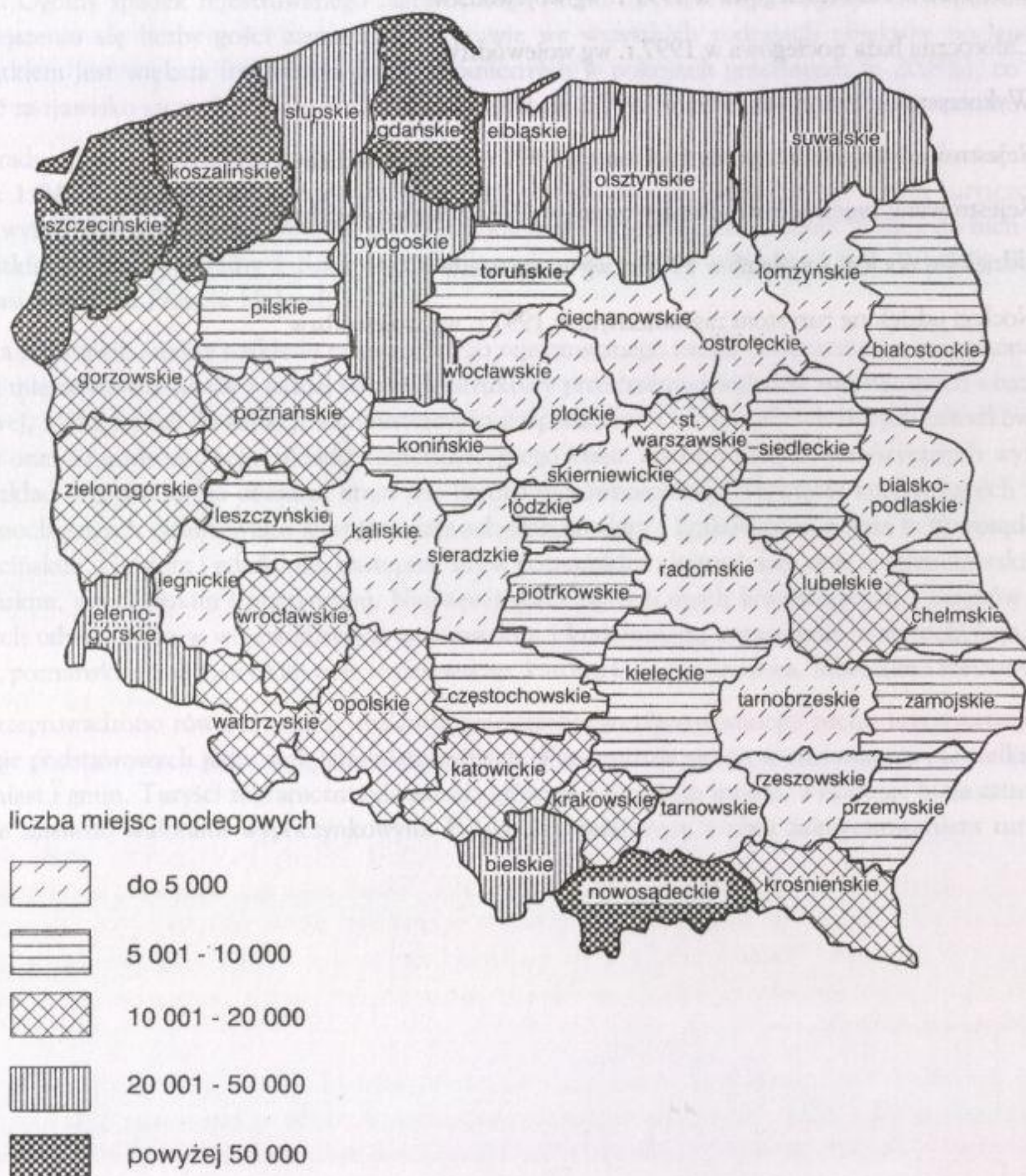
Spis map

1. Turystyczna baza noclegowa w 1997 r. wg województw
2. Całoroczna baza noclegowa w 1997 r. wg województw
3. Wykorzystanie bazy noclegowej w 1997 r. wg województw
4. Rejestrowany ruch turystyczny (ogółem) w 1997 r. wg województw
5. Rejestrowany zagraniczny ruch turystyczny w 1997 r. wg województw
6. Udzielone noclegi (ogółem) w 1997 r. wg województw
7. Noclegi udzielone turystom zagranicznym w 1997 r. wg województw

Opis: Z.T. Werner na podstawie danych GUS

Mapa 1. Turystyczna baza noclegowa w 1997 r. wg województw

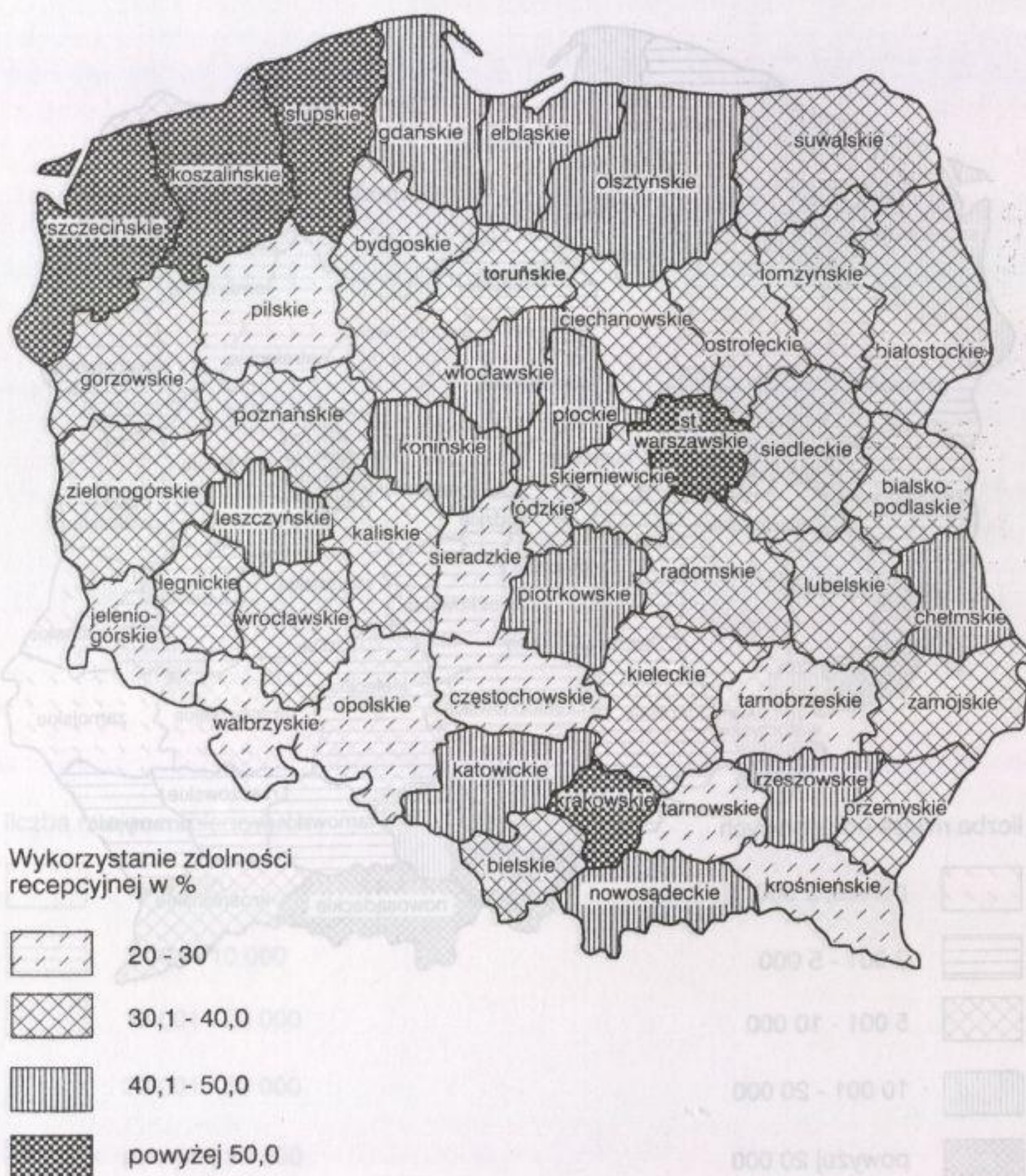
Oprac. Z.T. Werner na podstawie danych GUS

Mapa 2. Całoroczna baza noclegowa w 1997 r. wg województw

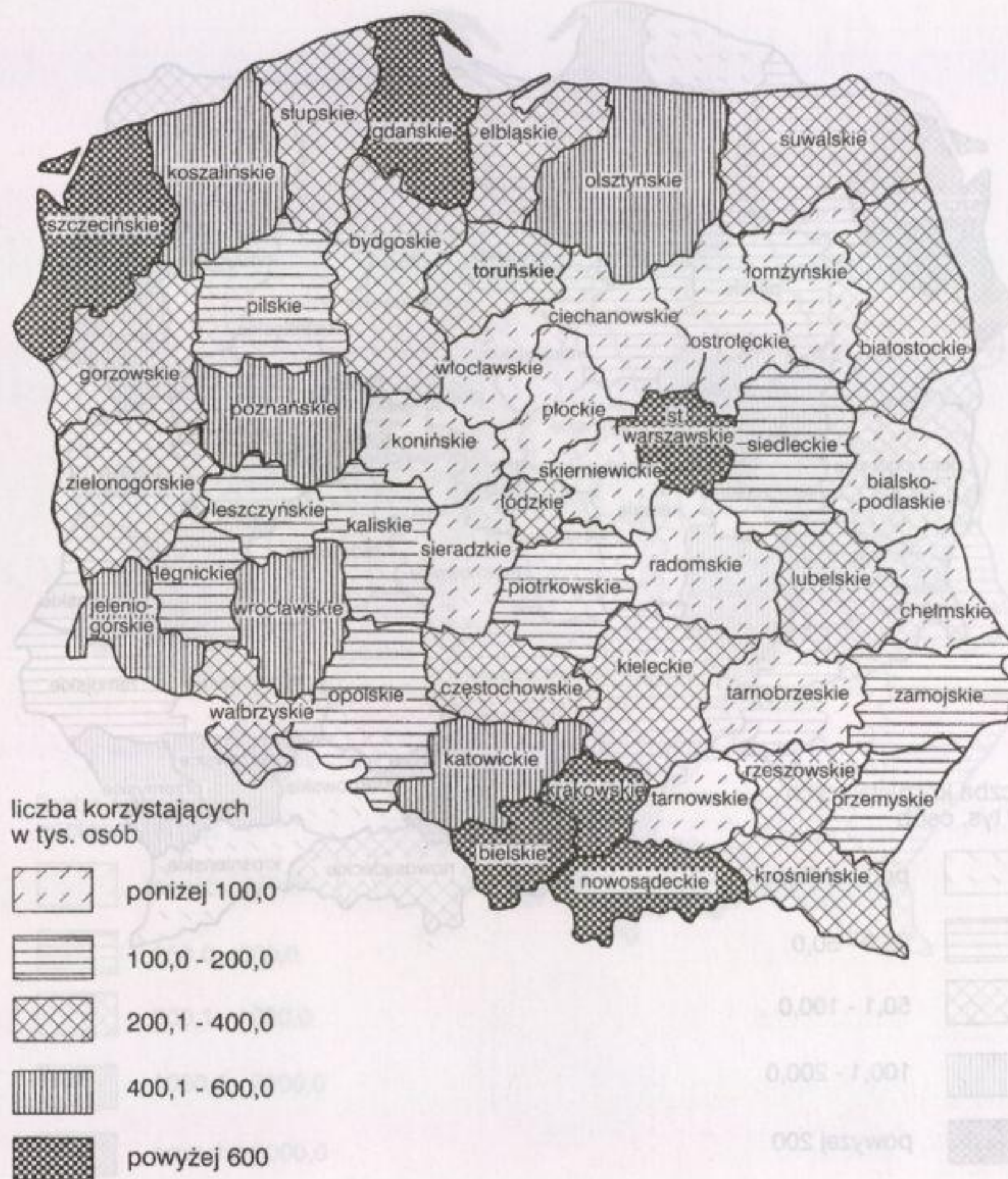
Oprac. Z.T. Werner na podstawie danych GUS

Mapa 3. Wykorzystanie bazy noclegowej w 1997 r. wg województw

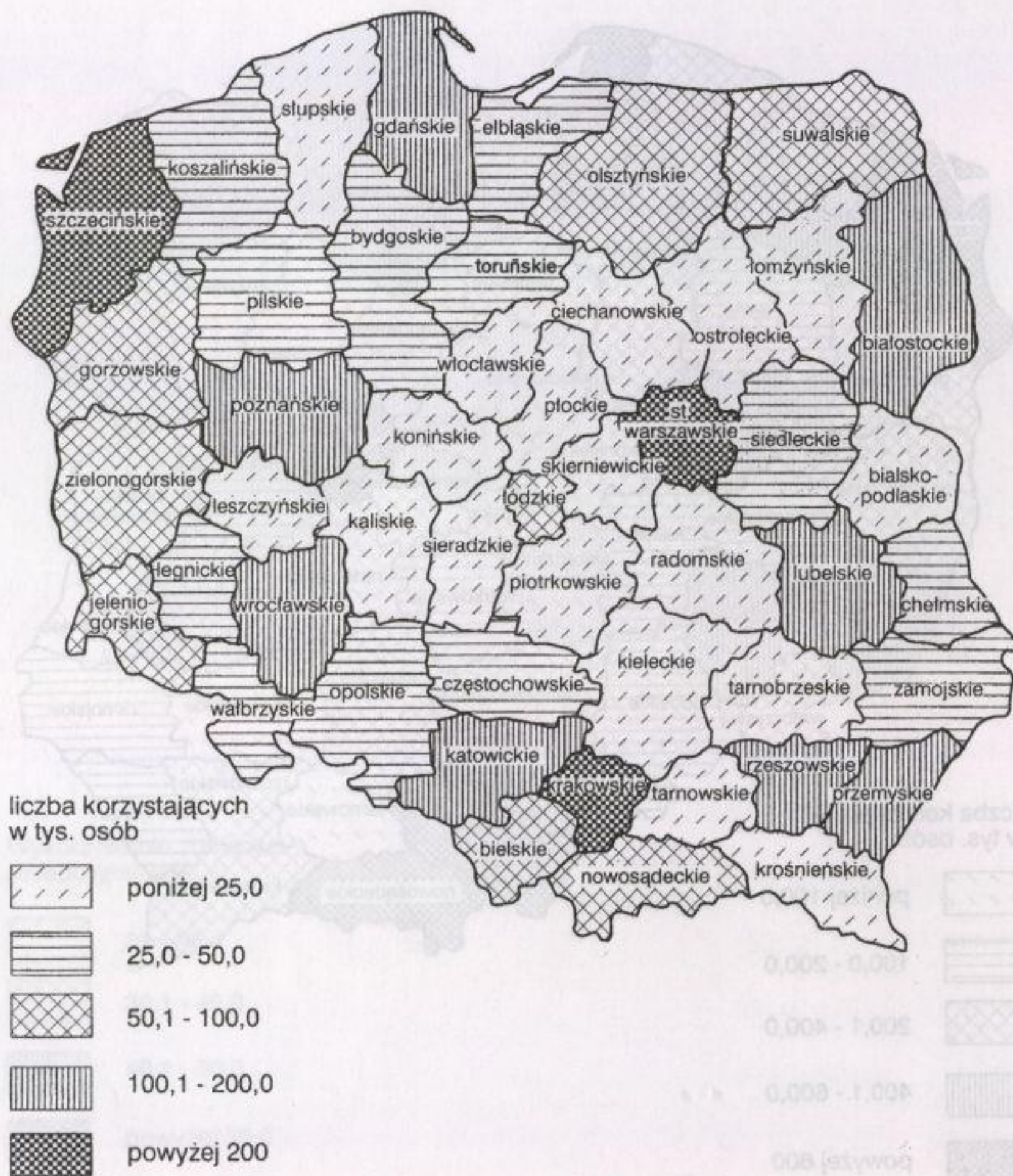
Oprac. Z.T. Werner na podstawie danych GUS

Mapa 4. Rejestrowany ruch turystyczny (ogółem) w 1997 r. wg województw

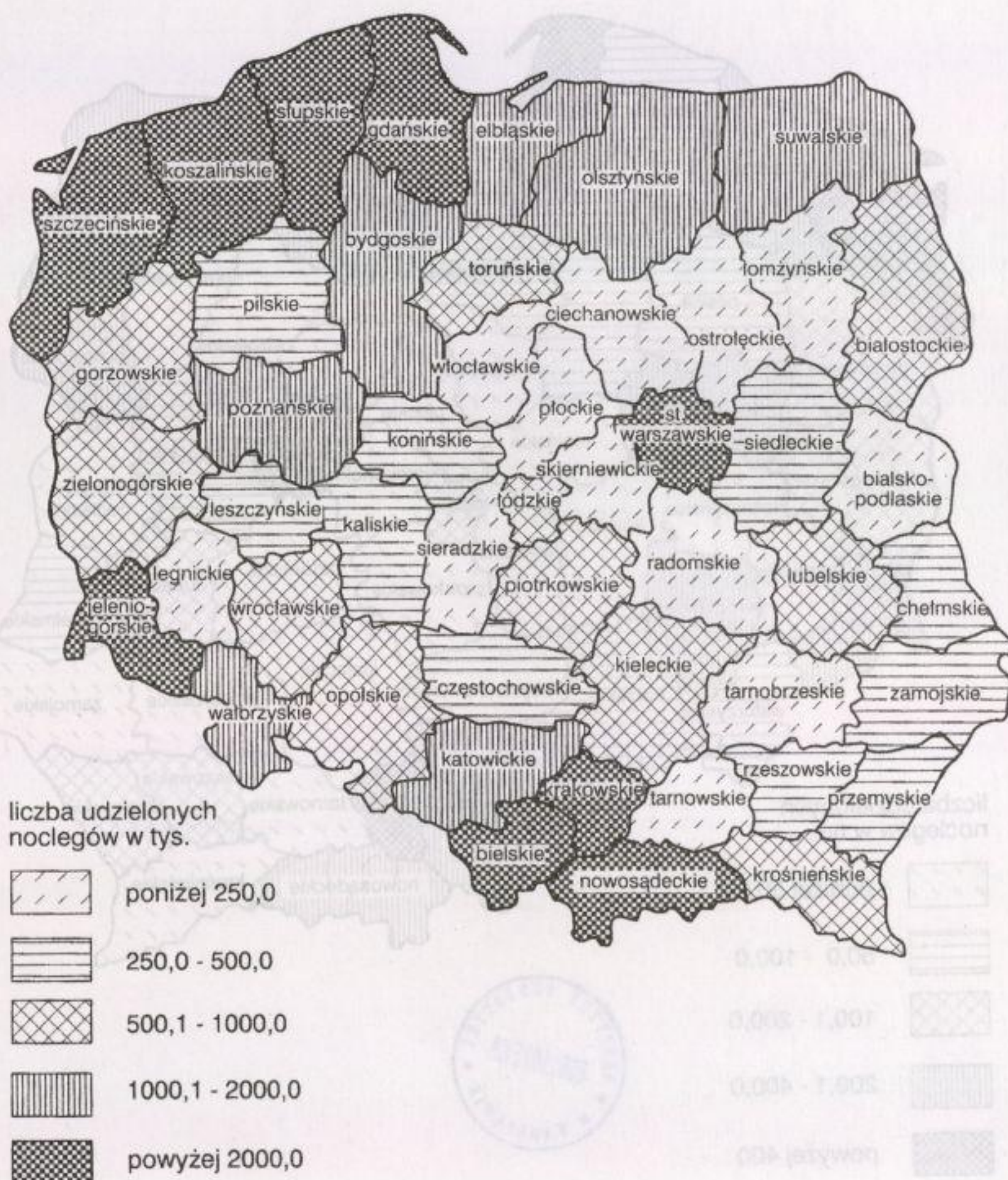
Oprac. K.Klementowski na podstawie danych GUS

Mapa 5. Rejestrowany zagraniczny ruch turystyczny w 1997 r. wg województw

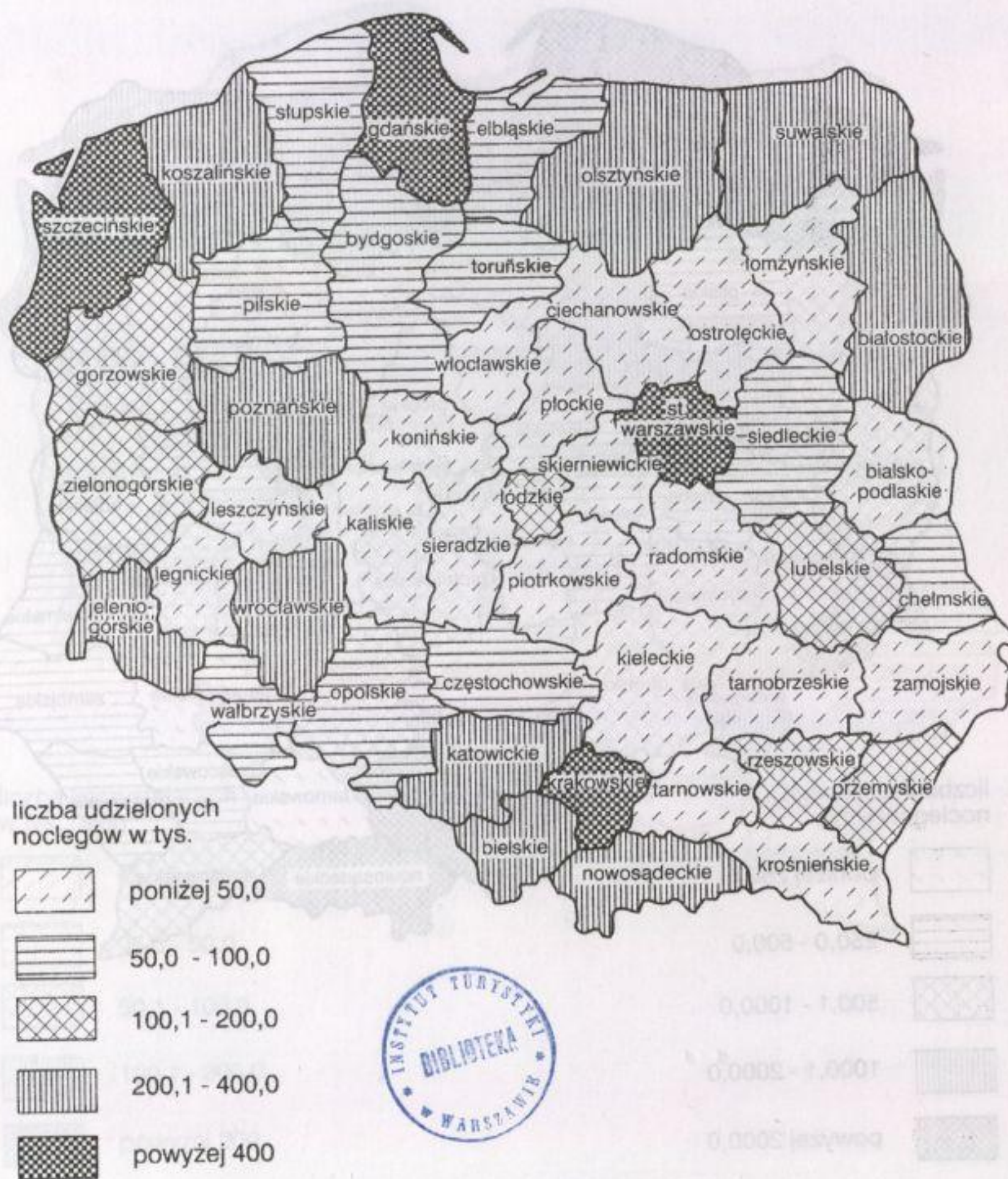
Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS

Mapa 6. Udzielone noclegi (ogółem) w 1997 r. wg województw

Oprac. K.Klementowski na podstawie danych GUS

Mapa 7. Noclegi udzielone turystom zagranicznym w 1997 r. wg województw

Oprac. K. Klementowski na podstawie danych GUS

8619

ISBN 83-908725-3-6